Buletinul
Comisiei istorice a României

Vol. X.

BUCUREȘTI

Tiparul așezământului tipografic „Datina Românească"
Vălenii-de-Munte
1931

www.dacoromanica.ro

COMISIUNEA ISTORICĂ A ROMÂNIEI ÎN 1931

N. Iorga, *președinte*

D. Russo, *membru*

I. Nistor, „

S. Pușcariu, „

Al. Lăpădatu, „

R. Caracaș, *secretar*

www.dacoromanica.ro

Buletinul
Comisiei istorice a României

Vol. X.

BUCUREȘTI

Tiparul așezământului tipografic „Datina Românească"
Vălenii-de-Munte
1931

www.dacoromanica.ro

Buletinul apare prin îngrijirea
Președintelui Comisiei

www.dacoromanica.ro

CONSTANTIN ŞI MARCELA KARADJA

DOCUMENTELE MOŞIILOR CANTACUZINEŞTI DIN BUCOVINA

www.dacoromanica.ro

Documentele moşiilor cantacuzineşti din Bucovina

La Nordul Bucovinei, pe pământul vechiului Voevodat al Şipeniţului [1], la vechea graniţă a ţerii Moldovei în spre Polonia, în marele drum al năvălirilor [2], dar şi al negoţului, se află Onut. Acest sat alcătuia pe vremuri, împreună cu Samuşin sau Părhăuţi [3], Martineşti, Cernauca şi toate câmpiile din prejur, aşezate între Nistru şi Prut, unul din uriaşele latifundii ale Cantacuzinilor, ajungând în posesia acestora prin Alexandra, fata Marelui Vornic şi Logofăt Gavrilaş Mateiaş, măritată după Marele Vistiernic Iordachi Cantacuzino [4].

O parte din trecutul acestui complex de moşii ni-a fost redată mulţămită ostenelii unui preot bucovinean, părintele S. Reli [5],

---

[1] Cf. I. Nistor: *Românii şi Rutenii în Bucovina*, Bucureşti, 1915, pp. 7 şi 54.

[2] Cf. Wickenhauser, *Die Deutschen Siedlungen in der Bukowina*. Cernăuţi 1885, I, p. 8: „Als, im J. 1241, die Mongolen wie eine Wasserfluth die nördlichen Länder Europas überschwemmten, drangen sie auch auf der alten Völkerstrasse von Samuschin (bei Onut am Dniester) her, über den Seret und die Molda".

[3] Cf. documentul 17 de mai jos.

[4] Dintr'un act din 4 Martie 1652, prin care Vasile Lupu întăreşte împărţeala moştenirii lăsate de Gavrilaş Mateiaş extragem următoarele moşii situate în Bucovina, între Prut şi Nistru, formând un complex de câteva sute de km.²

Partea fiului Ieremia: Stăucenii Mari, Stăucenii Vechi, Iujineţi, Şişcăuţi, Jucica, Cuciur, Denisăuca, 1/2 Zastavna, 1/2 Lenţeşti, 1/8 Valeva, 1/4 Cadubeşti.

Partea Ilenei Comisoaii (Neculce): 3/4 Babin, 3/4 Stepaniuca, 3/4 Boianciuc, 1/2 Doroşăuţi, 1/2 Vasilcău, 1/8 Cernauca, 1/8 Boian, 1/4 Lehăceni.

Partea Alexandrei Vistiernicesei (Cantacuzinul): Serăuţi, Budulcea, Chisălău, Pohorlăuţi, Martineşti, Zadobriuca, Samuşin, Prelipce, Ivancăuţi, Cernauca-de-Sus, Pilipăuţi, Vorohtieni, Onutul-de-Sus, 1/2 Onut-de-Jos, 1/2 Borăuţi, 1/2 Cernauca-de-jos, 1/2 Rohozna. — Totalul alcătuieşte 81 de moşii în diferite părţi ale Moldovei.

[5] S. Reli, *Amintiri dintr'un castel la Nistru*, Bucureşti 1924.

www.dacoromanica.ro

care a avut prilejul să studieze arhiva de familie rămasă în posesia castelanei de la Ocna [1], scoborâtoare, în linie femeiască, a vechilor boieri pomeniţi în actele de mai jos.

O mare parte din hrisoavele privind acest ţinut au fost, din nenorocire, distruse la mănăstirea Dragomirna, cu ocasia jafului căzăcesc al lui Timuş Hmilniţchi în 1650 [2].

Cu toate acestea, mai sânt şi alte documente, păstrate cu sfinţenie până azi, în archiva coborâtorilor Logofătului Gavrilaş Mateiaş, în familiile Cantacuzino şi Suţu, ajungând astfel în sfârşit în mânile noastre, prin unchiul nostru Nicolae Suţu din Bacău, fiul beizadelei Nicolae Suţu [3].

Afară de interesul acestor documente din punctul de vedere cultural, juridic şi istoric, credem că trebuie stăruit şi asupra importanţei lor etnografice. Foarte mulţi din locuitorii menţionaţi în actele ce urmează arată prin numele lor [4] fostul caracter românesc al acestui vechiu ţinut al Zastavnei [5]. De atunci s'a ivit o transformare desăvârşită, aşa că d. profesor I. Nistor putea scrie în 1915 că populaţia districtelor Coţmanilor şi Zastavnei era alcătuită din 86.898 de Ruteni, iar numai 185 de Români [6].

Începuturile imigrărilor străine trebuie însă căutate cu mult înainte de răpirea Bucovinei. Ca dovadă, ne referim, între altele, la actul de scutire de dări din 1645 al lui Vasile Lupu, dat unor „Ruşi, cari au ieşit amù din Ţara Leşască şi s'au aşezat la seliste la Călineşti...", publicat de d. profesor N. Iorga [7].

Wickenhauser [8] ni-a mai dat două documente, arătând cum

---

[1] D-na Victoria Randa, născută baronă de Wildburg.

[2] Cf. Wickenhauser, *Buchotin*, Viena 1874, pp. 33 şi 83; Reli, *o. c.*, p. 44; Codrescu: *Uricariul*, XXIII, p. 239; Miron Costin: *Opere Compl.*, ed. V. A. Urechiă, Bucureşti 1886, I, p. 618; S. de Zotta: *Arch. Genealog.*, I, p. 47 şi mai ales interesantul act de la Gheorghe Ştefan-Vodă din 25 Februar 1656, în Archiva Alex. Cantacuzino-Paşcanu, publ. în extras de d. N. Iorga, în *Studii şi doc.*, IX, p. 51.

[3] Ca anexă dăm un tablou genealogic, scoţând în evidenţă descendenţa proprietarilor actelor publicate mai jos şi ale moşiei Ocna.

[4] De ex. Griga Grozavăscul, Vasile Talpă şi Bran Frăţăian.

[5] Azi plasa Nistrului.

[6] *Românii şi Rutenii în Bucovina*, p. 117.

[7] În *Studii şi doc.*, V, p. 219 şi *Anciens Documents de Droit Roumain*, I, p. 234.

[8] *Buchotin*, pp. 102 şi 108, şi Reli, *o. c.*, pp. 79-80.

www.dacoromanica.ro

Grigore Matei Ghica Voevod înlesneşte, în 1727 şi 1739, aşezarea unor colonişti ruteni în Bucovina, lipsa de braţe de muncă făcându-se simţită în urma războaielor şi turburărilor de tot felul din veacurile trecute [1]. Actul nostru no. 26, din 20 Iulie 1726, dat de Mihai-Vodă Racoviţă Medelnicerului Iordachi Cantacuzino, aduce acum o nouă dovadă a aceleiaşi politice de încurajare a colonisărilor cu „oamenii străini din Ţara Leşească" şi chiar din „olatul turcesc" adecă raiaua Hotinului. Pare deci cert că imigrarea muncitorilor ruteni nu începe numai „pe la 1766", ci cu mult înainte [2].

Documentele ce publicăm sânt aranjate în mod cronologic. Ele pot fi împărţite însă, după conţinut, în diferite dosare privind une ori chestiuni care iese din cadrul actelor de moşii obişnuite.

I.

Printre aceste pricini, ce sânt de un interes cultural deosebit, menţionăm, în primul rând, ceia ce a trebuit să fie „une cause célèbre" în Moldova din veacul al XVII-lea: jaful săvârşit de doi boieri în dauna lui Gavrilaş Mateiaş.

Înainte de a expune această chestiune pe scurt, este oportun să amintim ceva despre acest boier, una din personalităţile dominante ale ţerii timp de treizeci de ani.

Prima sa boierie, în anii tinereţii sale, pare a fi fost cea de staroste al Cernăuţilor. Este desemnat ca „gewesener Eltester" (fost staroste) supt Radu Mihnea-Vodă la 28 Maiu 1618, într'un document dat de Wickenhauser [3].

În 1622 cumpără un sat, Păltinişul, în ţinutul Dorohoiului, vândut „dumisale mai mare frate" de Tudori, pârcălab al Hotinului. Este desemnat atunci ca „Vornicul Gavrilaş" [4].

---

[1] Cf. şi I. Nistor, *Românii şi Ruteni în Bucovina*, cap. III, „Pribegirea Rutenilor in Moldova înainte de anexarea Bucovinei", mai ales pp. 49–50.

[2] Nistor, *o. c.*, p. 56. — Din *Dicţionarul geografic al Bucovinei*, Bucureşti 1908, p. 154, aflăm însă că emigranţi din Galiţia s'au stabilit la Ocna în anii 1766 şi 1767, ceia ce nu va fi împiedecat ca şi alţi Ruteni să fi venit înainte.

[3] *Buchotin*, p. 70. — Îl mai găsim menţionat ca „Gavrilaş starostele" într'un *suret* din 4 Maiu 1620. — Cf. S. de Zotta, *Arch. Geneal.*, II, p. 39.

[4] N. Iorga, *Studii şi doc.*, V, p. 83. — D. Zotta socoteşte însă că erau numai „fraţi în boierie". Cf. *Ion Neculce*, IV, p. 365.

www.dacoromanica.ro

Supt Miron Barnovschi, al cărui cumnat şi văr al doilea era[1], el devine pârcălab de Hotin, în 1626[2]. Poartă atunci, dacă trebuie să credem pe părintele Reli[3], titlul de „Vornic al Cuţii". Pe la 1628 devine Mare Vornic al Ţerii-de-Sus. Din dosarul nostru reiese că a însoţit pe Barnovschi-Vodă în fuga sa la moşia Ustia, dincolo de Nistru[4], în Iulie 1629. Nu stătu mult în Polonia însă, precum ni dovedesc actele no. 3 şi 4 de mai jos. Înapoiat la Iaşi din April 1630, el păstrează pentru un timp funcţia sa de Vornic al Ţerii-de-Sus[5]. După câteva luni, la 30 August 1630, îl găsim totuşi ca biv Vel Vornic[6]. Barnovschi-Vodă este, evident, susţinut de el, la înapoierea sa în ţară. Îi rămâne credincios până la sfârşit, însoţindu-l în ultima lui călătorie la Ţarigrad. Ca rudă şi amic, este apoi însărcinat să aducă la îndeplinire mai multe din dispoziţiile testamentare ale nenorocitului Domn[7], şi tot el îi va fi adus osămintele în ţară, pentru a fi îngropate undeva la Suceava, supt lespedea întrebuinţată azi, spre ruşinea noastră, ca stâlp de poartă a unei crâşme din acel oraş[8].

Încă din anul următor, în 1634, supt Moise Movilă, cu care era de asemenea înrudit, el devine din nou pârcălab de Hotin, împreună cu Constantin Ciogolea[9]. Nu pentru multă vreme însă. Părăseşte slujba la suirea în Scaun a lui Vasile Lupu, în April 1634[10]. În Septembre 1636, primeşte în sfârşit cea mai înaltă treaptă a boieriei din Moldova, păstrând Marea Logofeţie până în Ianuar 1643[11]. De atunci înainte este menţionat în documente ca biv Vel Logofăt[12], afară de un scurt răstimp în 1651, tocmai

[1] V, tabloul genealogic dat aici ca anexă. — Nu era deci văr primar cu Vodă Barnovschi, cum crede păr. Reli, *o. c.*, p. 29. Cf. şi S. Zotta, în *Ion. Neculce*, IV, p. 365.

[2] Cf. un act din 6 Februar 1626, dat de N. Iorga, în *Studii şi doc.*, XI. p. 49

[3] *O. c.*, p. 24.

[4] Cf. Miron Costin. ed. Kogălniceanu, *Letopiseţele*, ed. 2-a, vol. I, p. 290 şi ed. V. A. Urechiă, I, p. 515.

[5] *Creşt. Col. Acad. Rom*, 1908, pp. 63-64.

[6] N. Iorga, *Studii şi doc.*, XVI, p. 185.

[7] Cf. Hasdeu, *Arch. Ist.*, I, p. 188.

[8] Cf. Kozak, *Die Inschr. aus der Bukowina*, Cernăuţi 1903, p. 153.

[9] Ghibănescu, „Divanurile domneşti", în *Archiva* din 1915, p. 229.

[10] La 15 Februar 1635 este desemnat ca „fost Vornic Mare" (actul nostru, no, 7).

[11] Ghibănescu, *Isp. şi Zap.*, II, partea I, p. 124 şi partea a 2-a, p. 122.

[12] V. de ex. N. Iorga, *Studii şi doc.*, V, p. 400, şi Ghibănescu, în *Archiva* din 1916, p. 55.

www.dacoromanica.ro

într'un moment de mare jale pentru ţară, în vremea prădăciunilor tătăreşti, când îl găsim iarăşi ca Mare Logofăt[1].

Data morţii lui şi locul unde a fost înmormântat nu ni sânt cunoscute. Trebuie să fi murit puţin înainte de 4 Mart 1652, de la care dată se păstrează, în archiva de la Ocna, o copie de pe actul de împărţeală a moşiilor sale, menţionat mai sus[2].

Despre celelalte părţi ale pricinii ce expunem mai jos, Isac Stârcea şi Mihalcea Durac, ştim mult mai puţin.

Mihalcea Durac va fi fost un boierinaş fără prea mare importanţă. Nu-l găsim menţionat ca făcând parte din niciun Divan domnesc şi nu credem să fi avut măcar vre-un titlu de boierie. Ruda lui va fi fost acel Apostol Durac, „fost Serdar", care făcu mai târziu parte din răscoala boierilor împotriva lui Duca-Vodă[3].

Tovarăşul lui Durac, Isac Stârcea, fiul lui Pătrăşcan Stârcea din Văscăuţi, ţinutul Hotin[4], nu făcu nici el parte din dregătorii mari ai ţerii. Nu vedem să fi ocupat vre-o altă slujbă decât cea de „Pitar", în care calitate este menţionat într'un act din 8 Maiu 1620.[5]

Cu toate acestea, Isac Stârcea pare a fi fost căsătorit cu o fată bogată, jupăneasa Maria, nepoata lui Musteaţă pârcălab, având ca zestre satul Lozeani, în ţinutul Dorohoiului[6], şi cumpărând mai târziu jumătatea satului Popeni[7] în acelaşi ţinut, şi o vie la Cotnari, „în dealul lui Vodă"[8].

---

[1] Ghibănescu, în *Archiva* din 1916, p. 81, şi actul din 8 Iulie 1651 dat de d. Iorga, în *Studii şi doc.*, XVI, p. 191.—Avem însă o iscălitură a lui Gheorghe Ştefan (viitorul Domn) ca Vel Logofăt din 5 Iulie 1651 şi alta tot a lui din 12 Februar 1652 (N. Iorga, *o. c.*, pp. 189 şi 191).

[2] Cf. şi păr. Reli, *o. c.*, p. 45.

[3] Cf. N. Costin, în Kogălniceanu, *Letop.*, ed. a 2-a, vol. II, p. 7. — Actele noastre fiind anterioare răscoalei menţionate, reiese că numele de Durac nu poate fi o poreclă căpătată la această ocasie, cum crede d. Zotta, *Arch. Genealog.*, II, p. 233.

[4] Cf. Kozak, *o. c.*, p. 192.

[5] I. Bianu, *Doc. Rom. Ac. Rom.*, Bucureşti 1907, vol. I, fasc. 1, p. 55.

[6] Cf. actul nostru no. 9.

[7] Azi Popeni-Vârnav.—Cf. *Bibl. Acad. Rom., Creşterea Colecţiunilor*, 1908, p. 64: act de întărîtură al lui Moise Movilă Voevod din luna Septembre 1633. — Actul se află la Moscova.

[8] Cf. *Ion Neculce*, I, (1921), pp. 302-4.

www.dacoromanica.ro

În moştenirea lui Stârcea a fost însă acea parte din Boian, în ţinutul Cernăuţilor, despre care este vorba mai jos. Moşia era ocina de baştină a familiei Stârcea, „Boianul cel Mare, cu toate părţile lui", aparţinând din vechime fraţilor Ion, pârcălab de Hotin şi Mihu Stârcea, cu sora lor Fedea[1], nepoţii unui boier al lui Ştefan-cel-Mare, numit Tăbuci din Cobâle[2].

Jumătatea moşiei Onut a fost o cumpărătură a lui Isac Stârcea (doc: 2 şi 5), iar restul satului a fost de asemenea în posesia acestui neam. Din 1670 avem un suret de împărţeală a moşiilor Vistiernicului Matiaş Stârcea, decedat atunci de mult[3] — este vorba de părţi ale moşiei ce nu aparţineau lui Isac Stârcea, de oare ce el pierduse ocinele sale din această regiune în anul 1636, precum vom vedea mai jos.

Isac Stârcea pare a fi murit cam pe o vreme cu Gavrilaş Mateiaş, de oare ce îl găsim ca decedat în 1654[4].

Isac şi Maria Stârcea avură un singur fiu, Gligorăşco, mort înainte de 1658, fără a fi lăsat copii, ca şi soră-sa Arsenia. Singura fiică în viaţă atunci, „stearpă şi ea", era Tofana[5]. Membrii de azi ai familiei Stârcea nu se coboară, deci, în linie directă de la eroul nostru, ci probabil de la unul din fraţii săi, Darie sau Constantin pârcălabul, căsătorit cu Anghelina, fiica lui Pătraşcu Şoldan Logofătul[6], sau de la vre-altă ramură a acestui neam. Isac Stârcea mai avea şi o soră Ana, moartă nemăritată la Miclăuşeni, în ţinutul Dorohoiu la 1639, şi înmormântată la Vatra Moldoviţei[7].

După aceste amănunte despre actorii principali, vom relata pe scurt diferitele fase ale pricinii:

În momentul când Miron-Vodă Barnovschi era pe cale să părăsească Scaunul domnesc, la ieşirea lui „din pământul nostru al

[1] Cf. documentul publicat în *Bulet. Com. Ist. a Rom.*, IV (1925), p. 75.

[2] Cf. I. Bogdan, *Documentele lui Ştefan-cel-Mare*, I, p. 169 şi Wickenhauser, *Woronetz und Putna*, p. 159.

[3] Cf. Miron Costin, *Opere complecte*, I, ed. V. A. Urechiă, Bucureşti 1886, p. 698.

[4] Doc. no. 18, publicat mai jos.

[5] Cf. *Ion Neculcea*, I, pp. 302-4.

[6] N. Iorga, *Studii şi doc.*, XI, p. 75.

[7] Cf. Kozak, *o. c.*, p. 192. Socotim că mormântul „jupânului Petraşco" în aceiaşi biserică (Kozak, p. 193) ar putea fi al lui Petraşco Stârcea, tatăl lui Isac şi al Anei.

www.dacoromanica.ro

Moldovei către pământul leşesc", Gavrilaş Mateiaş porunci ca toate obiectele şi veşmintele sale de preţ să fie încărcate spre a fi trimese la moşia Ustie în Polonia, unde însoţi, precum am văzut, pe stăpânul şi cumnatul său.

Aproape de Hârlău, de unde poate că şi Barnovschi va fi pornit, de la Curtea domnească din acel oraş, una din cociile lui Mateiaş fu prădată. Dispărură toate avuţiile ce conţinea, şi chiar şi cocia cu bulgăriile şi hamurile lor căzură pradă tâlharilor. Fiind în toiul verii, cocia conţinea şi veşmintele de iarnă ale boierului, între altele o colecţie întreagă de blănuri de mare preţ. Împreună cu diferite arme şi alte obiecte dispăru atunci şi o avere întreagă în bani (1.360 de galbeni).

În momentul fugii, nimeni nu va fi avut vremea să cerceteze acest jaf, şi, dacă Gavrilaş Mateiaş ar fi rămas mult timp în Polonia, de sigur că nu s'ar fi găsit nici urmă de obiectele furate. Am văzut însă că boierul nostru se întoarce curând la Iaşi. Scurt timp după sosirea sa în Capitală, zăreşte, precum aflăm din documentul Nr. 3, la un negustor turc pe uliţă un raft pe care-l recunoaşte ca fiind al său. Turcul, întrebat de unde are raftul, mărturiseşte că Isac Stârcea i l-a pus zălog. Mateiaş ajunge astfel a şti că Stârcea, d'impreună cu Mihalcea Durac, este cel vinovat. Chestiunea este adusă în faţa Divanului domnesc, prima pără având loc la Iaşi în ziua de 4 Aprilie 1630, mai puţin de un an după săvârşirea prădăciunii[1].

Oricare va fi fost judecata dată atunci de Alexandru Coconul, este evident că ea nu s'a executat, Domnul fiind mazilit încă la 28 din aceiaşi lună. Alte documente referitoare la această chestiune din 1630 nu sânt cunoscute. Din 2 Novembre 1631 avem însă actul de judecată dat de Moise Movilă-Vodă (no. 3), prin care Isac Stârcea[2] şi Mihalcea Durac sânt osândiţi să plătească lui Gavrilaş Mateiaş, acum fost Vornic, toată paguba ce i-au pricinuit. Suma la care s'a fixat, apoi, această despăgubire reiese din

[1] Cf. Acad. Rom., *Creştcrea Colecţiunilor*, 1908, pp. 63-4. Documentul în chestie, nepublicat încă, a fost trimes la Moscova în 1916.

[2] Prietenul nostru, răposatul Traian Stârcea, ni spunea într'un rând că exista o ceartă veche, anterioară domniei lui Miron Barnovschi, între Mateiaş Gavrilaş şi Isac Stârcea. Prădarea de la Hârlău ar fi fost deci un act de răsbunare din partea acestuia din urmă (cf. şi Dimitrie Dan, în *Arhiva Genealogică*, II, 1913, p. 30).

www.dacoromanica.ro

documentul nostru no. 4, restituirile în natură fiind iertate lui Stârcea. Mihalcea Durac nu întârzie, precum se vede, să plătească suma datorită. El dispare deci de acum din documentele noastre. Cu totul altfel stă însă casul cu Stârcea. La 15 Februar 1635, cinci ani după săvârşirea furtului, Mateiaş nu primise încă nimic de la el (doc. 7). Vasile Lupu dă atunci lui Stârcea un răgaz de cincisprezece zile, după care timp păgubitul „să aibă a-i lua moşiile şi casele, cu vecini cu tot, cu ce va avea, să-l scoată şi din casă afară pentru avuţia lui, ce l-au tălhurit"—deci, o adevărată execuţie silită.

La 15 Ianuar 1636 afacerea nu este încă terminată. În faţa Sfatului boieresc din Iaşi şi în prezenţa fraţilor săi, cari-şi dau consimţimântul cerut de lege, Isac Stârcea este deci silit să renunţe în favoarea lui Gavrilaş Mateiaş la stăpânirea următoarelor moşii: „A treia parte de sat de Boian, partea de sus, cu vad de moară, giumătate de sat de Onutul-de-sus, partea de jos, cu vaduri de mori pe apa satului (ambele moşii în ţinutul Cernăuţilor) şi satul Lozianii, cu loc de eleşteie, în Ţinutul Dorohoiului" (doc. 8).

Dela aceiaşi dată avem şi primul act de proprietate liberat lui Mateiaş (doc. 9), o scrisoare domnească întărită cu pecetea lui Vodă şi semnată de Marele Logofăt de atunci, Petraşcu Başotă.

Dintr'un alt document inedit, din acelaşi timp, în posesia noastră [1], şi pe care-l vom tipări cu altă ocasie, reiese cât de scumpă era obţinerea unor astfel de acte de proprietate. Afară de sumele datorite Domnului, cel interesat trebuia să deie şi Marelui Logofăt o sumă de trei ughi [2], împreună cu doi ughi „cheltuiala mărcei *(sic)*, ce au fost legatu de uric".

Cu mult mai scumpă încă era scoaterea unui uric mare. D. Ghibănescu [3] ni citează un exemplu când, la o vânzare de 80 de lei, trebuiau plătiţi 25 de lei pentru scosul uricului de întăritură, în acest cas nici măcar pe pergament, ci numai pe hârtie.

Din documentul nostru menţionat reiese că se plătiau zece galbeni pentru „colacul uricului", doi lei „colăceii lui Vodă", un ug diacului ce a scris uricul, „doi lei la peceţi vătafului", „trei ughi

[1] Într'un dosar referitor la moşia Uricanii, din Ţinutul Cârligăturii, aproape de Iaşi.

[2] D. N. Iorga ni arată că „ug" (plur. „ughi" este o prescurtare grafică desemnând zlotul unguresc *(Ist. Rom. în chipuri şi Icoane*, ed. a 2-a, p. 220).

[3] Cf. Codrescu, *Uricariul*, vol. XXIII, p. XXVII.

www.dacoromanica.ro

pentru noituri", şi aşa mai departe. Aceste cheltuieli urcate explică de ce se scotea relativ rar un uric mare pentru moşii. În casul de faţă însă s'a mai făcut şi un astfel de document solemn în toate formele cerute de lege, — şi iată în ce împrejurări:

Scurt timp după obţinerea scrisorii domneşti din 15 Ianuar 1636, adecă în Septembre din acelaşi an, Gavrilaş Mateiaş primi demnitatea de Mare Logofăt. Devenit primul dregător al ţerii, era firesc ca el să se gândească la obţinerea unui titlu solemn asupra unor moşii câştigate cu atâta trudă. Vasile Lupu îi hărăzeşte deci un uric mare de întăritură, legat cu marea pecete domnească sau „colacul" de ceară, atârnat de un şnur de mătase frumos colorat în roş şi albastru. Scoaterea acestui document era cu atât mai necesară, cu cât „scrisorile au rămas la Stârceşti"[1] — adică Isac Stârcea nu va fi predat toate actele cu moşiile pierdute[2] —, de şi avem în dosar două scrisori domneşti (n-le 2 şi 5) ce se primisesă în 1626 şi 1632 pentru Onut; actele pentru Boian lipsesc însă cu desăvârşire.

Uricul domnesc din 15 Mart 1638 (no. 11; v. şi planşa anexată) este de sigur unul dintre cele mai frumoase existente de pe acel timp. În mărime de 30 × 61 cm., pe un pergament foarte bine lucrat şi frumos caligrafiat, acest hrisov se mai deosebeşte de cele moldoveneşti obişnuite prin faptul că Domnul l-a iscălit cu cerneală de purpură — încă o dovadă a străduinţelor lui Vasile Lupu de a urma tradiţiile Împăraţilor bizantini[3].

S'ar putea crede că, după toate precauţiile legale luate de Gavrilaş Mateiaş, nimeni nu s'ar mai încumeta să ridice pretenţii asupra pământurilor pierdute de Isac Stârcea în împrejurările ce le-am relatat.

Actul No. 18, din 22 Maiu 1654, ni arată însă că, după moartea celor doi boieri menţionaţi, o nouă pricină fu ridicată, în faţa Divanului lui Gheorghe Ştefan-Vodă, de Toader, pârcălab al Dorohoiului, pentru că moşiile ar fi ale lui „de pri socrul său Isac Stârcea şi le-au împresurat Gavrilaş Logofătul".

---

[1] Cf. actul publicat de Iulian Marinescu, în *Bulet. Com. Ist. a Romăniei*, IV (1925), p. 76.

[2] O parte din aceste acte vor fi aparţinut altor membri ai familiei, una din moşii fiind, cum am arătat, moştenită de mult în familia Stârcea.

[3] Cf. N. Iorga, „*Notes de diplomatique roumaine*", în *Bulletin de la Section Historique de l'Académie Roumaine*, XVII (1930), p. 130, şi *Revista Istorică*, XVI, 10-12 (1930), p. 195.

www.dacoromanica.ro

Nu va fi fost greu pentru proprietarul de atunci, Iordachi Cantacuzino Vistiernicul, de a arăta, cu acte în mână, cum răposatul său socru câştigase acele moşii de la Stârcea, observând tot odată că acei doi boieri răposaţi „au fost împreună câteva vreme şi nu s'au întrebat cu Gavrilaş Logofătul până au fost vii". Aceasta pare a fi fost ultima pretenţie a Stârceştilor asupra ocinelor pierdute din causa unui jaf săvârşit cu un sfert de veac mai înainte.

II.

Mai puţin dramatică, dar tot atât de dârză, trebuie să fi fost cearta îndelungată purtată între neamurile Stroescu şi Cantacuzino.

Actul nostru no. 1 dovedeşte că vestita familie Stroici stăpânia încă în veacul al XVI-lea ocine şi moşii în acele părţi, şi mai târziu vedem cum Isac Stârcea cumpără, în timpul lui Gaşpar-Vodă Gratiani (1619-20), jumătate din Onutul-de-Sus, partea de jos, de la Ionaşco Stroici Logofătul, fiul lui Stroici Logofătul [1].

Socotim posibil ca familia Stroescu să se tragă din neamul Stroicilor. Fapt este că găsim pe Lupul Stroescul în această regiune încă din 1642, când cumpără o silişte „de la Troian până la Nistru" de la Coste Grama, bunicul său [2].

Pretenţiile Stroeştilor asupra unei jumătăţi din satul Martineşti datează însă din 24 Aprilie 1644, dacă actul nostru no. 15 este *bona fide*. Lupu Stroescu dobândeşte atunci această moşie de la Grozav şi nepoata sa Marcuţa, cumpărare întărită printr'o carte domnească din acelaşi an, fără dată însă, ieşită din cancelaria lui Vasile Lupu (no. 16). Uric nu s'a scos pentru această cumpărătură.

Începând cu această dată, cearta între Stroeşti şi Cantacuzini continuă timp de mai multe generaţii. Pretenţiile lui Lupu Stroescu sânt moştenite de fiul său Gligoraş şi de nepotul său Constantin Stroescul. Documentele publicate ni arată toate fasele pricinii, adusă întâiu la Divanul domnesc de la Iaşi, pentru a fi transferată, după răpirea Bucovinei, în faţa tribunalelor austriace de la Cernăuţi şi Liov [3]. Va fi fost o sarcină neplăcută pentru autori-

[1] Actele no. 2 şi 5 şi uricul no. 11.

[2] Cf. no. 13, dat, după resumatul d-lui prof. Iorga, în *Studii şi doc.*, V, p. 399.

[3] Cf. n-le 45 şi 49.

www.dacoromanica.ro

tăţile noii provincii austriace aceia de a judeca această pricină, mai ales că exista în acel moment o oarecare teamă ca şi „prin o nenorocită întâmplare rezeşii să să adaugă", dând loc la tulburări prea bine cunoscute în Ardealul de atunci: sântem de fapt în ajunul izbucnirii răscoalei lui Horea şi Cloşca.

Vedem deci cum maiorul-general baron von Enzenberg, răspunzător pentru menţinerea ordinii în Bucovina, scrie lui Alexandru Constantin Mavrocordat la Iaşi în 1783 (doc. no. 50), cerând intervenţia Domnului spre a obţinea ca bogatul boier Iordachi Cantacuzino-Paşcanu să dea jăluitorului „o bucată de moşie aice în Cordon undeva, ori o sumă de bani", terminând astfel procesul printr'o învoială [1].

Insistenţele Domnului ajung la resultatul dorit. La 9 Mart 1784 Constantin Stroescu primeşte, mai mult ca o pomană decât ca un drept, de la Iordachi o sumă de 150 de lei în faţa agentului Raicevich, renunţând în schimb la toate pretenţiile sale asupra moşiei (act no. 51) şi făgăduind că nu va mai „trage giudecată pentru Martineşti" şi că orice altă scrisoare ce s'ar mai ivi din partea sa să „rămâie răsuflată".

Cantacuzino primeşte tot odată actele aflate în posesia lui Stroescu, precum dovedeşte şi următoarea însemnare pe hârtia în care zapisele au fost păstrate de atunci şi până în zilele noastre: „Toate scrisorile Stroescului ce au avutu pe giumătate de sat de Martineşti, cum şi scrisorile ce au datu înaintea consulului Raicovici aice la Iaşi cum că de acum nu mai are se ceară giudecată de Martineşti, fiindcă s'au cunoscutu însăşi că rău se ocolise în urma tuturor giudecăţilor ce au fostu. 1784, Mar. 7".

Astfel se termină o ceartă care durase o sută patruzeci de ani.

Nu era însă singura pâră între cele două neamuri. Actele n-le 23 şi 25 tratează despre o altă pricină, hotărâtă pe la 1726 de Mihail Racoviţă-Vodă. De data aceasta este vorba de o bucată de hotar „numită Samuşin" [2].

---

[1] În dosar se mai află o dare de samă destul de complectă a pricinii, în limba grecească, ce ni-a fost resumată, cu multă amabilitate, de d. prof. Iulian Ştefănescu.

[2] La 1407 întâlnim pe doi boieri ai lui Alexandru-cel-Bun purtând acest nume „Georgio şi Stano Samusinis". Cf. lucrarea noastră „Delegaţii din ţara noastră la Consiliul din Constanţa în anul 1415", *Anal. Acad. Rom.*, seria III, Tomul VII, Mem. 2.

www.dacoromanica.ro

Iordachi Cantacuzino biv Vel Medelnicer şi cumnatul lui, Şerban Boteanul Păharnic [1], reuşesc însă a dovedi că pretenţiile lui Gligoraş Stroescul sânt neîntemeiate şi „s'au ras şi numele Samuşinului din diresăle lui" — acest nume, frumos scris pe un fragment de hârtie groasă, a fost predat lui Cantacuzino; bucăţica astfel tăiată de pe zapisul original prezintat de Stroescu se află încă în ziua de astăzi, învelită într'o hârtie, anexată actului de judecată. N'a fost deci niciodată vorba de lipirea vre unui nume pe un act, cum a crezut părintele Reli [2], ci de tăierea unui nume introdus în mod fraudulos pe un titlu de proprietate. Procedura urmată pare a fi simplă şi originală — ar merita poate atenţia cercetătorilor vechiului drept românesc.

III.

Al treilea grup de documente priveşte un pod umblător la Samuşin. În acest loc se crede că ar fi fost vad de trecere peste Nistru din cele mai vechi timpuri [3] — era deci un punct important de fruntarie pentru negoţul nostru cu Galiţia. Ştim, de altfel, cât de însemnat era schimbul de mărfuri cu Liovul, cu Lipsca şi chiar cu Danzigul în veacurile trecute.

Spre a putea profita de posibilităţile de câştig prin încasarea taxei de podărit, „brudina" [4], Iordachi Cantacuzino obţinu, la 25 Iulie 1726, de la Mihai Racoviţă Voevod un permis de a reînfiinţa un pod umblător la Samuşin, pod ce exista din vechime (no. 27). Polonii aveau acum podul lor pe malul opus. Domnul hotărăşte deci că „cine trece di spre Moldova trece în podul moldovinesc şi-ş ia brudina, iar cine trece dis pre satul leşesc" trece cu podul polon.

Această orânduială fiind evident în dauna intereselor polone, Cantacuzino a resimţit nevoia de a avea şi un privilegiu redactat într'o limbă înţeleasă de autorităţile de pe malul opus. Obţinu deci, la 17 Ianuar 1727, de la Grigore Matei Ghica-Vodă o nouă autorisaţie, de data aceasta în limbă latină (no. 28). Inutil de spus

---

[1] Numit Velişco Boteanu pe tabloul genealogic, p 47, din „Genealogia Cantacuzinilor", publicată de N. Iorga, Bucureşti, 1902.

[2] Cf. *o. c.*, p 85.

[3] Cf. *Dict. Geogr. al Bucovinei*, p. 246, şi actul nostru no. 21, „Samuşinul s'au chemat cel loc la trecătoriul de trece Nistrul".

[4] upă c ântul bruda, pod umblător,

www.dacoromanica.ro

că documentele în acea limbă sânt foarte rare în Moldova la această epocă.

Prin actul no. 29, din anul 1728, vedem că Şerban Cantacusino, staroste de Cernăuţi [1], face nepotului său Medelnicerul Iordachi dificultăţi în ceia ce priveşte veniturile podului, poruncindu-i „să să ia mai puţin de giumătate" din încasări, „precum a fost obiceiul vechiu". Vodă hotărăşte însă altfel: Iordachi să-şi ia brudina ca până acum, în jumătate cu Polonii. Se dau deci ordinele necesare, având în vedere că tocmai prin astfel de întâmplări „prind străinii năravşi să fac şi mai multe amestecături şi gâlcevi, lăsându-să lucrul di spre partea Moldovei în slab".

După cercetările părintelui Reli [2] în archiva din castelul Ocna reiese, de altfel, că afacerea deveni cu timpul destul de complicată. După moartea Stolnicului Iordachi Cantacuzino, podul nu mai fu întreţinut. Totuşi Polonii plătiau mai departe pentru întreţinerea vadului de la Samuşin familiei Cantacuzino o sumă anuală de treizeci de florini [3]. De la o vreme încetară însă a plăti suma. Când Iordachi Cantacuzino Medelnicerul se hotărî a înfiinţa din nou podul umblător, pe la 1758, Polonii se împotriviră, ducând chestiunea până la Constantinopol, prin solul Iosef Podoski, în 1759.

Actul nostru no. 35 este o traducere de pe un „ilam" sau raport prezentat Divanului Împărătesc de către Ibrahim Naïbi (poate Cadiu de la Hotin), însărcinat să cerceteze pricina la faţa locului. În dosar s'a mai aflat şi un hat al Sultanului Mustafă al III-lea, din care nu s'a păstrat însă decât un început de traducere, rămasă neterminată (no. 36).

Ultimul document în care găsim menţionat acest pod, nedatat însă, este redat mai jos supt no. 37. Este adresat Păharnicului Constantin Cantacuzino [4], care se afla poate atunci la Iaşi sau pe una din celelalte moşii ale sale în Moldova, la Paşcani, la Fântânele lângă Bacău sau aiurea. Este scris de Vasile Zota, administrator al moşiilor cantacuzineşti în Bucovina.

---

[1] După N. Iorga, *Doc. Fam. Callimachi*, II, p. 674, Şerban Cantacuzino Paşcanul ar fi un frate al lui Iordachi Stolnicul, deci unchiul lui Iordachi Medelnicerul.

[2] *O. c.*, p. 88.

[3] 30 de lei, după actul nostru, no. 34.

[4] Pentru gradul de rudenie dintre membrii familiei Cantacuzino menţionaţi în presenta introducere, ne referim la tabloul genealogic anexat.

www.dacoromanica.ro

Archiva din Ocna ni arată continuarea afacerii, devenită una privind, în mod exclusiv, administraţia austriacă, după anexarea Bucovinei. Cu toate protestele lui Ioniţă Zota, atunci represintantul Spătarului Iordachi Cantacuzino-Paşcano în faţa comisiei de hotărnicie austriace, drepturile proprietarului încetară de a mai fi luate în samă, Statul austriac înfiinţând un pod umblător propriu la Samuşin în anul 1782 [1].

IV.

Printre documentele răzleţe aflate în dosar, notăm no. 1, din care reconstituim următoarea spiţă pentru familia Stroici:

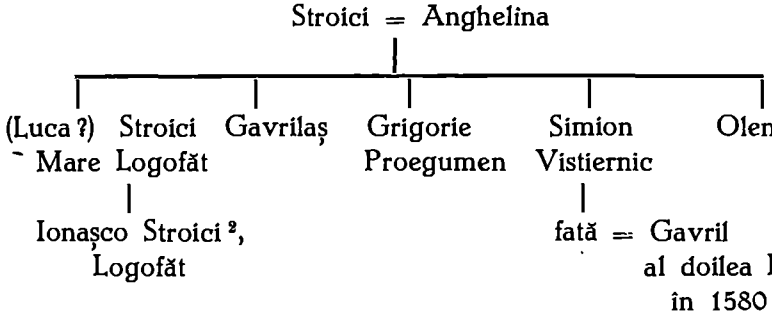

Documentul no. 1 este lipsit de dată. Făcând însă menţiune de „Petru Voevod", îl putem data din una din Domniile lui Petru Şchiopul, 1574–9 sau 1582–91 [3].

În documentul no. 6, găsim o menţiune despre uciderea lui Korecki de către Cazaci. Credem că este vorba de principele Samuil Korecki, ginerele lui Ieremia Movilă şi soţul domniţei Ecaterina. Despre sfârşitul lui lipsesc date. Ştim doar că luase parte la nenorocita luptă de la Ţuţora între Poloni, cu aliatul lor Gaspar Gratiani, şi Turci, în Septembre 1620. În rândurile Polonilor erau şi Cazaci. Izvoarele la îndemână ni spun că Samuil

[1] Acest pod umblător exista încă în 1908. Cf. *Dicţ. Geogr. al Bucovinei*, (Bucureşti 1908), p. 246.

[2] Marele Logofăt Gavrilaş Mateiaş († 1652) era finul lui Ionaşco Stroici (v. *Arhiv. Geneal.*, II, p. 35).

[3] Credem puţin probabil ca acest act să dateze din scurta Domnie a lui Petru Cazacul în 1592, din care timp nu s'a găsit, până acum, niciun act intern (cf. Ghibănescu, în *Ion Neculce*, VII, p. 34). — Este de altfel cunoscut ce rol important jucă Luca Stroici în timpul Domniei lui Petru Şchiopul.

www.dacoromanica.ro

Korecki căzu atunci prisonier la Turci [1]. Din actul de faţă reiese însă că fu ucis, poate de tălhari cazaci, în cursul fugii, fiind evident în drum spre moşia sa Ustia, aproape de Onut, dincolo de Nistru. Trebuie însă adus aminte cât de anevoioasă este întotdeauna reconstituirea faptelor petrecute în momente de înfrângere şi de panică, iar în casul de faţă nici nu avem vre-o mărturie precisă, ci numai o tradiţie poporană.

Din acest document no. 6 reconstituim următoarea genealogie:

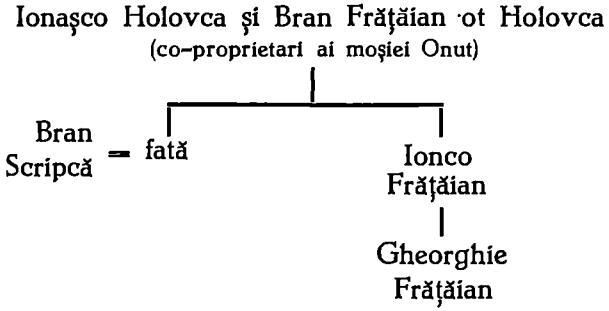

Ca în toate dosarele de moşii, al nostru conţine şi zapise de cumpărături de pământ. Astfel de acte sânt n-le 10, 12, 14, 15 şi 30.

În actul no. 10 este vorba de vânzarea unei jumătăţi de sat (Cernăucă) în 1636, cumpărătorul trebuind, în afară de cei 180 de galbeni daţi proprietarului, să mai răscumpere şi zapisele puse zălog de acesta [2].

Dosarul nostru mai conţine şi un număr de porunci şi acte de hotărnicie, cu sau fără uric de întăritură domnească, anume n-le 19, 20, 23, 41, 42 şi 44.

O menţiune specială mai merită şi actul no. 33 din anul 1744, prin care un locuitor din Onut se dă ca rob lui Constantin Cantacuzino Vel Păharnic, pentru a scăpa din închisoarea unde zace la Cernăuţi, „pentru pricina furtuşagului a unor cai a unui

[1] Cf. N. Iorga, *Studii şi doc.*, XXIII, p. 122; Hurmuzaki, IV [2], p. 39, şi *Supl.* II [2], pp. 474–508; Miron Costin, ed. V. A. Urechiă, I, p. 479.

[2] Alte acte referitoare la pământuri zălogite sânt date de d. prof. N. Iorga în *Doc. Anc. de Drott roumain*, p. 131 şi urm. Cf. şi actul ce am dat în „Dosarul unei moşii Domneşti" *(Rev. Ist*, 1926), p. 15.

www.dacoromanica.ro

Ţăgan din Vlădeni"[1]. Sânt cunoscute acte similare, prin care un păstor devine rob pentru vite furate, iar altul fiindcă a „spartu capul unui om", neavând de unde să plătească „deşugubina", sau un alt cas „pentru jurământ strâmbu", dacă nu dă trei boi „păn Duminică"[2].

Înainte de-a termina aceste note introductive, este o plăcută datorie pentru noi a exprima sincera noastră recunoştinţă pentru ajutorul ce ni-a dat d. Iuliu Tuducescu, paleograf la Academia Română, cu cetirea unui număr de pasagii şi iscălituri deosebit de anevoioase. Aceste mulţumiri se îndreaptă şi către vărul nostru P. P. Panaitescu, care a binevoit a ni traduce actele 1, 2, 12 şi 17 din limba slavonă şi a colaţiona cu noi suretul de pe uricul lui Vasile-Vodă Lupu.

---

[1] Este probabil vorba de moşia Vlădeni în judeţul Botoşani, din vechime a mănăstirii Voroneţ. — În acest cas, caii furaţi vor fi fost ai mănăstirii, daţi în paza Ţiganului menţionat. — Găsim însă şi un sat Vlădeni în ţinutul Suceava.

[2] Cf. Ghibănescu, *Surete*, V, p. 60, şi N. Iorga, *Anc. Doc. de Droit Roumain*, I, pp. 214-7.

www.dacoromanica.ro

1.

Înainte de 29 August 1591.

Fraţii Stroici dau surorii lor Olenţa o parte din satul Martineşti.

† Пан Стрѡичъ великiи логофет и Гаврилашъ (sic!) и Григорiе проигѹмен и Симiѡн вистiарник сѣзнаваем сами iако дадохом сестри нашеи Ѡленци чѧст села ѡт Мартинещи иже ест чѧст нсе (rupt) нашеи митери ѹпокоенiи Ѧнгелини; протож никто ѡт нас и ѡт нашиѫ братiѧѫ и ѡт нашиѫ сестрѫ да не имает ем валовати прѣд сим листом нашим, дѡндеж имамн сѣтворити ен и привилн за потврѣжденiе и неправѹ ѡт господина нашего Петра Воевода, и мы вѣси братiа и сестри такожде имамн правдоѫ раздѣлитисѧ сѫ прочiими села, иже ѡт ѡтца и митери нашеи.

То да сѧ знает.

Patru peceţi mici în ceară.

Pe Vo: Martineşti. — No. 15.

Orig. 17×21 cm. — Hârtie. 8 rânduri.

Traducere:

† Pan Stroici Mare Logofăt şi Gavrilaş şi Grigore proegumen şi Simion Vistiernic recunoaştem noi înşine că am dat surorii noastre Olenţa o parte din satul Mărtineşti, care este o parte de la mama noastră, răposata Anghelina. De aceia niciunul dintre noi şi dintre fraţii noştri şi dintre surorile noastre să nu aibă a o turbura pe ea în faţa acestei scrisori a noastre, după care avem să-i facem ei şi privilegiu de întăritură şi ispravă de la Domnul nostru Petru Voevod. Şi noi toţi, fraţi şi surori, de asemenea avem să împărţim cu dreptate celelalte sate care sânt de la tatăl şi de la mama noastră.

Aceasta să se ştie.

www.dacoromanica.ro

2.

1626 (=7134) Mart 30.

Miron Barnovschi Voevod întăreşte lui Isac Stârcea satul Onutul-de-Sus, jumătatea de jos.

† Ив Мирон Брънковскіе Могила Воєвод бжію мл҃стію гспдрь земли мвлдавскои вже гєвдми дал и потвръждил єсми слвзѣ нашємѹ Исак Стърчѣ дїак на єго правоє вѣчиннѣ и викѹпленіе на половина село вѣ внішніи Онѣт, але нижнѣа половина, съ млин и съ вест прихѡд, что ѕ волост черньѣскои, вѣ неписок за викѹпленіе что имают ѡн вѣ Гашпар Воєвод, єж ѡн себѣ кѹпил тал половина село Онѣт вѣ Ивнашко Строи сынъ Строи логофет, за сто и четирдесѧт тал. сребрь. И вѣ нарѧдѣнію закѹпежноє что имал вѣтца єго Строи логофет вѣ Єрміи Могила воєвода, тѣм ради також да єст емѹ и вѣ гспдєвми правал даніе и викѹпленіе и потвръжденію тал виш писанал половина село Онѣт съ млин и съ вест прихѡд непорѹшенно неколиж на вѣки. И ин даст не смишают. Сам гспнъ велѣл. ѯ Іас, ѧзрлд, март л.

Pecetea timbrată căzută.

Дѹмитрашко Щєфан Вел Логофет. Тома.

Pe Vo: Onut de sus. De la Barnovschie Vod pentru Onutul viş. No. 4.

Orig. 28 × 20 cm. — Hârtie. 11 rânduri.

Traducere:

† Io Miron Bărnovschie Moghila Voevod, din mila lui Dumnezeu Domn al ţării Moldovei, Domnia Mea a dat şi a întărit slugii noastre Isac Stârcea diac dreapta lui ocină şi cumpărătură, satul Onutul-de-Sus, dar jumătatea de jos, cu moară şi cu tot venitul, care este la ţinutul Cernăuţilor, dintr'un ispisoc de cumpărătură pe care îl are el de la Gaşpar Voevod, că el şi-a cumpărat acea jumătate de sat Onut de la Ionaşco Stroici, fiul lui Stroici Logofătul, pentru o sută şi patruzeci de taleri de argint şi din direse de cumpărătură pe care l-a avut tatăl său Stroici Logofăt de la Ieremia Moghilă Voevod. De aceia să-i fie şi de la Domnia Mea dreaptă danie şi cumpărătură şi întărire acea mai sus scrisă jumătate de sat Onut, cu moară şi cu tot venitul, nemişcat in veci de nimeni. Iar alţii să nu se amestece. Însuşi Domnul a poruncit. La Iaşi, 7134, Mart 30.

Dumitraşco Ştefan Mare Logofăt. Toma.

www.dacoromanica.ro

3.

1631 (= 7140), Nov. 2.

Judecata lui Moisie Movilă Voevod. în pricina lui Gavrilaş Mateiaş Vornicul cu Isac Stârcea şi Mihalcea Durac.

† Io Moisi Moghilă Voevod bjieiu mlstiiu gospodar zemli moldavscoi. Adecă s'au pârît de faţă înaintea Domniei Meale şi a tot Svatul Domnii Meale boiarinul nostru Gavrilaş ce au fost Vornic cu Isac Stârcea, zicându înainte Domniei Meale Gavrilaş Vornicul că i-au jăcuit Isac Stârcea o cocie cu caftan, cu săbii ferecate, cu rafturi şi cu o mie şi şe[se] sute de galbeni buni şi cu tot ce au avut el la eşirea lui Bărnovschie-Vodă la Hârlău. Iar Isac Stârcea el s'au tăgăduit, de au zis că nu ştie nemic, nici o au jăcuit el. Iar apoi Gavrilaş Vornicul şi-au prinsu un raftu dintru aceale rafturi ce au fost în cocie, cându au jăcuit-o, în de faţ[ă] la un Turcu la Iaş, şi l-au strânsu Gavrilaş Vornicul de să-ş pue sodăşul de unde au luat acel raftu. Iar Turcul el ş'au pus sodăşul pre Isac Stârcea, de au zis că i l-au zălogit pentru doisprezeace galbeni buni. Dup[ă] aceaia Domnia Mea şi cu tot Svatul Domnii Meale iar am întrebat pre Isac Stârcea de unde au luat acel raftu să-ş pue sodăşul. Iar Isac Stârcea au zis că i l-au dat Bălasco Peancul de la Bărnovschie-Vodă, iar Gavrilaş Vornicul s'au dus de au adus şi pe Bălasco Peancul de faţ[ă] înaintea Domniei Meale şi a tot Svatul Domniei Meale ca s[ă] hie sodăş Stârcea, iar Bălasco s'au tăgăduit, de au dzis că nu ştie nemic, nici i-au dat nemic. Iar apoi Isac Stârcea de bun[ă] voia lui, făr nicio strânsoare, au spus înaintea Domniei Meale şi a tot Svatul Domniei Meale cum au luat el acea avuţie şi o au împărţit cu Mihalcea Durac. Iar Mihalcea Durac el s'au tăgăduit că nu ştie nemic, ce-i năpaste. Iar Isac Stârcea au adus mărturie pre Alexandru din Hârlău, de au mărturisit cum au văzut cu ochii puindu Mihalcea Durac bani pe calul lui. Şi au arătat Isac Stârcea şi zapis de la Mihalcea Durac, cum s'au fost tocmit ei amândoi în de sini pre acea bun[ă]tate ca [să] nu vădească unul pre altul. Deci Domnia Mea şi cu tot Svatul Domniei meale, văzându atâta pagub[ă] de spră dânşii ce au făcut boiarinului nostru ce mai sus scriem, Gavrilaş Vornicul, le-am găsit Domnia Mea şi cu tot Svatul Domniei Meale lege ca s[ă] plătească toţi bani şi toată paguba şi avuţia lui cât[ă]

www.dacoromanica.ro

s'au jăcuit şi să n'aibă a să pârî de această pâră nici odânăoară în veaci înaintea curţii Domniei Meale.

Pecete mică domnească
în ceară roşie.

U Ias, vă leat 7140, Noev. 2. Sam g[o]sp[o]d[i]n veleal.

Moisi Voevod.

† Petrea

Pe V° foii a doua: Cartea de la Moisii-Vod[ă] când s'au vădit Isac Stârcea că au jecuit pe Gavrilaş. — No. 25.

Orig. 30 × 19 cm. — Hârtie. 22 + 4 rânduri.

4.

1631 (= 7140), Novembre 30.

Ispisoc de la boierii mari pentru fixarea sumei datorite de Isac Stârcea şi Mihalcea Durac ca despăgubire către Gavrilaş Mateiaş.

† Se ubo mi az Ghianghea Vel Logof., i Lupul Vel Dvornic dolniai zemli, i Lupul Vel Dvornic vişniai zemli, i Savin Prăjăscul Hetman i Părcălab suceavscoi i Başotă Vel Vistiarnic, i Apostol Vel Ceaşnic, Grama Vel Stolnic i înii boleari ot Div[a]nu g[os]p[o]d[în] ego m[i[l[o]st[i]i, scriem şi mărturisim cu ceastă scrisoare a noastră cum s'au fost pârât dumnialui fratele nostru Gavrilaş ce au fost Vornic Mare cu Isac Stârcea şi cu Mihalcea Durac pentru neşte bani, o mie şi trei sute de galbeni, şi pentru neşte căftane şi săbii ferecate şi câteva unealte ce i-au fost luat de la Hârlău, când s'au fost ducând Barnovschie Voevod. Deci i-au rămas denaintea Divanului. După aceaia, deacă i-au rămas să-i plătească, ei au venit înaintea noastră şi s'au tocmit ca să-i dea unul câte patru sute de galbeni şi cincizeci, şi le-au iertat dumnialui să nu ia câte două sute de galbeni bani gata, iar Stârcei i-au iertat mai mult cu nişte unealte, anume o dulamă de adamască şi o dulamă de atlas cu blane şi o blană de jder, o blană de vulpe de spinări, un căftan de zarbră de cea bună, un caftan de adamască de jder şi cu bumbi de mărgăritariu, şi zeace caragii, o sabie ferecată, o lăduncă de douăzeci de talere, un covor nou, o scoarţă, o cociue cu chamuri. De această mărturisim cu ceastă scrisoare a noastră, ca să s[e] ştie.

U Ias, lt. 7140, Noev. 30.

www.dacoromanica.ro

Gheanghea Vel Logof.

Az Lupul Hăbăşescul, Dvornic — Az Lupul Vel Dvornic iscal. — Pătraşco Başotă, Vel Vestiernic

Savin Prăjescu. . . . .

. . . (peceţi aplicate)

Pe V⁰: Ispisoc de la boiarii cei mari de mărturie cum s'au părât Gavrilaş Logof. cu Isac Stârcea şi cu Mihalcea Durac pentru jac, şi i-au rămas. — No. 26.

Orig. 31 × 19 cm. — Hârtie. 17 rânduri.

5.

1632 (=7140) Iulie 15.

Alexandru Iliaş Voevod întăreşte lui Isac Stârcea jumătate din satul Onutul-de-Sus, partea de jos.

† Iw Ѳлєѣандрѫ Илиашъ Воєвода бжіею млстіею гспдрь зємли мѡлдавскѡи wже гспдѣми дадохѡм и потвръжднхом слѫзи нашємѫ Исак Стрѣчѣ єго правою wтчиннѫ и викѫпленіє, половинѫ сєло wт Бишніи Ѡнѫт, нижнаа част, съ брѫд за млин wт Бишнніи и съ вест приход, что ѫ волѡст чєрнѣѫцєкомѫ, wт испнсок за викѫпленніє что wн имал wт Гашпар Воєвод и wт испнсок за потвръжденіє wт Барнновски воєвода, єж wн себе кѫпил wт Ивнашко Стронч синъ Стронч Логофета за сто и четир десѣт талєри сребриХ wт нарѣденіє за кѫпєжнѡ что имал wтець єго Стронч Логофет wт Ѳреміа Могила Воєвода. Тѣ ради како да ест ємѫ и wт гсдѣми права wтчиннѫ и викѫпленіє и ѳрик и потвръжденіє съ вѣсѣм доХодом непорѫшенно ємѫ николиж на вѣки, и ин даст не ѫмишлет. Ѳам гпднъ велѣл. Ѫ Іас, лт. зрмюл. єї.

Гѧнгѣ Вел Логофет ѫч. іскал.

Крстѣ Дамиан. — Pecete de ceară roşie.

Pe Vo: част Ѡнѫт Биш.

Orig. 30 × 19 cm. — Hârtie. 9 rânduri.

Traducere:

† Io Alexandru Iliaş Voevod, din mila lui Dumnezeu Domn ţerii Moldovei, iată Domnia Mea am dat şi am întărit slugii noastre Isac Stârcea dreapta lui ocină şi cumpărătură, jumătate din sat din Onutul-de-Sus, partea de jos, cu vad de moară la

www.dacoromanica.ro

Vişina şi cu tot venitul, care este în ţinutul Cernăuţilor, dintr'un ispisoc de cumpărătură ce l-a avut de la Gaşpar Voevod şi din ispisoc de întăritură de la Barnovschi Voevod, că şi l-a cumpărat de la Ionaşcu Stroici Logofătul pentru o sută şi patruzeci de taleri de argint din diresul de cumpărătură ce a avut tatăl său Stroici Logofăt de la Ieremia Moghilă Voevod. De aceia să-i fie lui şi de la Domnia Mea dreaptă ocină şi cumpărătură şi uric şi întăritură cu toate veniturile, nerusiit de nimeni în veci. Şi altul să nu se amestece. Însuşi Domnul a poruncit. La Iaşi, anul 7140 Iulie 15.

Pecetea domnească
timbrată, căzută.
† Gheanghea Vel Logofăt am făcut şi am iscălit.
† Cârstea Damian.

Pe Vo.: Parte din Onut-de-Sus. 7140. No. 3.

6.

1632 (7141), Novembre 6.

Zapis pentru a patra parte de Onut.

† Adecă eu Tinco cel bătrân ot Grămeşti, ce au fost văt[af] ot graniţă Topcean, şi brat ego Griga, moşneni bătrâni de Onut-de-Sus, şi Fodor Didiche ot Dobrinăuţi, din sămânţăia lui Vertăian, şi Marco ot Arjavinţă şi Isache... (spaţiu alb), ficior vătăman[ului] ot Horoşăva, fiindu noi toţi moşneni din ţara Moldovii şi măgieşi dimprejur din Ţara-de-sus, iar acmù sântem lăcuitori ot Hroşova, în ţărmurilea Nistrului, lăcuitori de Ţara Leşască şi din Moldova, acmù noi toţi mărturisăm cu sufletele noastre, precum ne-i drag Dumnezău cela ce-i întru Svânta Troiţă, Părintelui, Fiului şi Duh Svânt, cum credem întru Svânta Troiţă şi cu svânta dreptate mărturisăm cini au ţânut din veci moşâia Onut-de-Sus, noi toţi câţi scriem mai sus ştim cu sufletele nostre cum au ţânut Ionaşco Halovca şi cu Bran Frăţăian, iar, după moartea lui Frăţăian, au ţânut ficior lui Frăţăian, Ionco, iar după moartea lui Ionco a ţânut-o Bran Scripco, şi ş'au făcut moară din pajeşte, şi a ţânut-o în zilele lui Ion Sâmion Moghilă Voevod pân au vinit Coreschi, şi l-au ucis Căzacii pe Coreschi, iar dup[ă] puţân[ă] vream[e] au rămas acea sâliste pustii pân la Domnii lui Alexandru-Vod. Deci au venit feciorul lui Ionco, Ghiorghie, nepot lui Frăţăian, ot Moldova,

www.dacoromanica.ro

şi ş'au făcut şi acela moară într'acela loc, pe locul lui Scripco, unchiu-său. Pentru acee sântem noi toţi marturi cu sufletele noastre, şi această mărturie o dăm dumisale lui Ghieorghie sin răposatului Ionca, nepot lui Frăţăian ot Vaslovca, să aibă credinţă la starost[ele] ot Cernăuţi, unde este Scaunul Mării Sali lui Vodă, şi la alţi boieri cari or fi aleşi de credinţă Măriei Sale lui Vodă, iar noi, cum ştim cu sufletele noastre, mărturisăm cum nu es[te] amintrele. Iar pre sat dum[nealui] feciorul Stârcei lui Pătrăşcan, anume Isachi Stârcea, ce el zice că are parte în toate hotarele Onutului-de-Sus în moşia răposatului Ionaşco Halovca şi răposatului Frăţăian, noi cu sufletele noastre nu ştim să ţâie cineva acea moşâie din sămânţâia Stârcei, făr decât ştim că au cumpărat Pătraşco Stârcea o parte a popei de la Romanca, ce le au fost cumpărătură partea popei, ce au fost cumpărat Ionaşco Halovca, stâlpul cel din jos pe Nivru, unde sânt şi seamne bune şi se cunoaşte cari moşiani pe unde a ţinut, şi noi sântem martori bătrâni : unul sântem de şaptezăci de ani, alţâi şi de ootzăci de ani, şi aşa ştim cu sufletele noastre cum au cumpărat răposatul Stroici Vel Logofăt ot Făgăraş partea popei şi de la Iacob, ginere lui Făgăraş. Pentru aceaia noi mărturisăm cu această scrisoare a noastră, nu cu altă, ce cu sufletele noastre, să fie procletu şi anaftima şi arămafta de trei sute şi 18 oteţi din Nichei, de ştim noi să hi ţinut moşii Stârcii vre-o moşâie la stâlpul cel din sus a Onutului-de-Sus, făr de ce ştim acea parte cumpărată parte popei, şi ş'au făcut Pătraşco Stârcea moară pe apa Nivrei, şi acolo au ţinutu. Iar această scrisoare a noastră deschisă şi driaptă, cu giurământ mare şi cu afurisanie, această scrisoare o dăm din mânule noastre denainte dregătorilor şi dânainte vât[ă]manului Ioan de Hroşova, satul Vlădicăi ot Cameniţ[ă], şi într'acesta chip cu mărturii sufletelor noastre o dăm pre mâna dumisali lui Gheorghi şi o trimitem la staroste ot Cernăuţi, la Scaunul Măriei Sale lui Vodă. Şi aceaste toate lăsăm pe credinţa sufletului dumisale pan Onciul Iorăşescul, carile este de credinţă mare Mării Sali lui Vodă şi a toată ţară Moldovei, aşijderi şi pe credinţa altor oameni de ţânut Cernăuţilor, cari or şti bini ca şi noi. Iar cini n'a mărturisă drept cu sufletul său acela o să dè răspunsu înainte înfricatului giudeţ, care giudeţ aşteptăm la a doua venire a Domnului nostru lui Hristos, iar noi mărturisăm pe bătrâneţăli noastre şi pe agonisita trudii noastre şi

www.dacoromanica.ro

pre viaţa traiului nostru şi ceştii lumi, ca să fie aceasta de credinţă Domniilor Voastre.

Vlto. 7141, Nomvr. 6.

Pis popa Ştefan de Hroşova.

† Tinco. † Io Moncean. † Griga. † Făd̆or Didiche. † Isache. † Marco.

Pe Vo. foii a 2-a: Zapis pe a patra parte de Onut.

Orig. 33×20.—Hârtie. 29+11 rânduri.

7.

1635 (=7143), Febr. 15.

Judecata lui Vasile Lupu Voevod în pricina lui Gavrilaş Mateiaş cu Isac Stârcea,

† Io Vasâlie Voevod bjieiu milostiiu gospodarŭ zemli moldavscoi. Adecă s'au pârât de faţă înaintea Dumi Meale boiarinul nostru Gavrilaş ce au fost Dvornic Mare cu Isac Stârcea pentru jac ce l-au făcut la Hârlău la eşirea lui Barnoschi Voevod. Deci Dumnia Mea am pus zi lui Isac Stârcea, să aibă de astăzi, în Fevruar din cincisprezeace, într'alte 15 zile să-i plătească toată paguba ci i-au făcut, bani şi caftane şi argint, iar, de nu-i va plăti până la acea zi, să aibă Vornicul Gavrilaş a-i lua ocinele şi casele şi vecinii, şi să-l scoaţă şi pre dânsul din casă, şi nime să n'aibă a-l ţinea şi a-l opri preste cartea Dumi Meale.

Sam g[os]p[o]d[i]nu velel. U Ias, veleat 7143, Fevr. 15.

Pecete domnească cu ceară roşie.

Io Vasilie Vovoda.

† Focea.

Pe recto foii a 2-a:

Io Vasâlie Voevod bjeiu milostiiu gspodar zemli moldavscoi, adecă Dumnia Mea am pus zi lui Isac Stârcea, de astăzi, Fev. 15 zile, într'alte cinsprezece zile să aibă a-i plăti toţ banii cu câţ i-au [luat], şi caftane şi arginturi, iar, de nu le va plăti toate la această zi, în 15 zile boiarinului nostru, lui Gavril ce-au fost Vornic Mare, iar dumnealui să aibă a-i lua moşiile şi casele, cu vecini cu tot, cu ce va avea, şi să-l scoaţă şi din casă afară, pentru avuţiia lui ce l-au tălhuit, şi nime să nu cutează lui a-i ţinea şi a-i opri preste cartea Dumi Meale.

www.dacoromanica.ro

Sam g[os]p[o]d[i]nu veleal. U Ias, veleato 7143, Fev. 15 dn[i].
(Fără semnătură domnească
sau pecete.)

† Focea.

Pe Vo. foii a 2-a: Jac a Stârcei.

Orig. 31=20 cm. — Hârtie. 10 şi 9 rânduri.

Pecetea, de pe un inel, este foarte frumoasă şi clară, cu capul de bou încunjurat de inscripţia „Io Vasile Voevod zemli moldav."

8.

1636 (7144), Ian. 15.

Zapisul boierilor dat lui Gavrilaş Mateiaş Vornicul, pentru moşiile ce primeşte de la Isac Stârcea ca despăgubire.

† Adecă noi Başotă Logofătul cel Mare şi Uriache Spătarul cel Mare şi Gheorghie Păharnicul cel Mare şi Iordachie Vistiarnicul cel Mare şi Buhuş biv Vistiarnic şi Ciogolea, pârcălabii de Hotin, şi Mălai ce-a fost Vestiarnic şi Toderaşco al treilea Logofăt şi Dumitraşco Gheanghea şi Constantin Ciogolea şi Stefan Murguleţ şi Pătraşco Postelnicul şi Lupul biv Cupar şi Ipachie Murguleţ şi Costantin Drăgăşescul şi Gheorghie Corosteanul şi Lupul Giunescul şi Lupul Stroiescul şi Hâjdău şi Nacul de Malinţ şi Ionaşco Grozăvăscul şi alţi mulţi feciori de boiari, adecă au venit înaintea noastră Isac Stârcea de ne-a mărturisit cum s'au fost tâmplat cu Mihalcea Durac la eşirea lui Bărnovschie-Vodă Dumizeu-l pomenească, la Hârlău, de au jecuit o cocie a Vornicului Gavrilaş, de-au fost loat din cocie bani gata o mie şi trei sute şi şasezeci de galbeni şi o dulamă de atlas cu blane şi o blană de jder, o blană de spinări de hulpe şi un caftan de zărbă cea bună şi un caftan de adamască cu jder cu bumbi de mărgăritari, şi zeace caragie, şi o sabie ferecată cu argint, şi o lăduncă ferecată de 20 taleri, şi un covor nou, şi o scoarţă nouă, şi alte multe unealte, şi cocia cu bulgarii şi hamuri noaâ. Pentru care lucru fost-au pâră multă şi tot l-au rămas Vornicul Gavrilaş întâi d'inaintea lui Moisei Vodă şi de la Alexandru Iliaş-Vodă şi de la dumnialui Domnu nostru Vasilie-Vodă cum are şi Vornicul tot cărţi de rămas, şi Mihalcea Durac ce au fost partea sa de ban[i] el a plătit deplin, iar Stârcea ce-au luat parte den bani şi aceale unealte toate şi veş-

www.dacoromanica.ro

minte şi postave şi tot ce mai sus scrie, cu cocie cu tot, tocmitu-s'au, după ce l-au agiunsu leagea şi s'au aflat adevărat vinovat, dat-au Isac Stârcea dumisale Vornicului Gavrilaş partea sa de moşie diriaptă, a treia parte de sat de Boian, partea den sus, cu vad de moară, şi giumătate de sat de Onutul-de-Sus, partea den gios, cu vaduri de moar[ă] pe apa satului, ce i-au fost cumpărătura de la Ionaşco Stroici, şi satul Lăzianii, ce i-au fost cumpărătură, impreună cu Musteaţă, de la Cristina, giupăneasa lui Ghiorghie părcălabul de Hotin, care parte şi a lui Musteaţă vinitu-s'au lui, căci au fost giupăneasa Stârcei nepoată lui Musteaţă, iar părcălabului Gheorghie aşijderea i-au fost cumpărătură acel sat Lozianei de la Lăzian şi de la Nedelco, iar de moşia giupănasei Stârceii şi cu locuri de mori şi de hălăşteaie pră apa Borădacei, şi derease ce au avut pre aceaste ocine ce-s mai sus scrise, datu-le-au pre mâna Vornicului Gavrilaş, şi de moşie şi de cumpărătură. Şi într'această tocmeală fost-au şi fraţii Stârcei, Costandin părcălabul şi Darie Stârcea; fost au şi Neculai Silistrariul şi altă seminţie a lor. Întrebatu-i-au şi Isac Stârcea şi Vornicul Gavrilaş: cari vor să cumpere această ocine, ei să le cumpere, iar, de nu, de acmù înainte nime din feciori sau din ruda lor să nu încapă a mai scumpăra, nici a mai părâ de această pârâ, căci s'au tocmit de bună voie denaintea noastră, ca să-ş facă Vornicul direase domneşti, şi să-i fie [du]m[i[s[a]le ocine şi cumpărături diriapte, cu tot vinitul, în veaci. Şi pre mai mare credinţă pusu-ni-am peceţile la acest adevărat zapis, să să stie.

U Ias, vlto 7144, Ghen. 15.

Pătraşco Başotă, Vel Logofăt.
Ureache Vel Spatar, iscal.
Az Ionaşco Lungul, iscal.
Az Simion Nea[nu], biv Vistiernic.
A[z] Dumitraşco Buhuş. biv Vistiarnic.
Az Pătraşco, Vel Armaş.
Az Ipatie Murgoleţ, iscal.
Az Talpă, Comis.
Az Costantin Drăguşescul.
Az Lupul, biv Logofăt iscal az *(sic)* pisah.
Az Toderaşco treti Logofăt iscal.
Az Pătraşco, biv Postelnic.
Az Nacul, iscal.
Az Costantin, iscal, Ciogolea.
Az Darie Vist.
Az Lupu Stroescul.
Az Iordache Vel Vistiernic.

Pe Vo. foii a 2-a: Pe pol Onutul-de-Sus.
A Stârcei să Duraci.
No. 12.

Orig. 42=28 cm. — Hârtie. 26 rânduri.

www.dacoromanica.ro

9.

1636 (7144), Ianuar 15.

Vasile Lupu întăreşte lui Gavrilaş Mateiaş moşiile date de Isac Stârcea ca despăgubire.

† Io Vasilie Voevod bjeiu milostiiu gospodar zemli moldavscoi. Adecă au vinit înnaintea noastră şi înăintea boiarilor noştri a mari şi a mici sluga noastră Isac Stârcea de ne-au mărturisit cum s'au fost tâmplat cu Mihalcea Durac la eşirea lui Brănovschie-Vodă de la Hârleu în sus, de a jecuit o cocie a boiărinului nostru a lui Gavrilaş, ce au fost Vornic, de i-au fost loat dirt cocie bani gata o mie şi trei sute şi şasezeci de galbeni bani gata, şi o dulamă de adamască, şi o dulamă de atlas cu blane, şi o blană de jder, şi o blană de spinări de hulpe, şi un căftan de zarbà de cea bună, şi un căftan de adamască cu jder, cu bumbi de mărgăritari, şi zeace caragìe şi o sabie ferecată, şi o laduncă cu argintu de 20 de taleri buni, şi un covor nou, şi o scoarţă nouă, şi cocia cu hamuri cu tot; pentru care lucru fost-au şi pârâ multă la Moisei-Vodă şi la Alexandru Iliaş-Vodă şi tot l-au rămas Vornicul Gavrilaş, cum are şi cărţi de cum au rămas Stârcea şi Durac, şi ce au fost partea lui Durac el au plătit partea sa de bani deplin, iar Stârcea, pentru ce-au loat den bani giumătate şi aceale veşminte şi postave şi toate ce-s mai sus scrise, tocmitu s'au după ce l-au agiunsu leagea şi s'au aflat adevărat vinovat, dat-au Isac Stârcea Vornicului Gavrilaş partea sa de moşie direaptă, a treia parte de sat de Boian, partea den sus, cu loc de moară, şi giumătate de sat de Onutul-de-sus, partea den gios, cu loc de moară pre apa satului, ce i-au fost cumpărătură de la Ionaşco Stroici, şi satul Lozianii, cu loc de hălăşteaie şi de mori, pre apa Borodacei, ce i-au fost cumpărătură Stârcei cu Musteaţă părcălabul de la Crâstina giupăneasa lui Gheorghie părcălabului de Hotin, care parte a lui Musteaţă încă sau venit Stârcei de pre giupânească-ş, căci au fost nepoata lui Musteaţă; care sat fost-au cumpărătură pârcălabului Ghiorghie de la Lăzian şi de la Nedelco, fost-au de moşie giupânesei Stârcei. Şi direase ce-au fost avându Isac Stârcea pre aceaste ocine ce-s mai sus scrise, şi de moşie şi de cumpărătură încă le-au dat pre mâna Vornicului Gavrilaş. Şi au fost aceasta tocmală şi cu ştirea fraţilor săi şi a

www.dacoromanica.ro

rudelor sale, ca să cumpere aceaste ocine, şi n-au vrut nime să'ntoarcă. Pentru aceaia, văzându Domnia Mea de bună voie tocmeală şi plată, aşijderea şi Domnia Mea dat-am şi am întărit boiarinului nostru Vornicului Gavrilaş pre aceale ocine ce-s mai sus scrise, ca să-i fie şi de la Domnia Mea ocine pentru ale sale direapte bucate, bani şi avuţie ce i s'au loat, şi nime de amù să nu mai scornească pârâ nici dănoară în veaci prespre această adevărată scrisoare a Domnii Meale. Să să ştie.

U Ias, vl. 7144, Ghen. 15.

Sam g[o]sp[o]d[i]n veleal.

(Pecetea domnească
cu ceară roşie.)

Az Patraşco Başotă Vel Logofăt.

Pe V⁰ foii a 2-a: Lozenii şi Onutului-de-Sus şi a treie parte de Boian. — No. 6.

Orig. 42 + 28 cm. — Hârtie, 27 rânduri.

Crâstina, giupăneasa lui Gheorghie, părcălab de Hotin (zis Lozonschi), menţionată în doc. 8 şi 9, este soacra lui Ieremia Movilă Voevod şi deci mama vestitei Doamne Elisaveta.

10.

1636 (= 7144), Mart 17.

Zapisul lui Pătraşco Băldescul, prin care vinde Vornicului Mateiaş Gavrilaş jumătate din satul Cernaucă, aproape de Cernăuţi.

Adecă eu Pătraşco Băldescul, feciorul ...(spaţiu alb), scriu şi mărturisescu cu cesta zapis al mieu cum eu de bună voia mea, de nime nevoit, nici asuprit, am vândut a mea direaptă ocină şi moşie din uric din împărţăre ce am avut cu ...(rupt), cu feciorii lui Miron din Sinehău, de la Eremia-Vodă, giumătate de sat de Cernaucă, cu vad]uri de mori şi de pive pre valea satului, ce iaste în ţinutul Cernăuţilor, ...(rupt)..., ce giumătate de sat am vândut dumisale giupânului Gavrilaş Mateiaş V[orni]cu cu direpţ o sută şi optuzăci de galbeni, bani buni, însă şi cu niste zapise ce am fost pus eu zălog acea parte de Cernaucă, la fata lui Oräş, giupâniasa Onciului Iuraşcovici, pentru un inel de aur direptu şăsăzeci de galbeni de aur. Care zapise am făcut eu de zălojitură pre acea giumătate de sat, suntu acumu toate pre mâna dumisale Vornicului Gavrilaş, iar... (rupt) ...ţi bani toţ mi-au dat dumnialui

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

deplin întru mânule noastre, ca să fie dumisale direaptă ocină şi cumpărătură în veaci. Căci eu am întrebat şi de toţi veri mei, feciorii lui Miron din Sinehău, şi de altă rudă a noastră, şi nime nu s'au aflat, nici au vrut nime să o cumpere, fără dumnialui Vornicul Gavrilaş. Şi în tocmala noastră au fost dumnialui Lupul Prăjescul Marele Cluciar şi Turcul ce au fost Stolnic ot Cuzlu şi Efrim Hâjdău şi Avram ot Lucăciani şi Costantin Drăgăşescul şi Gheorghie Corasteanul şi Andrei Murguleţ şi alţi feciori de boiari şi boiari au fost. Şi pre mai marele credinţă pusu-ne-am şi peceaţile, şi aceşti boiari toţi au iscălit. Şi eu Boráleanul uricar am scris cu mâna mea acest adevărat zapis. Să s[ă] ştie.

Pis vl. 7144, Mart 17.

Az Lupul Prăjescul. Vasile Stroici Hatman. Az Pătraşco Băldescul Vel Cluciar.

Az Costantin Drăgăşescul (Pecete cu tuş aplicată.) Az Gheorghie Corostanul iscal.

Pe Vo: Az Andrei Murguleţ.

Pe Vo: Cernauca.

Orig. 30 + 20 cm. — Hârtie, 20 rânduri.

11.

1638 (7146), Mart 15.

Uricul lui Vasile Lupu Voevod prin care întăreşte Marelui Logofăt Gavrilaş Mateiaş moşiile date de Isac Stârcea ca despăgubire pentru jaful săvârşit.

† Милостїю божію мы Iw Василіе Воєвода господарь земль мwлдавскои знаменито чиним нс сим листом нашим вѣсѣм кто на нем вѣзрит или чтѵчїн его ѕслишит wж прінде прѣд нами и прѣд вѣсими нашими молдавскими болѣри, великиҳ и малиҳ, слѵгѣ наше Исак Стърча и свѣдателствовал нам како прилѵчил сѧ сѣ слѵгѣ наше Михалчѣ Дърак до Хърлѣ до изиденїе Барновскіеви воєводї wт земли наше молдавстѣи (sic) къ лѣдскаа земли и разбивал wни wбѣдвы тогда єдна кочюе болѣриновн нашемѵ вѣрнїи и почитєнїи, панѵ Гаврилашѵ великомѵ логофет, и везѣл быіст из неш єдна тистѣш и трыіста и шест десѣт ѕги добри, пинѣзи готови, и нѣколикиҳ wдежди и сребро за много цѣно и быіло сѣ тегал за сего дѣло, и наи-

www.dacoromanica.ro

прѣжде врѣмене прѣд Мовси Воєвода, и прѣд Ѧлеѯандрѫ Воєвода, и сѣ зостал иχ wт прѣд господствоу ми наше вѣрнїи и почитенїи болѣрин Гаврилаш великїи логофет како на велицѣи вѣрѫ ѯказовал прѣд нами листове за прѣрѣканїе и за зостанїе wт тиχ господари и но половина из тоа имѣнїе что был част Миχалчеви Дѫрак, wн ѯфатил-сѧ, та заплатил сѣ исплѧна част его вѫ рѫцѣ нашемоу вѣрномоу и почитенномѫ болѣрин панѫ Гаврилашѫ великомоу логофет. Ѧ слѫга наше Исак Стѫрча wн вѫстал-сѧ за его добра волѣ, неким непонѫжден, ани приселован, дал емоу своиχ правїи wтинни, третаа част село Боган, вишнаа част, сѫ мѣсто за млин что вѫ волwст чернѫѕцекои еж бѣше емоу права за дѣдинѫ и половина село Вышни Ѡнѫт, нижнаа част, сѫ мѣсто за млин на поточѣ село, что вѫ волост чернѫѕцекwмѫ, еж бѣше емоу кѫпежно wт Иwнашко Строич, и тиж село Лозѣнїи сѫ мѣсто за стави и за млини на поточѣ Бородачеви, вѫ волост дороχоѕскwмѫ, что бѣше емѫ кѫпежно, сѫ Мѫстѣцѫ пѫркѫлав wт Крѫстина кнѣгинѣ Гewргїе быв пѫркѫлаб χотинскїи, а потом част Мѫстѣцѫ пѫркѫлав приχодилос вѫ част кнѣгини Стѫрчоае, понеж быст внѫка Мѫстѣцѫви пѫркѫлаб, которою село быст кѫпежно Гewргїеви пѫркѫлаб wт Ахѕіан и wт Неделїю и было право за дѣдинѫ кнѣгини Стѫрчоае и на реденїе что имал слѫга наше Исак Стѫркѣ на тѣχ wтинни, ешеж подал иχ вѫ рѫцѣ нашемоу вѣрномоу и почитенномѫ болѣрин панѫ Гаврилашко великїи Логофет, але сѫ ѯзнанїе вѫсѣм брати и племеницим его и никто не χотѣл искѫпити тѣχ wтинни нѫ лишили иχ изгибленн. Ино мы видѣвше междо ними иχ доброволное токмеж, и мы такождере и wт нас дали и потвѫрдили есми нашемѫ вѣрномѫ и почитенномоу болѣрин панѫ Гаврилаш Великомѫ Логофет на тѣχ выш реченниχ третаа част село Боган, вышнаа част, сѫ мѣсто за млин и половина село Вышнїи Ѡнѫт, нижнаа част, сѫ мѣсто за млин на потоцѣ село и тыіже село Лозѣнїи сѫ мѣсто за стави и за млини на потоцѣ Бородачеви, да ест емѫ и wт нас правїи отнин и ѯрик и потвѫрѫденіе, емоу и дѣтим его и wнѫчатом и прѣwнѫчатом и прѣцѫратом и вѫсемоу родѫ его, кто сѣ моу изберет ближнѣишїи сѫродник, сѫ вѫсѣм доходом, непоколѣбимо николиж бѫ вѣки вѣчнїи. Ѧ χотар тим прѣдреченним третаа част село Боган вышнаа част сѫ мѣсто за млин и половина село вышнїи Ѡнѫт, нижнаа част, сѫ мѣсто за млин на

www.dacoromanica.ro

потоцѣ село и тыѭ село Лозѣнїи съ мѣсто за стави и за млини на потоцѣ Бородачеви, да ест емоу ѭкоже изберети-сѧ съ правдом по своими старами хотари, покѵда из вѣка ѡживали. Й на то ест вѣра нашего господствами выішписаннаго, мы, Їѡ Василїе Воєвода, и вѣра прѣвзлюбленнаго сѵна господствами Їѡани Воєвѡда и вѣра болѣри нашиѵ, вѣра пана Дѧмитрашко Шолдан Великаго Дворника нижнѣи земли и вѣра пана Теодер Великаго Дворника выішнеи земли и вѣра пана Гаврил Гетмана и прѣкълаба сѵчавскаго и вѣра пана Костантин Чоголѧ и Попѣскѵл пѣркълабове хотинскомоу и вѣра пана Грама и Дѧмитрѵ Кѣрка пѣркълабове *(rupt)* и вѣра пана Їоргаки пѣркълаба новоградскомоу и вѣра пана Григорїе Ѹрѣке Спхтарѣ и вѣра пана Апостол Катарџїѵл Постелника и вѣра пана Ѱкладїе Кистѣрника и вѣра пана Тома Столника и вѣра пана Дѧмитрашко Комиса и вѣра вѧси болѣри нашиѵ молдавскиѵ, великимѵ и малими. Й, по нашим живот и господствањїе, кого изберет господинь Богъ быти господарь молдавстѣи земли, тот бы емѵ непоколѣбити наше ѕстроенїе и потвръжденїе, нъ алебы емоу дали и оукрѣпили занѭ сѧт емѵ правїи ѡтинни за свои прави пинѣзи и права имѣнїа что взѧл емѵ. Й на вѧщее крѣпост и потвръжденіе тоиї вѧси выішписаниѵ, велѣли есми писати-сѧ и нашего печат привезати-сѧ къ сїи наше истинна лист.

Писал Крѧстѧ Дамиїановичъ, еж бив Логофет земль запланенскѡи въ лѣтѡ ѧѕрмѕ, Марте. її.

Їѡ Василие Ѥѡда.

Pe Vo: No. 1.
Orig. 31 + 60 cm. Pergament. 22 rânduri.
V. planşa anexată.

Traducere (din veacul al XVIII-lea).

Suret de pe un uric de la Vasâle-Vodă din văleat 7146 (1639), Mart 15.

Cu mila lui Dumnezeu Io Vasălie Voevod, Domn pământului Moldovei, facem însemnare cu această carte a noastră tuturor care pre dânsa or vedè sau cetindu-o o vor auzi. Adecă au venit înaintea noastră şi înaintea tuturor boierilor noştri moldoveneşti, mari şi mici, sluga noastră Isac Stârcea şi au mărturisit nouă cum s'au tâmplat cu sluga noastră Mihalcea Durac la Hârlău, la ieşirea lui Barnovschie-Vodă din pământul nostru al Moldovei către

www.dacoromanica.ro

pământul leșesc și au jăcuit ei amândoi atuncea o cocie a boerului nostru credincios și cinstit Gavrilaș Marele Logofăt și au luat dintr'însa o mie și trei sute și șăsezeci de galbeni buni, bani gata, și câteva haine și arginți de mult preț, și au avut întrebare pentru acestaș lucru și mai înaintea vreme, înaintea lui Moisăi-Vodă și înaintea lui Alexandru-Vodă, și i-au rămas pe dănșii la Domnia Lor al nostru credincios și cinstit boier Gavrilaș Marele Logofăt, cum mai pentru mare credință au arătat înaintea noastră cărți de pâră și di rămas de la acei Domni, și giumătate de acea avere, ce au fost partea Mihalcei lui Durac, el au grăbit de au plătit partea lui în mânile credinciosului și cinstitului nostru boier Gavrilaș Marele Logofăt, iar sluga noastră Isac Stârcea el s'au sculat de a lui bună voe, de nimeni silit, nici asuprit, de au dat el a sale drepte ocini, a trie parte de sat de Boian, partea din sus, cu loc de mori, ce este în ținutul Cernăuțului, care i-au fost lui dreaptă moșie, și giumătate de sat de Onutul-de-Sus, partea din jos, cu loc de mori în pârâul satului, ce iaste în ținutul Cernăuțului, care i-au fost lui cumpărătură de la Ionașcu Stroici, și iarăși satul Lozinei [1], cu loc de eleșteie și de mori în pârâul Borodacilor, în ținutul Dorohoiului, ce i-au fost lui cumpărătură cu Musteață pârcălabu de la Cârstâna, giupâneasa lui Gheorghie ce au fost pârcălab de Hotin, iar după acee parte lui Mustață pârcălabul s'au venit în partea giupânesei Stârcioaei, pentru că au fost nepoata lui Musteață pârcălabul, care sat au fost cumpărătură lui Gheorghie pârcălabul [2] de la Lăzăian și de la Nedelcu, și au fost driapta moșie giupânesei Stârcioaiei. Și direse ce au avut sluga noastră Isac Stârcea pe acele ocine s'au dat în mânile credinciosului nostru și cinstit boierului Gavrilaș Marelui Logofăt, însă cu înștiințare tuturor fraților și rudeniilor lui, și nimenea n'au vrut să le răscumpeare acele ocine, ce le-au lăsat ei pierdute. Și noi, văzând între dânșii de a lor bună voie tocmală, și noi așijderea de la noi am dat și am întărit credinciosului nostru și cinstit boier Gavrilaș Marelui Logofăt pre acele mai sus zise: a treia parte din sat de Boian, partea din sus, cu loc de mori, și giumătate de sat de Onutul-de-Sus, partea din gios, cu loc de mori în pârâul satului, și iarăși satul Lozâanii, cu loc de eleșteie și mori în pârâul

[1] Azi Lozna.

[2] Fratele Doamnei Elisabeta a lui Ieremia Movilă Voevod.

www.dacoromanica.ro

Burodacii, ca să-i fie lui şi de la noi dreaptă ocină şi uric de întărire, lui şi ficiorilor lui şi nepoţilor şi strănepoţilor şi a tot neamului lor, cari să vor alege lui mai dă aproape, cu tot venitul neatins niciodată in vecii vecilor. Iar hotarul acestor mai sus zise a treia parte din sat de Boian, partea din sus, cu loc de mori şi giumătate de sat de Onutul-de-sus partea de gios cu loc de mori în pârâul satului, şi iarăşi satul Lozâianii, cu loc de eleşteie şi mori în pârâul Borodacii, ca să fie lui precum să va alege cu dreptatea după hotarele sale cele vechi, pre unde din veci au lăcuit. Iar spre aceasta este credinţa Domniei Noastre ce mai sus s'au scris, Io Vasâlie Voevoda, şi credinţa prè-iubitului fiului Domniei Meale Ioan Voevod şi credinţa boierilor noştri: credinţa boieriului Dumitraşcu Şoldan, Marelui Vornic de pământul de gios, şi credinţa boierului Toader, Marelui Vornic de pământul de sus, şi credinţa boierului Gavril Hatman şi pârcălab de Suceavă şi credinţa boierului Costantin Ciogolea şi Popăscu, pârcălabii de Hotin, şi credinţa boierinului Grama şi Dumitru Cârcă, pârcălabii (spaţiu şters şi pe uricul original), şi credinţa boierului Iordache pârcălab di Cetatea Nouă [1], şi credinţa boierului Grigore Ureche Spătar şi credinţa boierului Apostol Catargiul Postelnic şi credinţa boierului Palade Vistiernic şi credinţa boierului Toma Stolnicul şi credinţa boierului Dumitraşcu Comis şi credinţa toturor boierilor noştri moldoveni, mari şi mici. Iar după a noastră viaţă şi Domnie pe cine va alege Domnul Dumnezeu a fi Domnu pământului Moldovei ca să nu strâce Domnia Lui a noastră aşezare şi întărire, ce ca să întărească Domnia Lui pentru că sânt a lui drepte ocine, pentru a săi drepţi bani şi driaptă avere ce i-au luat lui. Iar pentru mai mare întărire pentru aceste mai sus scrise poruncit-am ca să iscălim şi a noastră pecete să legi câtră această adevărată carte a noastră.

Pis Cârstea Damiianovici, care a fost Logofătul zaplaninscoi [2].

Vă leat 7146, Mart 15.

Io Vasile Voevod.

Atârnă marea pecete a Moldovei, de ceară, legată cu şnur de mătasă împletit cu roşu şi albastru. Semnătura Domnului este în chinovar.

---

[1] Roman.

[2] Adecă Logofătul Ţerii de peste munţi, Muntenia.

www.dacoromanica.ro

12.

1639 (7147), Maiu 13.

Dumitraşco Burlă cu mama lui Ileana vând lui Gavril Mateiaş, Mare Logofăt, jumătate din satul Martineşti, partea de sus.

† Єто ми Дѫмитрашко Шолдан Вел Дворник wт Долнѣи Земли, и Тоадер Петричаико Вел Дворник wт Бишнѣи Земли, и Іордакіи бив Вел Вистѣрник, и Тома Вел Столник, и Єрали Вел Ключар, и Грама Вел Житничар, и Вълан Яга, и Рѫковиц Чеханъ фторіи Логофет, и Пѫтрашко Чоголѣ прѣкълав ѯотинскіи, и Гєѡргіе Рошка бив Вистѣрник, и Єремія Дворник, и Нѣнъл Дворник, и Костантин Дворник, и Пѫтрашко бив Постелник и иниѯ болѣри wт двор гєпднѫ єго мластъ пишем исведѣтелствоми ис сим записом нашем како прiндошѣ прѣд нами Дѫмитрашко Бѫрлъ (rupt) съ мти єго Илѣна по свwиѯ добрал воли, некiм непонѫждени л непринселовании и продали своєю правою wтчинiнѫ и дѣдинѫ wт ѫрик что имал wт Єтефана Воєвода, половина село Мартинещи вишнѣа част съ мѣстѫ за ставі и съ всі приѯод, что єст ѫ волост чернѫѯцком, тоа продали єго мластъ панѫ Гаврилаш Мѫтіѫш Великомѫ Логофетѫ за (loc alb) лєі витиѯ и въстал сѣ пан Гаврилаш Мѫтіѫш Вел Логофет и заплатил исплѫна тиѯ виш писаниѯ пнѫи (loc alb) лєі витиѯ въ рѫк Дѫмитрашко Бѫрлъ и мти єго Илѣни, wт прѣд въсѣми нами и нож ми шако ѫвидѣхом междѫ ними доброволною токмеж и плѫнож платѫ, л ми ещеж сътвориѯом єго мат. панѫ Гаврилаш Мѫтіѫш Великомѫ Логофетѫ сім наш сведѣтелсвом, іакож да сътвориса вили и нарѣдніе wт гєпднѫ єго мластъ и наш великон крѣпости и потвръжденіе поставили есми наше печат и съ наш рѫки подписахом къ іемѫ истеномѫ записом нашем. И аз Борълѣнѫл ѫрикар сам писал рѫка власнал да съ знает. Пис ѫ Іас, в л. зрмѫ, Маі гі.

Urmează iscăliturile şi peceţile.

Pe Vo. foii a 2-a : Martineşti la Cernăuţi. — No. 34.

Orig. 42 / 28 cm. — Hârtie. 15 rânduri.

Traducere :

† Adică noi, Dumitraşco Şoldan, Mare Vornic de Ţara-de-jos, şi Toader Petriceicu, Mare Vornic de Ţara-de-sus, şi Iordache fost

www.dacoromanica.ro

Mare Vistiernic şi Toma Mare Stolnic şi Eracli Clucer şi Grama Mare Jitnicer şi Bălan Aga şi Racoviţ[ă] Cehan al doilea Logofăt şi Petraşco Ciogolea pârcălab de Hotin şi Gheorghie Roşca fost Vistiernic şi Eremia Vornic şi Neanul Vornic şi Costantin Vornic şi Pătraşco fost Postelnic şi alţi boieri de la Curtea Măriei Sale Domnului scriem acest zapis al nostru de mărturie cum că au venit înaintea noastră Dumitraşco Burlă..... (rupt), cu mama lui, Iliana, de bună voia lor, de nimeni siliţi, nici asupriţi, şi au vândut dreapta lor ocină şi moşie dintr'un uric ce au avut de la Ştefan Voevod, jumătate de sat din Mărtineşti, partea de sus, cu loc de iaz şi cu tot venitul, care este în ţinutul Cernăuţilor, au vândut-o Graţiei Sale dumnealui Gavrilaş Mateiaş Marele Logofăt, drept ...(loc alb în text) de lei bătuţi, şi s'a ridicat dumnealui Gavrilaş Matiiaş Marele Logofăt şi a plătit deplin acei mai sus scrişi bani ...(spaţiu alb) lei bătuţi în mânile lui Dumitraşco Burlă şi a mamei sale Iliana, în faţa noastră a tuturora. Şi, deci, noi, dacă am văzut între dânşii această de bună voie tocmeală şi plată deplină, şi noi încă am întărit Graţiei Sale dumnealui Gavrilaş Matiiaş Mare Logofăt prin această mărturie a noastră, ca să aibă a-şi face şi hrisov de la Măria Sa Domnul. Şi noi pentru mai mare putere şi întărire am aşezat peceţile noastre şi cu propriile noastre mâni am iscălit acest adevărat zapis al nostru.

Şi eu, Borăleanul uricar, însumi am scris cu propria mea mână, să se ştie. Scris în Iaş, anul 7147, Mai 13.

Az Dumitraşco Şoldan Vornic. — Az Toader Petriceicu Vel Dvornic. — Az Pătraşco Ciogolea biv Logofăt iscal.

Grama Jic. — Bălan Aga. — Az Iordachi biv Vornic iscal.

Constantin. — Az Neaniul Dvornic iscal.

Az Pătraşco biv Postelnic. — Ieremia Venculescu. — Racoviţ[ă] Cehan Logofăt.

13.

1642, Iunie 20 (Cernăuţi).

Coste Grama cu fiii vinde o silişte nepotului său, Lupul Stroescu, pentru 200 de galbeni, „de la Troian până la Nistru".

Actul se află în Archiva Tribunalului Cernăuţi în traducere

www.dacoromanica.ro

germană făcută de Comisia de delimitare în 1782. Resumat de d. profesor Iorga în *Studii şi Documente,* V, p. 399.

14.

1644 (= 7152).

Alegerea părţii lui Dumitraşco din moşiile de la Zastavna.

† Eu Onciul Iuraşcovici (rupt) biv starosta i Dumitraşco dă Zastavna şi Iuraşco şi Nalivaico şi Griga Grozăveascul scriem şi mărturisim cu scrisoarea noastră cum am ales lui Dumitraşco în Zastavna din giumătate de sat a şăsa parte ...(rupt), ce-i este moşie, aşişdere ce are şi cumpărătură în Zastavna, din giumătate din sat, dăn a şăsa parte a treia parte, şi iarăşi mai are Dumitraşco ce au cumpărat din partea lui Andruşco, dăn giumătate de sat, dăn a şesa parte a treia parte ..(rupt) cumpărat de la fata lui Andruşco, şi iarăşi ce i se va alege moşie şi din ...(rupt) ocină şi moşie în toate ocinele, cu tot vinitul; să se ştie. Pis v Zasta[v]na, vl. 7152.

Az Onciul Iuraşcovici iscal.

Petraşco. Toder.

Pis Grigorie Ion Cazacul

Grozăvescul iscal, pisal.

Pe V⁰: Zastavna... — No. 27.

Orig. 30 + 18 cm. — Hârtie, 10 rânduri.

Documentul este rău conservat, fiind lipit de mult pe o altă hârtie.

15.

1644 (= 7152), April 24.

Grozav şi nepoata sa Măricuţa vând lui Lupu Stroescul jumătate din satul Martineşti.

† Adecă eu, Grozav, fratele lui Inatco, şi nepoata mea, Mărecuţa, fata lui Inatco, mărturisim cu ceastă scrisoare a noastră, de nimene îmbiaţi, nici împresuraţi, ce de a noastră bună voie am vândut nepotu[lui] nostru Lupului Stroescul partea noastră din Martineşti, din ţinutul Cernăuţilor, giumătate de sat ce-au ţinut unchiul nostru Ciudinschi, anume... (spaţiu alb), fratele Bilavii, derept o sut[ă] de lei de-argintu, bani gata, şi ne-au făcut plata de-

www.dacoromanica.ro

plin în mănule noastre dinnaintea lui Isac căpitanul de Sinehău şi Dumitru Lehacinschi şi frate-său Vasilie şi Andreiaş Talpă şî Păntilie Barbovschi şi Dumitru Barbovschi şi Anghel şi şoltuzul cu Vel Părgar de Cernăuţi şi Isar şi Cucoreanul şi Ţântă şi alţi oameni buni bătrâni, vătămani şi alţi feciori de boieri şi preoţi, ca să hie dumisale ocină şi moşie neclătit nice odănăoară în veaci. Pentru căce ne-au fost moşie nouă din trei urice, şi ne-au fost nouă această giumătate de sat în partea noastră, făr de câtră alţi fraţi. Şi pre mai mare mărturie ne-am pus peceţile şi iscăliturile, să să ştie.

U Stroieşti, lt. 7152, Ap. 24.

† Grozav Vercesul. Andriaş sam iscal, sam pisal.

† Dumitrie Lehacenschi. Isac Mircea iscal.

Az Vasile Leacinschi iscal. Di[a]conu Onose Liţa.

Dumitraşco Barbovschi. Isăc Cucoranu.

Pe Vo. foii a 2-a: no. 45.

Orig.: 32×20 cm. — Hârtie, 16 rânduri.

16.

1644 (= 7152).

Cartea lui Vasile Lupu Voevod pentru jumătate din satul Martineşti, cumpărată de la Lupul Stroescul.

Io Vasilie Voevodŭ b[o]jeiu m[i]l[o]stiiu g[os]p[o]dar zemli moldavscoi dat-am cartea Domnii Mele slugii noastre Lupului Stroesculuı spre ceaia ca să fie tare şi puternic cu carte Domnii Meale a opri şi a ţinè a sa dirept[ă] ocină şi cumpărătur[ă], giumătate de sat de Martineşti, ce sânt la ţinutul Cernăuţilor, carii iaste direaptă cumpărătură de la Grozav, fratele lui Inaţco, şi de la soru-sa ...(spaţiu alb). Pentru aceaia să n'aibă nime a întra nici cu plugul, nice cu coasa pre locul lui făr de voia lui; iar cine va hi cosit şi va hi arat pre acel loc al lui, să aibă a-i lua a zece din pâne şi din fân şi din tot venitul. Iar cui va părè cu strâmbul, să aibă a-ş aduci diresele, să vie să stè de faţ[ă] înainte Domnii Mele cu sluga noastră Stroescul. Sim pişem sin dase ne umişaet.

www.dacoromanica.ro

G[os]p[o]din reci.
U Suceava, vl. 7152 (fără indicarea zilei).
(Pecetea
domnească cu
cerneală.)
Vel Logof.
uci.

Pe V⁰ foii a 2-a: „O carte de oprit Martineşti". — No. 44. Orig. 30 = 20 cm. — Hârtie, 10 rânduri.

17.

1645 (=7154), Nov. 29.

Porunca lui Vasile Lupu Voevod dată în favoarea lui Gavrilaş Mateiaş pentru Toporiciuca, sat împresurat de Lupu Stroescul.

† Ѡ Василіє Воєвода бжію мл҃стію гспдрь землн мѡлдавскѡн ѡже пріндє прѣд нами и прѣд вѣсими нашими молдавскими болѣри великими и малими наше вѣрніи болѧрин Гаврилаш Мѣтіашь бившіи Великіи Лѡгѳт и тѣгали за лице прѣд нами сь слѹгам гспдвми Лѹпѹл Строєскѹл бив ѕрѣдник ѕ Длгою Полѧ, радї єдна бѹкатѹ за хотар ѡт хотар село Ѳнѹт, что на Нистрѹ, ѕ волостѹ чернѹскомѹ, что сѣ именѹєт ѡ давнно Парѫінкі, рѣкѫщи болѣрин гспдвми вишписанним ѡже вѫзѣл и ѕпрѣєлѡвал слѹга наш Лѹпѹл Строєскѹл тоа бѹкатѹ за хотар кь хотар єдно силище мѹ что ѡн собие кѹпил на имѧ Топорѹчивка и ѕѣдали собие село на тоа бѹкатѹ за хотар и поставйл имѧ Шимѹшинѹ томѹ село. Й слѹга наше Строєскѹл тако казаль прѣд нами како єст таа бѹкатѹ за хотар ѡт хотар тоє силище что ѡн собие кѹпиль что сѣ именѹєт Топорѹчивка. Йно гспдвми и сь вєс сѫвѣт гспдвми сѫдихом на нихъ сь нашим правіи сѫдом, а сѫтворилим листѹ ѡт гспдвми до наше вѣрни болѣрин Тодєр Пєтричѣико бившні Великіи Дворник како ѡн да пошедѹ там до тѣх села вишпписаними кѹпно сь людми болѣринѹ гспдвми вѣрніи и почтєніи Тодєрашко Великіи Логофєт да сѫбираєт люди добри ѡт окрѣсннн межіаши и сь мартѹри за рѣди тим хотар икіи вь ѡбразом ѡбрѣщают сь тиъ люді добрні, ѡнн да имают дати знаніє гспдвми. Таж болѣрин гспдвми Тодєр Пєтричѣко Дворник и

www.dacoromanica.ro

съ члкъ его млсти болѣринъ Тодерашко Бел Логофет пошедъ там и съ многи людмі добри wт окрѣсснні межіаши, а тако wберѣтахом съ тиχ людмі добрні како ест таа бѣкатъ за χотар, котора вѣзѣл Строескѣл, wт χотар село Wнѣтѣловні, а слѣга наше Лѣпѣл Строескѣл wн не имают ни єдно трѣбъ съ тоа бѣкатъ за χотар и избрали и χотарѣли и стлѣповал χотар село Wнѣт wт къ вѣсні сторони по старомъ χотар по кѣда из вѣка wжівали то сѣ именѣет Плитка, и Липка, и дрѣгіχ старні χотари за камени и сказали тѣχ домовеχ, что поставил Строескѣл на тоа бѣкатъ за χотар что wн рекѫт Шимѣшин. И зостал слѣга наше Строескѣл wт прѣд нами и wт вес закwн земскон. Я наше вѣрніи болѣрин, панъ Гаврилаш Логофет, wн ѣправил сѫ и вѣзѫχом wт его млст. и фержю кд златѫ въ вистіар гспдвми. Ино wт силѣ наирѣд да имает дьржати сwбне правда wтчинна вес χотар село Wнѣтѣлwвѣи, по старомъ χотарѣ по где избрал и χотарѫл емъ χотар томъ село Wнѣт болѣринъ гспдвми Петричѣко Дворник и съ тиχ люді добри wт wкрѣсны межіаш кѣпно съ чекъ болѣринъ гспдвми виш писанномъ на имѫ (loc alb) wт Плиткы по крѣсны даж до Липкы и на дрѣгиχ стлопове за каменъ и въ знаменіем іакож бѫдет наипрѣжде, и из давніи дрѣвнии. И да не имает на тѣгати слѣга наш Лѣпѣл Строескѣл на болѣринъ гспдвми вишписаним ради нѫ тѣж ани добивати или ѣмишатис въ тоа бѣкатъ за χотар что wн рече Шимѣшинѣл, что сѣ зовет из давніе Пѣрѣиди wт χотар Wнѣт николиж на вѣкні вѣчніе ни да сѣ не ѣмишает прѣд сим истеном листъ гспдвми. Єдам гспднъ велѣл. ѣ Іас, влто зрнд, мсца Новѣ., къ дні.

Тодерашко Бел Логофет.

Дѣмитрашко.

(Pecetia timbrată căzută.)

Pe Vo. foii a 2-a: Wнѣт вижни wт волост Чернѣвци (=Onutul-de-Sus, ţinutul Cernăuţilor).

Orig. 48 × 37 cm. Hârtie. 24 rânduri.

Traducere:

† Io Vasilie Voevod, din mila lui Dumnezeu Domn al ţerii Moldovei, iată au venit înaintea noastră şi înaintea tuturor boierilor noştri moldoveneşti, mari şi mici, credinciosul nostru boier Gavrilaş Măteiaş, fost Mare Logofăt, şi s'a judecat în faţa noastră cu

www.dacoromanica.ro

sluga Domniei Mele Lupul Stroescul, fost dregător la Câmpulung, pentru o bucată de hotar din hotarul satului Onut, care este la Nistru, în ţinutul Cernăuţilor, care se numeşte din vechime Părânţi. A zis boierul Domniei Mele mai sus scris că sluga noastră Lupul Stroescul a luat şi a împresurat acea bucată de hotar cu hotarul unei silişti pe care el şi-o cumpărase, anume Toporucivca, şi şi-a aşezat un sat pe acea bucată de hotar, şi i-a pus numele Şimuşinul acelui sat. Iar sluga noastră Stroescul aşa a arătat înaintea noastră, cum că acea bucată de hotar este din hotarul acestei silişti pe care el a cumpărat-o, ce se numeşte Toporucivca. Deci Domnia Mea şi cu tot Sfatul Domniei Mele i-am judecat cu dreapta noastră judecată şi am făcut scrisoare de la Domnia Mea către credinciosul nostru boier Toder Petriceaico fost Mare Vornic ca să meargă el acolo, la acele sate mai sus scrise, împreună cu oamenii boierului Domniei Mele, cinstit şi credincios Toderaşco Marele Logofăt, să adune oameni buni dintre megieşii d'imprejur şi cu martori să socotească pentru acel hotar; în orice chip să deslege lucrul cu acei oameni buni, ei să aibă a dă de ştire Domniei Mele. Deci boierul Domniei Mele Toader Petriceaico Vornic şi cu omul Graţiei Sale boierului Toderaşco Mare Logofăt s'au dus acolo şi cu mulţi oameni buni megieşi d'imprejur şi astfel au dovedit cu acei oameni buni că acea bucată de hotar, pe care au luat-o Stroescul, este din hotarul satului Onutului, şi sluga noastră Lupul Stroescu el n'a avut nicio treabă cu acea bucată de hotar, şi au ales şi au hotărât şi au însemnat cu stâlpi hotarul satului Onut din toate părţile, pe vechiul hotar, pe unde din veci a umblat, care se numeşte Plitca şi Lipca, şi alte vechi hotare de piatră, şi au dărămat acele case pe care le-a aşezat Stroescul pe acea bucată de hotar pe care el o numeşte Şimuşin. Şi sluga noastră Stroescul a rămas d'inaintea noastră din toată legea ţerii, iar credinciosul nostru boier Gavrilaş Logofăt el s'a îndreptat şi am luat de la Graţia Sa şi feráie 24 zloţi în Vistieria Domniei Mele. Deci din puterea dreptăţii să aibă a-şi ţinea dreapta lui ocină întreg hotarul satului Onut, pe vechiul hotar pe unde i-a ales şi hotărât hotarul acelui sat Onut boierul Domniei Mele Petriceaico Vornic împreună cu acei oameni buni megiaşi d'imprejur şi împreună cu omul boierului Domniei Mele mai sus scris, anume... (loc alb), de la Plitca la Lipca şi la alţi stâlpi de piatră şi cu semne, pe unde a fost mai înainte şi de mult, cu lemn. Şi

www.dacoromanica.ro

să nu aibă a se mai judeca sluga noastră Lupul Stroescul asupra boierului Domniei Mele mai sus scris pentru ea, de asemenea, nici să o ia, şi să nu se amestece în acea bucată de hotar pe care el o numeşte Şimuşinul, care se numeşte de mult Părânţi, din hotarul Onut: nimeni în vecii vecilor să nu se amestece împotriva acestei adevărate scrisori a Domniei Mele. Însuşi Domnul a poruncit. La Iaşi, anul 7154, luna Noiemvre 29 zile.

Toderaşco Marele Logofăt.

† Dumitraşco.

Pecetea domnească timbrată, căzută.

18.

1654 (= 7162), Maiu 22.

Gheorghe Ştefan-Vodă răspinge pretenţiile lui Toader pârcălabul asupra moşiilor pierdute de Isac Stârcea în urma jafului săvârşit de acesta.

† Io Gheorghie Ştefan Voevoda bojiiu milostiiu gospodar zemli moldavscoi. Adecă au venit înaintea noastră şi înaintea alor noştri moldoveneşti boiari, cei mari şi cei mici, sluga noastră Toader, pârcălabul de la Dorohoiu, ginerele lui Isac Stârcea de Popini, şi s'au părit de faţa cu boiarinul nostru cu Iordachie ce au fost Vistiarnic, ginerele lui Gavrilaş ce-au fost Logofăt Mari, pentru a treia parte din Boian, şi pentru giumătate de sat de Onut, ce sântu în ţinutul Cernăuţilor, şi pentru sat pentru Lozine, ce sântu în ţinutul Dorohoiului, zicând sluga noastră Toader pârcălabul cum că aceste ocine ce mai sus scriem au fost a lui de moşie de pri socru-său Isac Stârcea şi le-au împresurat Gavrilaş Logofătul, socrul boiarinului nostru lui Iordachie Vistiarnicul, iară Iordachie Vistiarnicul aşa au dat samă înaintea noastră cum acele ocine nu le ţine necum cu împresurătură, cum zice Toader pârcălabul, ce, cându au fost în zilele lui Barnovschii-Vodă, când s'au dus în Ţara Leşească, s'au sculat Isac Stârcea, socrul lui Toader Pârcălabul, şi cu alţi soţii a lui ş'au jăcuit pre Gavrilaş Logofătul şi i-au luat multă avuţie şi bani şi haine şi alte odoară scumpe, cum sângur Domnia Mea ştiu, cu toţi boiarii ţării, c'au jăcuit Isac Stârcea pre Gavrilaş Logofăt. După aceia Gavrilaş Logofătul au stătut la pâră cu Isac Stârcea; deci legea l-au dat platnic

www.dacoromanica.ro

pre Stârcea ca să plătească toată paguba ce s'au făcut la Gavrilaş Logofătul. Deci Isac Stârcea n'au avut cu altă cu ce plăti, ce s'au dat acele ocine ce mai sus scriem: a treia parte din Boian şi giumătate din Onut şi Lozini, la Dorohoiu, pentru paguba ce s'au făcut. Deci Domnia Mea şi cu tot Svatul nostru am socotit cum de atunci până acum sântu câţiva ani şi Stârcea au fost împreună câteva vreme, şi nu s'au întrebat cu Gavrilaş Logofătul până au fost vii. Deci au rămas Toader părcălabul d'inaintea noastră şi din toată legea ţării, iar boiarul nostru ce mai sus scriem, Iordachie Vistiiarnicul, s'au îndreptat ş'au luat şi herăe de la dânsul 24 zloţi în Visteria noastră. Pentru aceia de acum înainte ca să nu să mai pârască de această pâră niciodată în veci. I in da ne umişaet.

Pecetea
domnească.

† Sam gospodin velial. U Ias, leat 7162, msţa Mai 22.
† Dumitraşco.

Pe V⁰ documentului: Ispisoc de la Georghie Stefan-Vodă de pără pentru sat pentru Boian şi pentru Onut i Lozinii, ce s'au părât cu Toader părcălabul.

Orig. Hârtie. No. 28.

În 1913 acest document era proprietatea d-lui Constantin Berariu din Cernăuţi. A fost publicat în foaia bucovineană „Deşteptarea" şi în „Arhiva Genealogică", II, din Iaşi, 1913, p. 45, de păr. Dimitrie Dan. — Documentul, împreună cu unele acte de hotărnicie, publicate cu aceiaşi ocasie, va fi făcut parte din dosarul nostru, rătăcindu-se nu se ştie cum sau la ce epocă.

19.

1670 (=7168), Iulie 2.
Hotărnicie pentru Onut.

† Rugină Vornicul dăm ştire cu această scrisoare a noastră cum ne au trimis Măria Sa Vodă cu cinstită carte Mării Sale să mărgem la satŭ la Onut, ce iaste în ţinutul Cernăuţilor, pe Nistru, să alegem hotarul Onutului de spre Midcău şi de spre alte sate, pre un[de] li să va împreuna hotarele. Deci noi am mărsu şi am strânsu oameni buni bătrâni şi megieşi de pren pregiur şi slugi domneşti, şi am [a]les tot hotarul Onutului de spre toate satele prin pregiur, şi am pus şi seamne stâlpi de piatră. Este hotarul

www.dacoromanica.ro

Onutului din Fântâna Putredă: asupra fântânei am pus piatră, de acolo dereptu peste Lăze Negre şi în Verteb. Asupra Vertebului am pus piatră. De acolo în movilă supt dumbravă, de acolo can gios şi la vale peste dumbravă în coastă am pus piatră den gios de doi stăjari ce-s alături, de acolo direptu peste vale şi la deal pen dumbravă, peste drumul cel mare. Lângă drum este piatră mare. De acolo can sus şi peste dumbravă spre Nistru, pân în stâlpii cei de piatră ce sântu de spre Dvurnicăuţii Stroescului şi până într'apa Nistrului. Şi la aiasta hotărâre sau tâmplat Pătraşco Ţântă şi Cisar Grama şi Pătraşco Lastuca şi Gheorghiţă Dingă şi Vasâlie şi Dumitru şi Marcu şi Năga şi Costin şi Pătraş şi alţi mulţi oameni buni megieşi. Şi pentru mai mare credinţă am iscălit şi ne-am pus peceţile şi degetele, şi să-ş facă dumnealui şi direse domneşti de pre aciasta zapis al nostru, să s[ă] ştie.

U Onutu, vl[ea]t 7168, Iul. 2.

Pătraşco Ţântă. Az Rugină Vornicul iscal.

Pătraşco Lastucă Gheorghie Dinga. Vasile.

Dumitru. Marco. Iorga. Coste.

Pătraşco.

Pe Vo. foii a 2-a: Hotarnica Onutul, la Cernăuţi. — No. 8. Orig. 30×20 cm. — Hârtie. — 20+3 rânduri.

20.

1660 [7168], Iulie 25.

Uric de întăritură dat de Ştefan Lupul Voevod pentru satul Onut.

† Io Ştefan Voevod bjeiu milostiiu gospodar zemli moldavscoi. Adecă au venit înaintea noastră şi înaintea alor noştri boiarin moldoveneşti, mari şi mici, al nostru cinstit şi credincios boiarin Iordachie Marele Vistiarnicu şi au arătat un zapis de mărturie făcut de boiarinul nostru de Rugină Vornicul de Poartă şi de la mulţi oameni buni bătrâni, slugi domneşti, megiaşi de prin pregiur, scriindu şi mărturisindu într'acel zapis cum au mărsu la sat la Onut, ce iaste în ţănutul Cernăuţilor, pre Nistru, de au strânsu oameni buni bătrâni, slugi domneşti, megiaşi din pregiur, şi [au] ales hotarul satului Onutului de spre Midcău şi de spre alte sate,

www.dacoromanica.ro

pre unde li se va împreuna hotarele prin pregiur, şi au pus seamne stâlpi de piatră, şi iaste hotarul Onutului din fântâna putredă, şi de-asupra fântânii au pus piatră, şi de acolo direptu preste Lozii Neagre şi în Verteb, şi de-asupra Vertebului iar au pus piatră, şi de acolo într'o movilă supt dumbravă, iar de acolo can în jos şi la vale preste dumbravă, în coastă, am pus piatră, din jos de doi stejari ce-s alături, iar de acolia direptu preste vale şi la dial pin dumbravă, preste drumul cel mare, şi acolea lângă drum iaste piatră mare, iar de acolea can sus şi preste dumbravă spre Nistru pân în stâlpii cei de piatră ce sântu de spre Dvurnicăuţii Stroiesculuí, şi pân într'apa a Nistrului pod. Pentr'aceaia şi Domnia Mea, dacă am văzut acel adivărit zapis, făcut de la boiarinul noastru Rugină Vornicul de Poartă şi de acii oameni buni şi bătrâni, slugi domneşti, megiaşi de prenpregiur carii au fost acolo hotarnici de la Domnia Mea, încă am dat şi am întărit alui nostru cinstit şi credincios boiarin ce mai sus iaste scris, Iordachie Marile Vistiarnic, ca să fie a lui direaptă ocină şi moşie satul Onutul, cu tot vinitul, şi să-ş ţie precum au ales acei hotarnici de spre hotarele altor sate şi precum au pus sămne stâlpi de piatră, cu tot vinitul şi uric de întăritură neclătit şi neruşit nici odănăoară în veaci. Şi altul să nu să amestece priad sim listom. G[o]sp[o]dv[o]mi G[o]sp[o]din velial.

U Ias, vl. 7168, mţa Iulie 25.

Pecete domnească timbrată, purtând data 7168.

Răcoviţă Cehan Vel Logofăt.

† Tiron pis.

Pe V⁰ foii a 2-a: Ispisoc de hotărâre Onutul ot vlost Cernauţ-comu. — Orig. 48 + 38 cm. — Hârtie, 17 rânduri.

21.

1671 [= 7180], Novembre 3.

Mărturia locuitorilor despre Toporucichi şi Samuşin.

† Adecă au venit Stroescul ce au fostu vornic de Poartă cu cinstită carte Mării Sale lui Vodă la dumnalui Dumitraşco Boul, staroste de Cernăuţi, şi la dumnealui Dumitraşco ce-au fostu Pitar

www.dacoromanica.ro

Mare, scriindu carte Mării Sale lui Vodă să margă la un sat ce să chiamă Toporucichi, în ţărmurile Nistrului, să è sama pentru acel sat, ce i-au părît Stroescul şi cu popa Samoilă de faţă înainte Mării Sale lui Vodă şi înainte dumisale lui Solomon Marele Logofăt. Stroescul au dat samă că Toporucichi este sat bătrân, iară Sămuşinul s'au chemat aşè acel loc şi au fostu pe hotarul acelui sat ce mai sus scrie. Iară popa Samoilă au dat samă că şi Sămuşinul este sat bătrân, deosebi de Toporucic. Deci Stroiescul au vinit cu porunca dumisale starostul la mine, să mărgu depreună cu dumnalui, să strângu oameni buni, megieşi de pe împrejur, şi am vinit tot oameni bătrâni, anume popa Lavrentie de Colodrubca, carele ţine minte de la Eremie-Vodă, şi l-am întrebat cum ştie el cu sufletul lui: fost-au şi Sămuşinul sat bătrân au ba? El aşè dă samă că sat bătrân este Toporucichi, iară Sămuşinul s'au chiemat acel loc la trecătore unde trece Nistrul şi este pe hotarul acelui sat mai sus scrie. Şi au mai vinit oameni de sat de Midcău, vătămanul Mihăilo şi Procop ot tam şi Ghiorghie ot tam şi Griga ot tam şi alţi oameni, şi aşijdere au vinit oameni de Onut: Ivan vătăman şi Ştefan Baraniciu şi Ştefan Vorona şi Ivan Ratuş şi Maxin ot tam şi Marco de Pilipcăuţi şi Naco tij de Pilipce şi Miron ot tam şi Ştefan Crutoholul ot Ustie fost vătăman ot tam şi Ştefan Vaico ot tam. Deci acesti oameni buni toţi au mărturisit cu sufletele lor şi au zis că şi cu giurământu mare vor giura cum n'au mai fostu sat la Sămuşin de cându-i ţara pân' au descălecat la acea trecătoare sat din pajişte în zilele lui Vasilie-Vodă, dacă au cumpărat Stroiescul acè selişte anume Toporucichi, şi nu ş'au pus oameni la selişte cea bătrână, ce i-au aşăzat la acel loc ce se chiamă Sămuşinul. Aşâjdere au mărturisit că hotarul este mai din gios de acel loc, la o vale ce se chiamă Murasco Vadolină, pănă la un troian ce merge dereptu în Nistru de spre Midcău. De iasta noi toţi ce mai sus sântem scrişi mărtorisim cu sufletele nostre şi pe mai mare credinţă ne-am pus degetele, ca să hie de credinţă, ca să să ştie.

Pis u Toporucicu, vălet 7180, Nv. 3 dni.

Popa Lavrentie. Mihalco. Procop. Ghiorghie.
Ivan. Baranici. Marco. Griga.
Ştefan Crat[oholul]. Ştefan. Mihăilă. Voronă.
Iacov Babici. Miron.

www.dacoromanica.ro

† A Domniilor Vostre mai mici şi plecaţi: Turcul biv Căpitan.
Pe V⁰ foii a 2-a: Toporucichi. No. 24.
Orig. 31×20 cm. Hârtie 24+18 rânduri.

22.

1673 (=7181), Apríl 13.

Carte domnească a lui Ştefan Petriceicu Voevod, dată lui Lupu Stroescul pentru Martineşti.

Io Ştefan Petră Voevod, bjeiu mlstiiu gspdr. zemli moldavscoi, dat-am cartea Domniei Meale boiarinului nostru Lupului Stroescu-lui ce au fostu Vornic, să fie tare şi puternic cu cartea Domniei Meale a opri şi ţinea a lui dreaptă ocină şi moşie ce are la sat la Martineşti, la ţinutul Cernăuţilor. Şi cine va fi arat sau va fi cosit pre locul lui, să aibă a lua de a zăcea din pâne şi din fânaţ şi din tot locul, cu tot venitul ce va fi pre locul lui, şi nime să nu cutează a ţinea sau a opri peste cartea Domniei Meale. Iară cui va părea ceva cu strâmbul, să vie cu toate direasele, cine ce va avea, să stea de faţă inaintea Domnii Meale Za toe pişem. Saa[m] gospodin veleal.

Hotin, leat 7181, Apr. 13.

Pecetea domnească, aplicată cu chinovar.

Pe V⁰ foii a 2-a: Carte de Martineşti.
Pre giumătate de sat de Martineşti, dires la . . .
şi ispisoc de la Ştefan-Vod[ă]. — N. 33.
Orig. 32×20 cm. Hârtie. 9 rânduri.

23.

1720 [=7229], Oct. 24.

Porunca lui Mihail Racoviţă Voevod, pentru fixarea hotarelor moşiilor lui Iordachi Cantacuzino, biv Vel Medelnicer.

† Io Mihail Racoviţ Voevod, b[o]jiu m[i]l[o]stiiu g[os]p[o]d[a]rŭ zemli moldavscoi. Scriem Domnia Mea la credincios boerinul nostru dumnalui Dumitru Macrì biv Vel Banu, starostelia de Cer-năuţi. Facem ştire că aicea la Domnia Mea să jălui credincios boerinul nostru Iordache biv Vel Medelnicear, zicând că are dumnalui câteva moşii pre acolo, la acel ţinut a Cernăuţului, şi

www.dacoromanica.ro

îl înpresoară unii şi alţii hotarăli, şi pre une sate are şi scrisori de-i scriu pre unde i-au îmblat hotarălea, şi ei nu bagă sam[ă] şi tot înpresoar[ă], iar pre alte sate n'are scrisori, să-i scrie din hotar în hotar. Deci, pentru acesta lucru, iacă-ţi scriem dumitali, dacă a vini dumnalui Medelniceriul Iordache cu carte Domniei Meale, să socoteşti dumn[ie]ta foarte pe dreptatea şi pre la care sate va avea dumnalui scrisori, pre undea îi vor scrie scrisorilea că i-au imblat hotarălea, pre acolo să-ş ţie şi de acmù moşiile. Iar di care satŭ n'or hi scrisori, să scrie din hotar în hotar, să strângi dumn[ia]ta oameni megieşi bătrâni şi să-i întrebi cu bună adeverinţă, şi, pre undea vor hi ştiind oamenii că i-au înblat şi mai di de mult, pre acolo va ţinea Medelniciariul Iordache şi de acmù hotaruli. Şi, precum va fi mai cu dreptul, să-i faci dumn[ia]ta şi o mărturie încredinţat[ă], pri la locuri însămnate, ca să i s[ă] dè şi om gd. să-i pue petri pre marturie dumitale, şi ca să i s[ă] facă şi ispisoc gd. de întăritură. Aceasta scriem.

U Ias, lt. 7229, Oct. 24.

Pecetea domnească aplicată cu chinovar.

Vel Logofăt.

Pe Vo. foii a 2-a: No. 17.

Orig. 32 × 20 cm. Hârtie. 17 rânduri.

24.

1722 [=7230], Mart 6.

Porunca lui Mihail Racoviţă Voevod, în chestiunea pârii lui Iordachi Cantacuzino biv Vel Medelnicer cu Grigoraş Stroescul biv Postelnic, pentru Toporucichi.

† Io Mihail Racoviţă Voevod, b[o]j[eiu] m[i]l[o]stiiu g[os]podarŭ zemli moldavscoi. Adecă s'au părât de faţă înainte Domniei Meale şi a tot Sfatul nostru Gligoraş Stroescul biv Postelnic cu boiarinul nostru Iordache Cantacuzino biv Vel Medelnicer pentru o silişte şi giumătate ce sântu la ţinutul Cernăuţilor: anume sălişte întreagă Toporucichi, la ţărmurile Nistrului, ce iaste între Onut şi între Midcău, şi o giumătate de sălişte, anum[e] Martineşti, precum ne au arătat Gligoraş Stroescul, şi dreasă de cumpărătură de la Vasilie-Vodă, a moşului său Lupul Stroescul, ce au fost diregător de Câmpul Lungu. Iar boiariul nostru Iordache Medelnicer [au] zis

www.dacoromanica.ro

că are şi dumnealui direas[e] de răspunsu înprotiva diresălor Stroescului şi deade sam[ă] că nu i-s diresăle îndemână. De cari lucru i s'au fost mai dat o carte domniască Stroescului de poprit această moşie, ca să-ş scoaţă şi Medelniciariul diresăli la ival[ă], şi au trecut doi ani, şi dumnealui nu li-au mai scos. Deci acmù iată că li s'au pus zis şi de la Divan de astăzi, Mart 6 zile, pân în două săptămâni după Paşti, să aibă dumnealui Medelnicer a veni la zi cu direas[ă], să-şi întrebe cu Stroescul, iar, neaducându-şi diresăli la zi, să va da rămas şi din zi şi din toată leage a ţărei. Aceasta scriem.

U Ias, lt. 7230, Mart 6.

Pecetea domnească aplicată cu chinovar.

Vel Logof. vă Divan ucil.

Pe Vo: Martineşti.

Carte de rămas de la Măria Sa Mihai-Vodă. No. 43.

Orig. 33×22 cm. — Hârtie, 14 rânduri.

25.

Circa 1722.

Judecata lui Mihail Racoviţă Voevod, în pricina pentru Samuşin.

† Io Mihail Racoviţă Voevod, b[o]jeiu m[i]l[o]st[i]iu g[os]p[o]dar zemli moldavscoi. Adecă s'au părît de faţ[ă] înainte Domniei Meali şi a tot Sfatul nostru Gligoraş Stroescul biv Post. cu boiarinul nostru Iordachi Cantacuzino biv Vel Med[elnicer] şi cu cumnatul său Şerban Boteanul Păh[arnic] pentru o bucată de hotar ce să chiamă Simuşinul la trecătoare Nistrului, în ţinutul Cernăuţilor, zicând Gligoraş Stroescul pe cum acea bucată de hotar iaste a lui direaptă moşie din hotarul satului său, anume de Toporucichi, şi dumnealui Medelniceriul Iordache, cu cumnatul dumisali Şerban Boteanul, îi ţin acea bucată de hotar cu mare înpresurare şi cu mare nedireptate, arătându-ne Gligoraş Stroescul Pos[telnic] şi direas[e] câteva, de la Vasilie-Vodă, de cumpărătură şi d'întăritură a moşu-său Lupului Stroescul ce au fost diregător de Câmpu-Lungu, în care diresă cu adevărat s'au aflat şi numeli acelui loc, Simuşinul. Deci, jăluind Gligoraş Stroescul pecum îi ţin acel loc cu înpresurare; iar dumnealor boiari cari s'au numit mai sus, Iordache Medelnicer şi Şerban Boteanul, scoa[se]ră şi dumnealor un

www.dacoromanica.ro

ispisoc de la răposatul Vasilie-Vodă, cu care ispisoc, din văleat 7154, au dovedit pe direasăli lui Gligoraş Stroescul, căci mai pe urmă aşa scrie cum că s'au părât la Divanul lui Vasilie-Vodă Gavrilaş Mateiaş biv Vel Log[ofăt], moşul lui Iordache Med[elnicer] cu Lupul Stroescul, moşul lui Gligoraş Stroescul, pentru acea bucată de hotar, ce s'au zis mai sus, zicând Gavrilaş Mateiaş Log[ofătul] că iaste de hotarul satului său, de Onut. Iar Lupul Stroescul au zis că iaste de hotarul satului său de Toporucichi. Şi, necrezând răpăosatul Vasilie-Vodă nici pre unii, au trimis o carte gpod. la Toader Petriceico, ce au fost Vornic Mare, de au mărsu acolo, la acealea sate, de au strânsu megiaş din pregiur, şi au cercat de rândul acelor hotară, şi aşia au aflat cu acei oameni buni precum iaste acea bucată de hotar de care să leagă Lupul Stroescul de hotarul satului Onutului, iar Lupul Stroescul n'au avut nicio treabă cu acea bucată de hotar. Şi atunci, pecum au ales, au şi hotărît cu stâlpi de piatră, şi au stricat şi casăli ce au fost pus Lupul Stroescul pre acea bucată de hotar ce au fost numit el, Simuşin. Şi au rămas Lupul Stroescul din toată leage a ţărâi, şi de atunci au stăpănit pre acel hotar tot neamul lui Gavrilaş Mateiaş Log[ofătul]. Deci, dovedindu-s[e] într'acesta chip, au rămas Gligoraş Stroescul biv Post[elnic] cu dreasăle lui d'înainte Domniei Meali şi din toată leage a ţărâi, şi s'au ras şi numili Sămuşinului din direasele lui, căci s'au aflat c'au fost pus Lupul Stroescul acel nume cu meşterşug, căci în zapisul cel de cumpărătură a Lupului Stroesculuí, pre câte sămne s'au scris, nici de unili nu scriu la direasăle lui Vasilie-Vodă ceale d'întăritură. Pentru aceaia s'au dat rămas Gligoraş Stroescul din toată leage a ţării, ca de această pâră să nu să să mai pârască în veaci pread sim listom g[o]s[po]dtvami.

[Pecetea domnească aplicată cu chinovar.]

(ss) Darie D[onici] Vel Jicnicer vă Divan.

În interiorul documentului se află o bucăţică de hârtie groasă, lungă de 2 cm., pe care este scris numele de „Sămuşinu", tăiat din zapisul lui Stroescul.

1649.

Pe Vo. foii a 2-a: Pâra Stroesculuí pentru Simuşin. Carte de rămas pe Stroescul pentru Simuşin la Onut, la Nistru. N. 51.

Orig. 32 × 23 cm. Hârtie. 29 + 6 rânduri.

www.dacoromanica.ro

26.

1726 (= 7234), Iulie 20.

Mihail Racoviţă Voevod scuteşte de dijmă pe străinii din Polonia aşezaţi la Onut, pe moşia Medelnicerului Iordachi Cantacuzino.

Io Mihai Racoviţă Voevod b[o]jieiu m[i]l[o]stiiu g[os]p[o]d[a]r zemli moldavscoi scriem Domnia Mea la care strângu dijma de la oamenii străini din Ţara Leşească şi din olatul turcescu ce or fi arătatu la ţinutul Cernăuţilor că facem ştire, viindu carte Domnii Mele, să căutaţi pentru câtă arătură a făcut pe locul dumisale Medelniceriului Iordache la Onutu, să căutaţi să daţi pace, nici unora ce or fi arat pe locul dumisale să nu li luaţi nemică, căci Domnia Mea am lăsatu să-ş ia dumneasa dijma ce a fi pe moşie dumisale. Mai mult supăr să nu faceţi. Aceasta scriem.

Lt. 7234, Iulie 20.

Pecetea Domnească
mică, aplicată cu chinovar.

Pe V⁰: No. 16.—Orig. 31 × 20 cm.—Hârtie, 8 rânduri.

27.

1726 (= 7234), Iulie 25.

Privilegiul lui Mihail Racoviţă Voevod dat lui Iordachi Cantacuzino, biv Vel Med. pentru reînfiinţarea podului umblător de la Samuşin.

† Io Mihail Racoviţă Voevod b[o]j[jeiu] m[i]l[o]st[i]iu g[os]p[o]-d[a]ră zemli moldavscoi. Dat-am cartea Domnii Meali boieriului nostru dumisale lui Iordache Cantacozino biv Vel. Med. să fie volnic cu cartea Domnii Meale a-ş face pri a sa dreaptă ocină şi moşie ce este la ţinutul Cernăuţilor, în malul Nistrului, anume Samuşinul, în ţărmurile cari-s di spre Moldova pe obiceiul vechi a bătrânilor, precum avè învoială hraniţul. Măcar că este podu leşescu la malul lor, dar şi dumnalui să aibă a-ş face în malul di spre moşia dumisale, precum este obiceiul: cini trece di spre Moldova trece în podul moldovinescu şi-ş è brudina, iar cine trece di spre satul leşescu trece în podul lor şi-ş eu ei brudina. Aşè au fost obiceiul bătrânilor şi aşezare hraniţilor. Deci şi noi i-am dat

www.dacoromanica.ro

voe să-ş facă pod, şi nime să nu stè împotriva cărţii Domnii Meale.

Pecetea domnească
mică, aplicată cu chinovar.

Pe V⁰: Pe podul Samuşinu. No. 52.
Orig. 23 × 20 cm. — Hârtie. 10 rânduri.

28.

1727, 17 Ianuar.

Privilegiul latinesc al lui Grigorie Matei Ghica Voevod pentru podul umblător de la Samuşin.

Ioannes Gregorius Gika,
Dei Gratia Princeps et Palatinus Terrarum Moldaviae.

Cum fidelis Baro Noster Georgius Kantakuzenus quondam Pocillator istius Principatus humiliter a Nobis petierit ut eci concedamus liberam aedificationem pontis navigabilis in Bonis vocatis Szaimusint, iacentibus ad ripam Dniestri, cuius postulatis benigne annuentes, uti legitimo haeredi bonorum Szaimusint, istam ipsi largimur benignitatem atque concedimus ut pontem Nauly ad dictam ripam Dniestri pacifice sine ulla a nemine inpeditione aedificet fructumque qui potest haberi a supra dicto ponte absque ullo obstaculo in suum commodum habeat. Serioque ipsi mandamus, ut, ex parte eius nullum accidat tum Iuribus Vicinitatis, tum tranquillitati in limitibus, in iudicium quod etiam desideratur et speratur ex parte haeredis Bonorum vocatorum Ustie. Ut autem praesentes nostrae universales Literae pro meliorili sint valore, illas manu Nostra propria subscriptas sigillo majoris Cancellariae firmavimus (?). Dabantur Iassy, Die decima septima Ianuarij, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Vigesimo Septimo.
Io Grigorie Ghica Voevod iscal.

(Pecetea domnească
timbrată.)

Pe V⁰: Latinesc este scris pentru Onut.
A Onutului să să întăriască. No. 13.
Orig. 38 × 30 cm.—Hârtie. 14 rânduri.

www.dacoromanica.ro

29.

1728 (= 7236), April 24.

Porunca lui Grigore Ghica Voevod adresată lui Şerban Cantacuzino, starostele de la Cernăuţi, în chestia podului umblător de la Samuşin.

Io Grigorie Ghica Voevod bojiiu milostiiu gospodar zemli moldavscoi scriem Domnia Mea la boiarul nostru Şerban Cantacuzino, staroste de Cernăuţi, sănătate. Facem ştire dumitale că ne-a spus boiariul nostru dumnealui Iordache Cantacuzinu biv Vel Med. precum că au un loc acolo la ţinutul Cernăuţilor, anume Samuşinul, în malul Nistrului, şi este pod înblător leşescu, pe care loc i s'au fostu făcut carte Domniei Mele ca să-ş stăpânească locul şi să-ş ia venitul de pi pod, precum au fostu obiceiul, pre giumătate, şi pân acmu ne-a spus că ce au fostu venitul şi au luatu, iar acmù zâce precum că i-ai poruncitu dumneata să-ş ia mai puţin de giumătate, nu ştim den ce pricină. De care iată că scriem, venindu-ţi carte Domniei Mele, să cauţi dumneata di iznoavă să porunceşti să-ş ia venitul pre giumătate precum au fostu obiceiul vechi şi precum scrie şi cartea noastră ce s'au făcut. Iar, de ar cârti Leşii ceva la vremea când să face comisăe, să aşezi şi de astă pricină pentru acel pod, căci dintr'unul ca acesta prind străinii năravuri şi să fac şi mai multe amestecături şi gâlcevi, lăsându-s[e] lucrul di spre partea Moldovei în slab. Aceasta scriem.

U Iaş, 7236, Aprilie 24.

Pe V° foii a doua: La boiariul nostru Şerban Cantacozino, staroste de Cernăuţi, dati sea zdravem.

Pecetea domnească în ceară roşie, foarte frumos păstrată, cu iniţialele I. G. G. Vv. şi data 1726.

Adnotaţie posterioară: Die Kantakuzinische Familie, damit selbe zu Samusin das Ponton der moldauischen Seite auf dem Niester unterhalten möchte. — No. 53.

Orig. 31 × 19 cm. — Hârtie, 14 rânduri.

30.

1736 (= 7241), Ianuar 6.

Scrisoarea lui Stroescul Comis, adresată lui Iordache Cantacuzino biv Vel Păharnic în chestia pricinii pentru Martineşti.

† Stroescul Comis făcut-am scrisoare nostră la mâna dumisale

www.dacoromanica.ro

lui Iordache Cantacuzino biv Vel Păh[arnic], precum ne'm pus ză d'inainte dumisale Iordache Cantacuzino Spăt. de astăzi, Ghenar în 7, pân la Sfântul Gheorghie, să mărgu să'm întreb rudele mele pentru pol satu de Martineşti, luat-au a zăce de la pace încoci. Pentru că dumnalui Păharnicul zăce că n'au stăpănit nemul meu şi, adeverindu c'au luatu de a zăce ei, să ţin şi să-m dè parte moşii, iar, nefiindu la zăce, să fiu lăpsit de ace moşie, că şi tote zapisele l'am dat dumnalui Spătariul.

Stroescul Comis. Veleat 7261, Ghen. 6.

Pe V⁰: Scrisoare Stroescului. No. 19.

Orig. 19 × 16 cm. — Hârtie, 13 rânduri.

31.

Circa 1740, April 21.

Bălăuţă a luat 6 lei pe un uric pentru o parte a Zastavnei.

† Adecă eu Bălăuţă scriu cum am luat 6 lei bătuţi de la dumneaei de la Spătăroaia de am dat la o triabă a noastră pentru un uric. Deci să aibu a mărge să mă socotescu cu dumneaei pentru o parte de moşie ce am la Zăstavna: de va hi să-mi mai dea dumniaei să mă istovască cât mi să va mai veni, iar uricul au fost a dumisale, şi l-au loat boiarii cei mari de la mine şi l-au dat dumisale. Să să ştie.

Bălăuţă. U Ias, Ap. 21.

Pe V⁰: No. 29.

Orig. 19 × 15 cm. — Hârtie, 8 rânduri.

32.

1740 (= 7248), April 22.

Porunca lui Grigore Ghica Voevod în chestia pricinii între Grigoraş Stroescul şi Spătăroaia lui Iordachi Cantacuzino pentru Martineşti.

† Io Grigorie Ghica V[oe]vod boiiiu milostiiu gospodar zemli moldavscoi dat-am cartea Domniei Mele boiariului nostru lui Gligoraşco Stroescul Comisul, să fie volnicu cu cartea Domnie Mele a strânge de toată dijma, din pâne, din fân şi dintr'altele, de pe tot locul satului Martineşti, înpreună cu omul dumisale Spătăroaiei lui Iordache, şi, acè dijmă strângând-o depreună, să o pue la un locu, să stè păn la Sfântul Neculaiu, şi atunce la zâ să

www.dacoromanica.ro

trimiată dumneaei omul dumisale, cu diresă ce ar hi având, să vie aice să-ş ia giudecată cu Comisul Stroescul, şi, atunce, a cui va rămânè acè dijmă, o va lua, iar nime să nu stè înpotriva cărţii Domnii Meale. U Ias, 7248, Av. 22.

(Pecete mică
aplicată cu chinovar.)

Pe V⁰: No. 40.

Orig. 32 × 20 cm.—Hârtie, 9 rânduri.

33.

1744 (= 7252), April 19.

Eustafie morarul se constituie rob al lui Constantin Cantacuzino Vel Păh.

Adecă eu Ostafie Dud, melnic, şi înpreună cu fămeaia mea, anume Aniţa, şi cu copiii mei, anume Alecsa şi Mihail, făcut-am acest adevărat zapis al nostru intru cinstita mână dumisale giupânului Costandin Cantacozono Văl Păharnic precum să să ştie că eu sântu a dumisal[e] veacin dreptu din moşâi strămoşăi mei, de Onut, din satul dumnealui, şi pân acmù m'am dosât de spre dumnialui, dar acmù, aflându-mă dat la închisoare la Cernăuţi pentru pricina furtuşagului a unor cai a unui ţăgan din Vlădeni, anume Toder, pentru care cai eu sântu năpăstuit de spre acel ţăgan, deci eu, cunoscându că nu ieste bine ca să mă ascundu de spre stăpânul mieu, am căzut cu multă rugăminte la dumnealui ca să fiu tot a dumisale rob pecum au fostu şi părinţii miei, şi să fiu suptu stăpânire dumisale. Pentru pricina furtuşagului, eu mă apuc cu mare giurământu înaintea dumnealui precum a sta tot faţă pân m'or îndrepta, iar eu oi fi tot faţă în satul dumisale, în Seplinţa sau orunde ar fi voe dumnalui. Iar, de aş lipsî eu de sup stăpânire dumisale, orunde m'ar prinde dumnalui, să aibă a mă pedăpsi cu mare pideapsă pecum a fi voe dumnalui. Pentru credinţă am pus degetul. Leat 7252, Ap. 19.

† Eu Ostafii Dud, morar.

† Eu Aniţa, femeae lui Ostafii.

Ion starostas, Badul.

Manoli cap[itan], martur.

Ioniţ[ă] Vel Căpit., mart[ur]. Andreiu Popa col. (?), mart[ur].

www.dacoromanica.ro

Şi acestu zapis am scris eu, Vasâlea Dumitrescul, căp[itan] za bărani; am scris acestu zapis cu zăsa lui Ostafu murar.

Pe V[u] foil a 2-a : Onutu. No. 14.

Orip. 19×14 cm. — Hirtie. 14—13 rînduri.

34

1760, sfârşitul lui Iunie.

Ordine către Paşa de Brăila şi Domnul Moldovei (Ioan Calimah) pentru a cerceta despre podul făcut de „un certain Pakan". „Dans la fin de Zolkisza, 1173."

Urmează raportul făcut de Numan-Molà Meidani-Zadè, cadiu de Brăila. Podul aparţinuse acum treizeci şi patru de ani lui Iordachi, tatăl lui Paşcanu. Il ieau Polonii, dând un venit proprietarului. L-a reluat acesta de doi ani.

Resumat de N. Iorga în „Documente privitoare la Familia Callimachi", vol. II, p. 260, după originalul în ms. Czartoryski 620, p. 381. — După calculele noastre, ultima zi, adecă 29 ale lunii Glhigè 1173, ar corespunde la 20 Iunie 1760 st. vechiu.

35.

1760, August 25.

Copie, în traducere din limba turcească, de pe un ilam al lui Ibrahim Naibi, cadiul, referitor la podul de la Samuşin.

Ilam [1] a lui Ibrahim Naibi, dat la 6 a lunei Safer a anului 1174 [2], întru care arată că, prin cerere solului leşesc Podoschi [3], făcându-se cercetare cu amăruntul pentru podul ce au făcut Păşcanul pe Nistru, la ce velete l-au făcut şi cu ce chip dă păgubire Cameneţăi, şi de eu venitul podului pe giumătate, adecă a Paşcanului, parte unui mal, să să arăte la Înalta Poartă. Pentru care s'au dat în scris poruncă către mehmandariul solului, Ghedihil Zaim Ibrahim-Aga, şi către Domnul Ion-Vodă Calimah.

[1] Ilam înseamnă raportul unui judecător.

[2] După calculele noastre, ziua de 6 al lunei Sefer din anul 1164 al Hegirei corespunde cu 25 August 1760 st. vechiu. Am întrebuinţat metoda şi tabelele ate de Brinckmeier în „Handbuch der historischen Chronologie", Berlin 1882, p. 56.

[3] Adecă Iosef Podoski, ajuns la Constantinopol în Novembre 1759. Cf. P. P. Panaitescu, *Călători Poloni în Ţerile Române*, Bucureşti 1930, pp. 174-214.

www.dacoromanica.ro

Deci, mergând la podul pentru care au fost această pricină, care pod să află pe apa Nistrului, pe moşie ce se chiamă Samuşănu, ce să stăpânește de numitul Paşcan şi este în hotarul Moldovei, unde făcându-se adunare di mehmandariul şi, din parte Domnului, starostele de Cernăuţi, şi protosinghelul Adam, din parte episcopului de Cameneţă, s'au cunoscut cum că, acest pod fiind făcut de tatul Păşcanului, de Iordache, cu trăizăci şi patru de ani mai înainte de această cercetare, să păzăè obiceiul tovărăşâii dispre amândouă părţile: trecè podurile pe trecători, după împărăteştile iahtinamèle (adecă aşezări). Şi, murind Iordache Păşcanul, şi putrezind podul, în cătăva vreme lua din partea podului leşescu venitul parte malului Paşcanului: 30 lei pe anu. Iar acum, fiindcă, cu doi pol ani mai înainte, ş'au făcut Paşcanul iar pod şi trece după obiceiul vechiu pe trecători, care pentru aceasta au mărturisăt mulţi de credinţă marturi hotinlăi, care sânt arătaţi în ilam şi mulţi pământeni moldoveni, deci s'au făcut acest ilam după mărturiile hotinlăilor turci şi pământenilor boeri şi a altor mulţi lăcuitori vrednici de credinţă, arătându-să cum că acest pod este vechiu şi cum s'au înnoit, şi la venitul podului acestuia să păzăşte în giumătate obiceiul după cum au fostu dintru'nceput.

Pe V°: No. 54.
Orig. 48 . 21 cm.—Hârtie.—35+3 rânduri.

36.

1760, Septembre.

De la Sultan Mustafà, la începutul lunei Rebi-el-achir 1172. Ordin către Domnul (Ioan) Calimah şi Ibrahim Naibi cadiul, ca să cerceteze pentru pricina podului de la Samuşini.

A urmat de sigur o traducere de pe acest hat împărătesc. — Lipseşte, din nenorocire, hârtia fiind tăiată.

Luna Rebi-ul-achir din anul Hegirei 1174 corespunde la 17 Septembre — 15 Octombre, st. vechiu, după calculele noastre.

Orig. 14 × 24 cm. — Hârtie 3 rânduri.

www.dacoromanica.ro

37.

Înainte de 1775.

Scrisoare a lui Vasile Zota cu ştiri despre podul umblător de la Samuşin.

Cinstit d-ta giupâne, să fii d-ta sănătos. Cu plecăciune închinându-mă, sărut cinstita mâna dumitale. Cinstit răvaş a dumitale ce mi-ai trimis d-ta cu Pintilie cu plecăciuni l-am luat şi ci-mi scrii d-ta am înţălăs. Pentru banii fânului, iacă am trimis cu Pintilie şaptezăci şi trei lei şi giumătate. Pentru sămănătură, cât au fost la putinţă, în tot chipul m'am sălit şi s'au sămănat, după cum ţ'a spune dumitale şi Pintilie din gură, că l-am purtat prin ţarină. Carte cea domnească de pricina podului încă am trimis-o la dum. Numai vei şti dum. că este mare pricină pentru pod, c'am văzut o carte scriându capuchehaia di Hotin la dumnealui starostile precum al doile carte au scris rămăstariul [1] la Măria sa Paşa de Hotin numai ca s[ă] ridice acel pod, că n'au fost obicei ca să fie acolo pod, ce numai luntrele. Că, după scrisoare cea d'intâi ce scriseasă Rimintariul, scriind Paşa la Măria Sa Vodă, i-au făcut Măria Sa Vodă răspuns Paşii c'au dat poruncă la staroste, încă au trimis şi carte gpd. numai ca să popriască podu, şi, văzând că nu să mai opreşte, acmù au scris de iznoavă, şi s'au tulburat Paşa, arătând că dum. starostele este nesupus poruncii, şi era să scrie iar la Vodă. Şi s'au rugat Capuchihaia şi-au luat asupra lui şi-au scris în Olat la starost. ca să-i dea răspunsu. Deci n'au poprit podul, şi i-au scris răspunsu d-lui Spăt. precum poruncă ca să popriască podu n'au avut, făr de cât să cerceteze cu ce pricină este făcut acel pod. Şi au făcut răspunsu la Măria sa Vodă de toată pricina pre largu, şi al doila poruncă nu s'au mai venit. Într'acest chip au scris starostele la capuchihaia, şi cum s'a fi lucrat acolo la Hotin nu ştiu. Dumnata ca un cias mai înainte opinteşti la Eşi şi isprăveşti această triabă cum îi şti mai bine. (Restul scrisorii este fără interes.)

Iul. 3.

Vasile Zota,
vornic ot Vis-Rânceanca.

Pe V⁰ foii a 2-a: Întru cinstita mână dumisale giupânului Pah. Costantin Cantacozino cu plecăciune să să dè dumisale.

(Pecete cu ceară neagră.)

Orig. 20 × 16 cm.—Hârtie, 13 + 15 + 15 rânduri.

[1] Rottmeister.

www.dacoromanica.ro

38.

Inainte de 1775, Apríl 22.

Porunca lui Silion staroste pentru a alege hotarul Martineştilor.

† Dumitale, căpitan politii, şi dumitale, Ion Motaş. Iată că ne vini dumnealui C[ostan]din Stroescul cu o luminată carte a Măriei Sale lui Vodă pentru sat pentru Martineşti, cum că e giumătate de sat. Dar aice zăce Laiba Jidovul cum că hotarul Martineştilor nu este hotarul de spre altu hotar a dumisale Pah. Deci să vă sculaţi şi să mărgeţi acolo, să alegeţi hotarul Martineştilor de spre hotarul Onutul şi de spre altul hotar, să să ştie, ca să-ş è Const. Stroiescu, pă giumătate de sat dijma pi obiceiu. Şi, cum îţi alege, să-mi faceţi ştire. Aceasta, şi fii sănătos.

(fără an), Apr. 22.

Gata spre slujba domnilor voastre,
Silion staroste.

Pe V⁰. No. 41.

Orig. 19 × 16 cm. — Hârtie. 11 rânduri.

39.

1761)= 7269).

Cartea de întăritură a lui Grigore Ioan Callimachi Voevod, dată lui Gligoraş Stroescul pentru jumătatea din Martineşti.

† Io Grigorie Ioan V[oe]vod bojiiu m[i]l[o]stiiu g[o]spodarŭ zemli moldavscoi dat-am cartea Domniei Meli boeriului nostru Gligoraş Stroescul biv Vel Comis, să fie volnic cu carte Domniei Mele a ţinè şi stăpini giumătate de sat de Martineşti, ce zisă că are la ţinutul Cernăuţului; care moşie au arătat că este cumpărătură de la un Grozav, fratele lui Ignat, cu zapis din vlt. 7152[1], şi au arătat că are şi ispisoc de întăritură de la răposatul Vasâle Vodă din vlt. 7152, şi mai are şi alte scrisori. Deci, după drese ce zisă că are, să aibă a lua de a zăce din ţarină cu pâne, din fâneţe, din prisăci cu stupi, din grădini cu legume şi din tot locul, cu tot venitul, pe obiceiu; însă prin ştire isprăvnicească de la ţinut,

[1] Este vorba de documentele 15 şi 16 din 1644, publicate mai sus.

www.dacoromanica.ro

iar, având cineva mai mult de spus, să vie de faţă. Într'alt chip să nu fie. Leat 7269, Av. 20.

(Pecetea domnească cu iniţiale
şi data 1761, aplicată cu chinovar.)

Procit Vel Log[o]f[ăt].

Pe V⁰: No. 42.
Orig. 30 × 20 cm. — Hârtie. 14 rânduri.

40

1764, April 17.

Grigore Ghica Voevod scrie starostelui de la Cernăuţi să cerceteze la faţa locului pricina pentru jumătate din Martineşti.

Io Grigorie Alexandru Ghica Voevod boj. mlst. voevoda zemli moldavscoi.

Credincios boieriul Domniei Mele, dumneata Păun biv Vel Pah., staroste de Cernăuţi, sănătate. Îţi facem ştire că aice la Divanul Domniei Mele au avut giudecată dumn[ealui] Pah. Costandin Cant. cu Grigoraş Stroescul Comis, pentru moşia Martineşti de la acel ţinut, din care moşie giumătate cere Stroescul, zicând că este a lui. Şi, întâi, eşind la giudecată înainte dumnealor velitilor boeri, după dovezi ce-au arătat Pah., s'au dovedit că rău îmblă Stroescul de cere acè giumătate de sat de Martineşti, şi, tot neodihnindu-se Stroescul, au eşit la giudecată şi înaintea Domniei Mele cu dumnealui Pah. Şi, întrebându-se pe Stroescul ce are să răspunză, el altă n'au arătat făr decât cărţi de soroace şi cărţi după jalobă lui luată de volnicie, să dijmuiască acè giumătate de sat, iar vre-un zapis încredinţat sau vre-o dovad[ă] de stăpânire pe acè giumătate de sat n'au arătat. Întrebatu-s'au şi pe dumnealui Pah. ce răspunde. Dumnealui ne-au arătat un ispisoc întăritor de la Vasâlie-Vodă, din care să dovedeşte sat întreg de Martineşti, şi altă dovadă o anaforà de la Domnia Sa Ion Teodor Vodă, de giudecată ce au avut Stroescul cu Volcinceştii, neamurile lui, în care anaforà sângur Stroescul arată că acè giumătate de sat de Martineşti au eşit ră, fiind a dumisale Păh. Care pricină de giudecată vrând Domnia Mea ca să pliroforisescu şi mai cu adevărat de înpregiuraşii de acolo şi de neguţtori ce-au ţânut moşiia cu anul, iată îţi scriem dumitale: luând cartea Domniei Mele, să

www.dacoromanica.ro

orânduieşti pe Ştefan Tabără, Vor. de Poartă, fiind acoli, ca să margă la numita moşie Martineşti şi, să strângă pe toţi răzeşii înpregiuraşi de acolè, să cerceteze pentru acè giumătate de sat ce cere Stroescul, ce au stăpânit Stroescul cu Pah. Cant[acuzino], şi cine au luat dijma acelei moşii. Şi, după cercetare ce va face, să daţ mărturie anume şi pre largu, în care mărturie atât dum. să iscăleşti, cât şi Vornicul de Poartă şi toţi acei martori ce vor mărturisi, alţi câţi s'or mai întâmpla; care mărturie cu tremisul ce va veni acolo cât de în grabă să o trimiţi aci la Domnia Mea. Aceasta scriem.

1764, Ap. 17.

Pe V° foii a 2-a: Credincios boieriul Domniei Mele dum. Păun biv Vel Pah., staroste de Cernăuţi, dat is zdraviem. Procit treti Logofăt. — No. 36.

Orig. 33 + 23 cm. — Hârtie. 23 + 9 rânduri.

41.

1764, Sept. 7.

Judecata lui Grigore Ghica Voevod în pricina pentru jumătate din Martineşti.

Noi Grigorie Ghica Voevod boj. mlst. gpodar zemli moldavscoi.

După giudecata d-lor veliţilor boiari poruncim Domnia Mea aşa să să urmeze, însă, neodihnindu-să vre-o parte şi iar ceare la Divan: uşa Divanului Domniei Meale iaste deschisă. Şi am întărit şi cu a Domnii Meale peceate.

(Pecete domnească, aplicată cu chinovar.)
(Pecetea are iniţialele G. G. V. V. şi data 1764.)

Procit treti Post[elnic].
1764, Spt. 7.

Prea-înălţate Doamne,

Din luminata poruncă Mării Tale ce-am fost orânduit prin ţidulă, am luatu samă între d-lui Pah. Costandin Cant. Paşcanul cu Grigoraş Stroescul, pentru un sat Martineşti u Cernăuţi, şi, cetind scrisorile la amândouă părţile, într'acest chip am aflat: Grigoraş Stroescul, cu zapis din văletu 7152 [1], după vânzarea unui

[1] Publicat supt No. 16.

www.dacoromanica.ro

Grozav cu sora lui, cere giumătate de sat de Martineşti, pe cari zapis au mai arătat Stroescul şi câteva cărţi gpd., date să ia dijmă şi răvaşile soroace de la starosti de Cernăuţi, iar vr'o carte gpd. de giudecată, ori de la Divan, sau de la vre-un boeriu, cum că s'au dovedit că giumătate de sat Martineşti este a Stroesculuí, sau că au dijmuit vri-odată el sau părintele său, vri-o dovadă ca aceasta n'au avut să arete, şi, cât pentru stăpănirea, însuş Stroescul s'au mărturisit înainte noastră că n'au stăpănit, nici au luat dijmă. Că atâta pe tată-său nu l-au suferit părintele dum. Pah., câtu şi pe dânsul nu l-au lăsat dum. Pah. să. să apropie de moşiia. Şi, cercetând acel zapis de vânzarea acelui Grozav cu sora lui (spaţiu alb) ce-au vândut, giumătate de satu de Martineşti, moşul lui Grigoraş Stroesculuí, sântu trecuţi 92 ani, şi în zapis nu sânt iscăliţi vre-un Staroste de Cernăuţi sau vre-un boer să-l încredinţeză că acei vânzători au vândut bine moşiia lor, ce numai marturi s'au pus şoltuzul cu 12 părgari de Cernăuţi. Şi, după zapis, într'atâţia ani, videm că Stroescul n'are nicio dovadă, atâtu pentru stăpănirea, cât şi pentru dijmă, cât s'au arătat mai sus, ce numai cărţi gpd. date pe jalobă şi pe cererea lui.

Deci, cercetând şi scrisorile dum. Pah. în catastivurile ce sânt de înpărţeală moşiilor frăţăşti, arată satul întreg Martineşti. Osăbit au mai arătat dum. Pah. un ispisoc de la Vasilie-Vodă, din veleat 7160[1], întăritură pe moşii ce ari di pe niamul dumisale, şi arată şi pentru Martineşti, sat întreg şi cu 2 hălăşteie, iar nu giumătate de sat, şi acestu ispisoc este cu 8 ani în urmă zapisului Stroescului, de încheia tot satul Mărtineştii. Care, după scrisorile şi stăpănirea dum. Pah., cercetând aciastă pricină, noi, prè-înălţate Doamne, cu dreptate lui Dumnezeu, fără nicio patimă, aşè am aflatu că fără cale cerea Stroescul acè giumătate de sat, şi înştiinţăm pe Măria Ta. iar hotărârea cè desăvârşită rămâne la prè-înaltă şi legii cunoscătoarea înţelepciune Mării Tale. 1764, Sept 5.

Plecaţi slugile Măriei Tale
Ştefan Ruset Vel Logofăt.
Mihail Racoviţă,
biv Vel Logofăt.

L[upu] Balş Vel Vornic.
Cost. Catargi Vel Ban.
Vasile Ruset,
Hatman.

Pe V° foii a 2-a: Fürstliche Bestättigung über das Dorf Mar-

[1] Acest act din 1652 nu se mai află în dosar.

www.dacoromanica.ro

tinesti in dem Besitz des Kantakuzenu wieder dem Gligorasz Strojesku.—No. 50.

Orig. 32 × 22 cm.—Hârtie, 20 + 22 + 9 rânduri.

42.

1764, Sept. 11.

Gligoraş Stroescul Comis cere dreptate de la Ştefan Racoviţă Voevod în pricina jumătăţii din Martineşti.

Milostive şi luminate Doamne, să fii Mărie Ta sănătos.

† Jăluescu Măriei Tale ca unui Domnu milostiv pe Costantin, fiul răposatului Iordache Cantacuzinu Spătar, că am, Doamne, giumătate de satu de Mărtineşti la Cernăuţi, pe care moşie am şi scrisori. Iar dumn[ea]lui zice că este acel satu tot a dum[i]sale, şi m'au sorocit să viu la Divan, zicând că şi diresăle dumisale sântu aceleaş. Şi eu am venit pe sorocu, şi mi-am adus şi scrisorile ce amu pe acè giumătate de sat, şi le am arătat şi la dumnealui Vel Logof[ăt]. Şi dum[ea]lui încă au zis că ş'a căuta scrisorile, şi m'au tot purtatu din zi în zi 2 săptămâni, şi neci o scrisoare n'au scos, şi el s'au dus la ţară şi-ş ţine şi moşie în tărie dumisale, şi au dat bani, cumpărându-le la Măria Sa Mihail Vodă şi pe urmă şi la luminat Divanul Măriei Tale, precum am şi cărţi de giudecată. Şi tot aşè m'au purtat şi tată-său din zi în zi, că ş'a scoate scrisorile, şi într'atăţa ani nu l'au mai scos. Şi eu am scrisori, şi ei îmi ţinu moşie în tărie lor şi făr dreptate. Ce mă rog milei Mării Tale să aibu dreptate, şi să mi să curme de la mila Mării Tale. Că şi acum el m'au sorocit, şi am venit, şi şed în cheltuială de 2 săptămâni, şi dumnealui ştie nevoie mea. Cer mila Mării Tale.

1764, Săpt. 11.

Robul Măriei Tale: Gligoraş Stroescul Comis.

Pe V⁰ foii a 2-a: Să meargă om g[o]sp[o]d să-l aducă, de vreme că el te au sorocit, şi, după ce-ai venit, n'au vrut să stè până vi s'a hotări giudecata.—No. 32.

Orig. 20 × 16 cm.—Hârtie 14 + 12 rânduri.

43.

1779, Apr. 22.

Hotărnicie pentru Onut.

Facem ştire cu aciasta mărturia hotarnică noi, rânduiţ hotarnici

www.dacoromanica.ro

de la cinstita Administraţie a deştrectului Bucovinei pentru pricina moşii Medcău ce s'au întâmplat între mănăstirea Schitul-cel-Mare din Ţara Leşască şi între d-lui Ghiorghie Rusăt, şi prin jaloba dumisale Şat[rarul] ce-au dat către cinstita Admenistraţia, şi, fiindu adunaţi toţ faţă, părănţii de la Schitul Şandrilu Şat[rarul] Gheorghie Rusăt şi alţi oamen migieş, ni-au arătat părănţii de la mănăstire Schitul o hotarnică din leat 7265, Av. 5, şă cu întărituri de la Domnii Moldovii şă pe acè hotarnică am cercetat moşiia Medcău din giur împrejur ş'am aflat semne bune vechi ci pomenescu într'acè hotarnică, şă nestrămutate, atât de spre parte dumisale Stolnicul Iordache Cant. Paşcanu, cum şă di spre partea dumisale Şatr[arul] Ghiorghie Rusăt, care despărţeşte moşia Midcăul în două. Şi de la piatra unde desparte moşia în două ni s'au rugat părinţăi călugări, părintele Teoctistu egumenul şă părintele Dorotei proegumen, cum şă dumlui căpt. Ion Zota, vechilul dumisale Stol. Iordache Cant., care au fost rânduit şă d-lui hotarnicu de spre parte dumisale Ghiorghie Rusăt, ca să li să puia semne mai desă, fiindu rare de spre moşiia dumisale Stol. Iordache Cant. Paşcanul, satului Onutu, şă de la piatra aceia am purces în sus, la altă piatră veche, ci este di-asupra bălţăi ce cură de la Ocniţă, şi de acolo peste baltă la Copanca, tot pe semne vechi. Şi deasupra Copancii am pus piatră drept de spre Apus într'un dâmbu, şă de-acolo drept pe pravăţ în Ciritii am pus altă piatră, şă deacolo tot drept am pus a treia piatră. Şă de acolo tot drept pin Ciritii s'au pus a patra piatră, care acea piatră caută la piatra a cinci, ci s'au pus într'un piscu di-asupra unei văi, din gios, în stânga Nestrului, la capul ostrovului din sus, ce este în Nistru, care ostrov pomeneşte hotarnica cea veche, şă, pominindu în hotarnică capul ostrovului din sus, sămnu la acil sămnu la capul ostrovului s'au pus acè a cinci piatră în piscu. Şă pe aceste semne am făcut câte o mărturie ş'am datu la mâna părinţilor şă la mâna dumisale capt. Ion Zota, vechilul d-sale Stol. Iordache Cant. Paşcanul, întru care ni-am şă iscălit cu toţii. Leat 1779, ap. 22.

Manole Postelnic.

Teoctíst egumenŭ.

Constantin Logofăt.

Toder (?) Marcu Căpitan. Dorotei proin egumen.

Pe V° foii a 2-a: Hotarnica Onutului-de-Sus, de spre Midcău, cu călugării. No. 48.

Orig. 35 × 22 cm.—Hârtie 24 + 12 rânduri.

www.dacoromanica.ro

44.

1781, Iulie 23.

Ordin de a face o hotărnicie pentru Onut.

De la Giudecătoria ch[esaro]-crăiescului Auditoriat a districtului Bucovina către dum. mazil (patru cuvinte şterse). Manolea Tabără, capitan ot Cincău, iară, de n'ar putea dum. cap. Manolea Tabără ieşi, poftesc pe dum. Vasilie Simaca ot Babin. Vă poftesc pă dum. ca, luându-vă osteneală, să faceţi învoială între dum. grafu Tadeus Turcu i Ioniţă Zota capit. şi vichilul boiarului Paşcan Cantacozino Văl Ban, pentru pricina ce iaste între dum. pentru hotarul Onutului şi a Pohorlăuţii, şi, aşa, învoiându-i, vei scrie şi învoiala, după care învoială vi să dă dum. puteare ca să puneţi şi seamne hotărătoare. Iară învoială să o aducă la aceasta Giudecătorie, ca să să întărească.

De la chesaro-crăescu Auditoriat Diştrictului Cernăuţi.

23 Iulie 1781.

Algai von Lustenau,
Hauptman und int. District.
Algai von Lustnau Capit. i Auditor
a Districtului.

(Pecete austriacă timbrată.)

Pe Vo.: No. 28.

Orig. 18 × 23 cm. — Hârtie. 14 rânduri.

45.

1781, Sept. 17.

Act de hotărnicie pentru moşia Onut.

† Facem ştire cu aceasta mărturie hotarnecă că, viându-ne poruncă de la cesta Administraţia, întru care poruncă ne să porunceşte de domnul căpt. Algai, audetor deştrect Bucovinei, ca să mergem la sat la Onut, al d-sale Iordache Cant. Vel Ban, şi să luăm sama hotarului Onutului de spre hotarul Pohorlăuţului, a d-sale Tadei starosta Turcul, avându multe pricini la acel hotar, şă de pe poruncă am mărsu la locu cu pricină, unde ne-au arătat vechilul a d-sale Banului Iordache Cant., d-l Ion Zota căpt., o întăritură de hotarnică veche de la Ştefan Vodă-din leat 7161 [1],

[1] 1653.

www.dacoromanica.ro

Iulie 25, întru care arată că purcede hotarul Onutului din fântână putredă şă, strângându oameni bătrâni de prin pregiur, din sat Dobronăuţii: pe Zaharia Lăurăn ce-au fost vornic şi pe Tănase Bişăc ot tam şă pe Ion Bojăscu ot Onut şă pe Vasăle Croitor ot Balamuteuca şi pe Ioric ot Zăstavna, toţi aceştia oameni bătrâni au mărturisit că aceea este fântâna putredă, şă, după semnele hotarnice vechi neaflându-să piatră, am pus di-asupra fântânei putrede stâlpu de piatră care caută spre Apus. Şi purcede hotarul în sus pe la capul Lozielor ce să numescu Lozăi Negre şi de-acolo can pe coste la dial pân deasupra unui hârtop cu piatră şi cu surpături de-asupra hârtopului, am pus piatră, şă de-acolo drept peste neşte hârtope merg păn de-asupra stâncii a Părăului Negru: am pus piatră, şă de acolo drept peste o vale la o movilă s'au pus stâlpu de piatră, care de la acè movilă rămân patru moveleţe în parte hotarului Pohărlăuţului, şi de acolo chezăşi, can la vale, între drumul, s'au pus piatră, iar de acolo tot chezăş la vale s'au pus piatră di-asupra unei fântâni, care acea fântână rămâne în hotarul Onutului. Şă din piatră ce-i pusă di-asupra fântânei drept pe coste s'au pus piatră, şă de acolo can sus di-asupra unei văi s'au pus piatră, şi de la acè piatră drept peste vale şă la dial, la un podeş în Ceritei, s'au pus piatră, care acè piatră este găurită. Şă de acolo drept peste vale, şi la deal pen Ceritei spre Nestru, lângă drumul cel vechiu s'au pus piatră, unde au arătat doi omeni ot Doroşăuţi, anume Toader Bujăneţă şi Vasăle Nezuliaco, că agiunge hotarul Doroşăuţilor pân acolo. Şă, nefiindu stăpânetor Doroşăuţilor faţă nu s'au cercat după hotarnica cea veche a Onutului păn la Nistru, numai pân la drumu, unde s'au pus piatră. Şi, primindu-să amândoua părţi, după îndreptare pravăzului şi punere semnelor au şă iscălit unul la mâna altuia; care şă noi rânduiţi după primire d-lor sale şă învoială am iscălit.

Tadus Turcul. Leat 1781, Sept. 17.

(Urmează autentificarea autorităţilor austriece, în limba germană.)

Pe V[1] foii a 2-a: Hotarnica Onutului. — No. 49.

Orig. 35 × 21 cm. — Hârtie. 29 + 23 rânduri.

www.dacoromanica.ro

46.

1783, Febr. 4.

Judecata Tribunalului din Cernăuţi în javoarea lui Constantin Stroescul. Traducere românească după o copie legalisată în limba germană, aflată de asemenea în dosar.

Hotărîre de giudecată.

După orânduiala a Împărăteştii Crăeştii Intirimal-Administraţie a Bucovinii, au venit înainte acestue Ştabŭ şi Vel Auditoriatul dumnalui Costantin Stroescul, mazil ot Sobraneţi, jăluitor, de spre o parte, şi dumnalui Ioan Zota, vechil dumisale Iordachie Paşcan Cantacozono de peste Cordon, răspunzător, de spre altă parte. S'au hotărât pentru cumpărătura a moşului jăluitorului Lupului Stroesc, din leat 1644, Ap. 24, ce-au cumpărat giumătate de satŭ Martineştii, de care cumpărătură Domnii ce au fostŭ la Moldova pe Stroescul şi pe clironomie-sa au întărit, din leat 1644, 1673, 1722, 1746 [1] şi 1761. Şi el nu numai cu aceasta au dovedit că este drept a lui, ce s'au şi doveditŭ şi stăpânire, după rânduelile judecăţilor. Despre partea răspunzitoriului, iară arătate înpărţeala moşiilor, întărită de la Domni, din leat 1652 [2] şi 1723 [2], şi iarăşi o anaforă de hotărâre a Divanului, din leat 1764, Septemvrie în 3 [3]. Şi, după toate de amândouă părţili răspunsurile, arătate scrisorile şi auzirea marturilorŭ, s'au hotărâtŭ. Domnalui răspunzător, neţiindŭ în seamă însă mulţămi, fiind în anaforaoa cè pomenită pentru o anenată domnească închierea, nu au fost giudecată cea de săvârşit, şi părintele a jăluitoriului au jăluit atuncea de iznoavă, şi au luatu un soroc de giudecată: este dator a da giumătate de satŭ Martineştii jăluitorului la stăpânire sa, înpreună cu viniturí din 25 Martie 1776, la ziua cea d'intâiŭ dedere jalobii aici, cu toate cheltuelile ce-au avut pentru această pricină de giudecată, care cheltulală poate să o dovidească că ar fi cheltuit cu dreptate. Aşa s'au hotărâtŭ în Cernăuţi, la 4 zile a lunii lui Fevruari, leat 1783.

Orlandini Ştabs şi Vel Auditoriu.

Precumu hotărârea de giudecată mai susŭ scrisă s'au făcut as-

[1] Acest act nu se mai află în dosar.

[2] *Idem, idem.*

[3] Actul nostru No. 38, de fapt din 7 Septembre 1764.

www.dacoromanica.ro

tăzi ştiută amândoâ părţilor care s'au fost chemat de faţe şi s'au învăzat (?) pentru vremea apelaţiei la înalte locuri de astăzi pân în 14 zile, ce se întăreşte cu iscăliturі de comisie. Leat cum scrie mai sus.

Constantin Stroescul. Ioan Zota, vichil.

Alte semnături oficiale.

Pe V⁰ foii a 2-a: Giudecata ot Cernăuţi cu Stroescu pentru pol Martineşti, care au făcut-o răsuflată la giudecata Leovului. No. 39.

Orig. 38 × 24 cm.—Hârtie.—23 + 14 rânduri.

47.

1783, Febr. 15.

Ciorna apelaţiei lui Iordachi Cantacuzino biv Vel Spătar, împotriva hotărârii de la Cernăuţi în pricina pentru Martineşti.

De la Iordache Cantacozono biv Vel Spat.

A p e l a ţ i a.

Un Costandin Stroescu din Bucovină de strigă cerşind de la mine pol satu Martineşti (care satu este iar la Cordonu), prin jaloba ce au datu la auditoriu de Cernăuţi, fiindcă cu scrisoarea ce am scrisu la Auditoriul, arătându cum că acel Stroescu rău mă supără ca să-m ei moşiia strămoşască şi stăpânită de samă de ani, n'au vrutu să dè credinţă, ce au cerşutu să trimitu vechilu, de care, fiind silitu, ca un lucru ce nici prin cugetu nu-m trecè să tragu o supărare ca aciasta, am făcut vechilu pe Ionu Zota căpt. (iar dincolo, din Bucovină), dându-i numai o samă de scrisori care socotemu că-su destule a li cunoaşte de adevărate, în vreme când stăpâníre este ştiută de mulţi obrazi de cinste că totu de neamul meu au fostu, şi de mine până astăzi. Acum, văzând că după giudecata ce au făcutu Auditoriu la 4 a lui Fevruarii îmi ia moşiia, acestu pol satu Martineşti, şi dă Stroesculuі, făcând scrisorile mele răle şi dând credinţă marturilor Stroesculuі (oameni ce-i sintu cunoscuţi de vează ce au), adăugând şi aciasta în carte de judecată cum că giudecata ce au avutu tatul meu cu tatul acestui Stroescu (din leatu 1764, Săptem în 3) ar fi aninată, adică neisprăvită, şi dum. Auditoriu îmi scrie pentru că aciastă pricină s'au curmatu la Cernăuţi, şi a să mai căuta de al doile nu să

www.dacoromanica.ro

poate, ce la înaltele locuri, deci mă rog giudecaţi după dovezile ce am, care s'au înştiinţatu şi de cătră Domnul nostru de aice, să-m aflu dreptate. Căci ştiutu este tatul Stroescului de toate persoanele de cinste de aice ce omu au fostu, după cum iaste, şi mărturia am trimisu ca să să vază. Care mărturia de aş fi ştiutu cum că giudecata de la Cernăuţi m'ar fi hotărâtu într'acestu fel, putèm de atunce să o facu şi să o dau la vechilu ce l-am avutu, dar m'am cugetatu că or da credinţă la marturi ca aceia ce au scos Stroescu la giudecată, în vreamea când aciastă moşiia o amu de la strămoşii miei baştină şi cu stăpânire ştiută de toţi cu samă de ani, şi Stroescu numai cu mărturii ai unor proşti din Cernăuţi şi cu arătări neîntemeete vra să-m ia moşiia, mai multu s'or crede zisăle Stroescului şi marturiilor ce i-au arătat, ori atâţi, Domni şi boeri ce mărturisescu? Mă rog dreptate, dreptate să aflu. De vra cu aciastă giudecată de la Cernăuţi să mă dè rămas cum că au fostu făţiş vechilu meu, la aciastă socotiască înţălăpciune giudecătorilor: când vechilul meu, de n'au avutu toate îndreptările ca să răspundă (fiindcă nici socotemu pân în atăta să vie), sau, di n'au şi pututu să arăte toate dovezile, eu să perdu moşiia pe arătările şi chipurile ce face unu ca Stroescu. Mă rog dreptate să-m aflu de la cei ce o cunoscu.

1783, în 15 Fev.

(fără iscălitură.)

Pe V⁰ foii a 2-a: No. 35.

Orig. 31 × 22 cm.—Hârtie, 19 + 23 + rânduri.

48.

1783, Febr. 17.

Refusul autorităţilor militare bucovinene de a revisui hotărârea de la Cernăuţi şi trimeterea pricinei în apel la Liov.

De la Ţăriasca Crăiasca Oşteneasca Administraţia Bucovinii către dum. boier Iordache Cantacuzino Spat.

Carte d-tale din 30 Ghenar cu cinste o am luat şi toate pe largu le-am înţeles precum d-ta ti-ai fi înştiinţat di Ioniţă Zota, vechilul d-tale, cum că după dreptate giumătate de sat Martineşti s'ar fi dat la stăpânire Stroescului, cu hotărâre ca de la ziua giudecăţii pân în 14 zile să cauţi d-ta să faci apelaţie către prea-

www.dacoromanica.ro

înalte locuri. Cu adevărat aşa s'a hotărât, şi nici este altă mijlocire făr decât a face apelaţie către Gheneral-Comandant la Leov, iar să să mai primească alte neştiucaiva scrisori sau dovezi la această pricină sau să să mai dè prelungiri peste prelungiri de vedele, după cum poate ştii d-ta, nici într'un chip nu dau pravilile noastre, fiindcă noi nu sântem dătători de pravili, ci ministri spre deplina împlinire dreptăţii. Că, după cum d-ta ai dat vechilului dumitale aceste scrisori ce ni-au arătat, cu acel chip ai fi putut trimite şi alte câte dovezi ce ai fi mai avut, nici să să socotiască, precum şi aici s'ar urma după urmările obiceaiurilor celor vechi şi neîntemeiate, că nu putem după pofta unuia, prilungind vedele peste vedele cu strâcăciune. Al treile, că destul au fostu însuş, d-ta poţ să socoteşti de la leat 1767 şi pân acmù câte vedele şi soroace peste soroace ţă sau trimis d-tale, şi nici la unul vechilul d-tale n'au fostu trimis. Pentru aceaia acmù iarăşi nu lipsim a înştiinţa pe dumita precum la giudecata de aice de la Ştabs Vel Auditoriat după dreptate ce are Stroescu, nu numai acè giumătate de Martineşti, ce şi totu venitul moşii aceia de atâţia ani, şi cheltuiala ce au cheltuit într'această pricină, Stroescului i s'au giudecat, şi nici este altă mijlocire făr decât a face apelaţie, adecă să ne înştiinţăzi d-ta, vrei să cerci dreptate şi la alte prea-înalte locuri (că a cerca slobod este) şi, de vrei numai decât, luând înştiinţare d-ta, toate scrisorile ce sânt aice, atâta a dumitale, cât şi a Stroescului, împreună cu protocolul şi carte de giudecată ce s'au făcut aice în Cernăuţi, le vom trimite la prea-înalte locuri, şi după cum se va hotărâ şi de acolo te vom înştiinţa pe d-ta. La care iată ţi s'au pus d-tale mai pe urmă vedè pân la 14 zile luni lui Mart, calend. nou, ca, trecând acé vedè şi nefăcând d-ta apelaţie îndată, giudecata ce s'au făcut aice prin execuţi să va împlini, şi mai mult cuvânt de răspuns niciodinioar loc n'a avè. Iar să să mai iea de iznovă giudecata, aceasta la cercetare aice prin giudecătorie Vel Auditoriatului nici într'un chip nu să poate. Şi, rămâind, sântem

A dumitale a slugi gate.

(s.) Gheneral Maior
Enţenberg.
Orlandi Vel Auditor.

Cernăuţi, 15 Fevr. 1783,
calend. nou.

Pe Vo. foii a 2-a: Ot gheneral, ca să facă apelaţie.

Orig. 37×23 cm. — Hârtie. — 18+20+7 rânduri.

www.dacoromanica.ro

49.

1783, Iulie 4.

Hotărârea tribunalului de apel din Liov în pricina lui Iordachi Cantacuzino cu Constantin Stroescu. Traducere românească după o copie legalisată în limba germană, aflată de asemenea în dosar.

Hotărâre.

Care, după cercetare ce s'au făcut de câtră Chesaro-Crăiescul al Bucovinii Vel Auditoriat, de spre o parte, între dum. jăluitoriul Costantin Stroescul, mazil ot Obraneţ, şi, de spre altă parte, între dum. Ioniţă Zota, vichilul d-lui boieriului Iordache Cantacuzino din partea Moldovii, pentru pricina satului Martineşti, cerşind acel jăluitor de la numitul boier giumătate de satu Martineşti ca să i să dee supt stăpânire sa. Şi, după apelaţiia ce au făcutu numitul jăluitor Ioniţă Zota, vichilul mai sus scrisului boier, împotriva hotăriri ce s'au făcutu întru această pricină de câtră numita giudecătorie a Bucovinii la 4 zile Fevruarie 1783, trimiţându-să toate actumurile şi scrisorile câte s'au lucratu de câtră scrisul Vel Audiditoriat aice, şi cercetându-să toate cu amăruntul, s'au hotărât de cătră a noastră giudecătorie, care să numeşte al Galiţiei şi a Lodomerii giudecătorie cei mai mare şi oşteneasca, cu scopul cel desăvărşitu într'acesta chip:

Ca hotărâre ce s'au făcut întru această pricină prin numitul Auditoriat al Bucovinii să fie răsuflată şi strâcată, de vreme că giudecata ce s'au fost făcut iarăşi pentru această pricină la Iaş, în anul 1764, pre deplin şi bine s'au fostu hotărâtu, şi după poruncile împărăteşti nice n'ar fi mai trebuitu a să lua această pricină în susu, ce să rămâie precum s'au fost hotărit în Iaş. Iară, în câtu-i despre cheltuială ce s'au făcutu la această pricină, rămâne ca nimică să nu întoarcă unul la altul, fiindcă nu s'au trimis nice un izvod.

(s.) Freiherr von Schröder,
Feld-Marschal Lieut.

Din cănţălăria chesaro-crăeştii a Lodomerii şi a Galiţiei judecătorie oşteniască, Leov, în 4 zile Iulie 783.

(s.) Iosef Anton v. Monterg.

(Urmează autentificarea)

Pe Vo. foii a 2-a: Giudecata ot Leovu pentru Martineşti cu

www.dacoromanica.ro

Costandin Stroescul, nemţească şi tălmăcită şi pe moldovini; 1783, Iul. 4, no. 46.

Orig. 38+24 cm. — Hârtie. 29 rânduri.

50.

1783, Novembre 2 st. n.

Generalul v. Enzenberg scrie lui Alex. C. Mavrocordat, cerând ca Domnul să mijlocească o transacţie între Constantin Stroescu şi Iordachi Cantacuzino.

Serenissime şi Celsissime. D. Prinţeps,

Un Costandin Stroescul, mazil de aice, din Cordon, dând jalubă asupra d-sale boieriului Iordache Cant. Paşcan pentru răsplătirea giumătate satu de Martineşti, tij din Cordon, după toată cu amăruntul făcută temelnică cercetare di câtră giudecătoria de aice, după dreptate ce s'au cunoscut, s'au fostu hotărât giudecata ca acè giumătate de satu să să dè la stăpânire jăluitorului mazil, dar, nemulţămindu-să d-sa, numitul boier, cu acè giudecată, au datu apelaţie la Leov, adecă la iudiţium delegatum militare mixtum, unde s'au prefăcut acè giudecată, şi pe acestu Stroescu l-au datu rămas. Cu care neodihnindu-să jăluitorul mazil însuş la prea-înaltul Divanul Dreptăţii a Curţii au făcut cercare (ce să zice revizie); la care, după toată cercetarea scrisorilor, tot asemine ca mai înainte s'au cunoscut dreptate Stroesculuj, iar acè anafură ce o arată d-lui boierul Paşcan s'au cunoscut a nu fi desăvărşit hotărâtă, numai cât, înainte ce spre desăvârşit curmare aceştii pricini prea-Înaltul Divan de Viena s'ar aşeza, ni-au scris ca nu cumva d-sa boierului oareşcare nenănăjduită hotărâre să i să întâmple prin mijlocitoare dreaptă Înălţimi Tale, o prietiniască învoială să să facă, cu care ambe părţile mulţămindu-să, vecinica pace să să întemeiască. Pentru aceaia, după noima acè prea-înalte milostive porunci, noi, după întemeiata dragoste megieşăscului prieteşug, cu toată cinste poftim pe Înălţime Ta ca să binevoieşti pe num[itul] boer înainte Înălţimii Tale a-i porunci să vie, şi curgere primejdioasii pricini arătându-i-o, spre primire învoialii milostiveaşte a-l îndemna ca ori o bucată de moşie aice, in Cordon, undeva, ori o sumă de bani să-i dea. Bună este aceasta cu adevărat şi milostivă, vrednică de laudă aducere aminte însuş pentru folosul

www.dacoromanica.ro

d-sale boeriului, şi cu totul sîntem nădăjduiţi precum dumnealui numitul boer la stăpânească îndemnare Înălţimii Tale făr nicio pricină va fi bucuros de asemine învoială, mai ales socotind ca nu cumva prin o nenorocită tâmplare răzeşii să i se adaug. Di spre cari şi cinst. aceasta a Bucovinii Administraţie tot chipul de silinţă va pune ca şi jăluitorul mazil să să primiască de învoială, de care primiindu-să şi dlui boeriul, să dea volnicie vechilului său Ion Zota ca învoiala ce să va face să o iscăliască, şi noi încă, la asemine pricini îndatoriţi fiind a sluji prietenesc şi de folos lucrător răspunsu, cu plecăciune aşteptând, cu toată cinste rămâind, sântem

A Înălţimii Tale

Bun prieten şi gata spre slujbă

Cernăuţi, 2 Noemvr. General Major

1783, calend. nou. (s) Enzberg.

Pe V[u] foii a doua: Carte ot Gheneral ce scrie către dumnia mea ca să mă învoiesc cu Stroescul.—No. 38.

Orig. 37 × 24 cm.—Hârtie, 19 + 20 + 6 rânduri.

51.

1784, Mart 9.

Renunţarea lui Constantin Stroescul la pretenţiile sale asupra jumătăţii din Martineşti, în schimbul sumei de 150 de lei.

Per la metà del villaggio dello Martinesti, situato nel distretto di Cernovitz, che io sottoscritto pretendevo in giudicio dal sigr. Spattari Georgio Cantacozeno, trattandosi questa causa avanti il sigr. auditore Orlandi, e supponendo che le mie scritture fossero valide, cioè una corta di compera che avevo da mio avo Lupulo Stroescolo, dell'anno 1644, alli 24 di aprile, ed una carta del principe dell'anno 1644 ed un altra scrittura del *(sic)*, ed un' altra del 1722, ed un' altra del 1746, ed un' altra d'el 1761, questa causa essendo nuovamente esa-

Pentru giumătate de satu de Martineşti la Cernăuţi, care ceremu eu, cel mai jos iscălitu, de la dum. Spatariu Iordache Cantacozono cu giudecata ce s'au făcutu la Cernăuţi înainte lui Orlandinu Ştab-Auditor, socotindu cum că scrisorile mele ar fi bune, adecă o cumpărătură ce avemu a moşului meu Lupul Stroescu din let 1644, Ap. 24, şi o întăritură domniască din let 1644 şi altă scrisoare din let 1673 şi altă scrisoare din let 1722 şi altă din let 1746 şi altă din let 1761, această giudecată, fiindcă de al doile s'au mai căutat şi la Leovu, şi toată dreptate s'au datu

www.dacoromanica.ro

minata in Leopol, dandosi tutta la ragione al sigr. Spathari, in vista delle sue più valide scritture e delle attestationi delli piu riguardevoli sigr. di Moldavia, io, non auendo piu nissun' altra ragione, mi son rimesso al detto sigr. Spathari per mezzo dell' Ill-mo sigr. Agente de Raicevich e del sigr. abbate Marquis, affinchè usasse verso di me qualche atto di generosità, e non per giusticia, ma compassionando il mio stato, onde hò ricevuto piastre 150, rimettendoli tutte le scriiture spettanti alla muscia Martinesti nominate disopra. Onde in appresso non farò più altra pretensione su la detta muscia Martinesti, e, caso, che comparisse più altra scrittura, sia stimata di nissun valore. Se poi io in appresso o alcuno de miei parenti su questo affare inquietassimo il detto sigr. Spathari, in qualunque tribunale si sia, che io sia punito come persona cativa e scandalosa, e pagherò per emenda le 150 piastre che mi furono date per mano del sigr. Abbate a titolo di carità a suo riguardo, agiungendone altre 130 e tutte le spese occorenti. In attestato di che sottoscrivo la presente di propria mano. Iassi, adì 9 marzo 1748.

dum. Spat., după scrisorile ce au avutu dum. Spat., mai bune decâtu a mele, şi după mărturii ce au avutu de la cei mai întăi boeri ai Moldovii, eu decî, nemai avându altu cuvântu de răspuns, am căzutu la d-sa Spat. prin mijlocire Mării Sale Agente Raicovici şi al lui Abate Marchis, ca să facă milă Spat. cu mine, fiindu omu săracu, nu doar că-i dreptu să-m dè ceva, ce mîlostivindu-să de sărăcia mè, şi mi-au datu o sută cinzăci lei milă, şi eu am datu dum. toate aceli de mai sus scrisă scrisoare ce am avutu pe Martineşti după veleturile ce s'au arătat mai sus, şi de acmù să nu mai am a mai trage giudecată pentru Martineşti, şi orice altă scrisoare s'ar mai ivi pe Martineşti din parte mè să rămăi răsuflată, iar, de oi mai supăra de acum pe dum. Spat., ori eu ori alţii din neamul meu, pentru aciastă pricină, ori la ce giudecată ar fi, o să mă pedepsăscu ca omu rău şi gălcevelnicu şi să plătescu st[r]afu aceşti o sută cincizăci lei îndoiţi, fiindcă dum. mi i-au datu milă pentru voia lui abate Marchis, şi ori ce cheltuială ar face să o plătescu. Şi pentru credinţă am iscălitu cu însuş iscălitura mè. 1784, Mart. 9.

Costandin Stroescu.

Pe V⁰ foii a 2-a: No. 31.

Orig. 28 × cm.—Hârtie, 31 + 20 rânduri.

www.dacoromanica.ro

N. IORGA

O CULEGERE de ACTE MOLDOVENEȘTI

— PĂNĂ LA 1437 —

www.dacoromanica.ro

O culegere de acte moldovenești

În frumoasa colecție a d-lui M. Costăchescu, *Documentele moldovenești înainte de Ștefan-cel-Mare,* I, *Documente interne,* 1374–1437, actul din 2 Iulie 1398 (resumat românesc) era inedit. Interesantă menționea în Cronica lui Ștefan Logofătul *(Trompeta Carpaților,* 1871) a unui alt act al lui Roman-Vodă, tot pentru Pobrata, cu fiii: „Alexandru, Bogdan, Ștefan, Mihail, Iuga și alt Alexandru", adăugindu-i-se mărturia Vlădicăi Iosif. Tătărușii (Suceava) (p. 18) înseamnă: Țiganii ca și Tătărașii; Unghenii sânt locuitorii din Unghiu (v. p. 19). Tot inedit e actul din 12 Mart 1398 (resumat românesc), cel din 1399, cu privire la „Baicoiu" sau „Pancoiu", v. „Baicovții" de la pagina 25. Băcești vine din Băicești. Nou și no. 10 (c. 1400). Nici acum nu cred în lupta de la Hînduani ori Vindăuani: regele Ungariei, Sigismund, a atacat după documente latine pe Ștefan în capitala sa, deci Hârlău. Interesant satul Ferești din Fehér, Albul (p. 35). Tot așa echivalența Preuțescul și Popovici (pp. 35–6). Brebii înseamnă Castorii, v. și Brebul prahovean. Berzinți trebuie apropiat de Mehedinți; deci de la Berza (dar e greutatea sufixului sârbesc tocmai pe la Bacău) (v. p. 40). La pagina 42 pare a fi în adevăr Horaeță și nu Horaeț (de la Hora, a se apropia mănăstirea Horaeții, Horaița; erau doi Horaeță; pp. 32–37).

Actul din 7 Ianuar 1403 (pp. 46–7) e deosebit de important pentru că, în dania către mănăstirea Moldovița, Alexandru-cel-Bun pomenește pe toți înaintașii, de la Bogdan întemeietorul înainte. Bârlea apare ca de „Hârlău", deci *pârcălab* acolo. Ciudat „Ioan cel bătrân din Vorona". Dar Badea de la Suceava, Horaeță de la Hotin, Sandu de la Neamț sânt tot pârcălabi (mai târziu cei de la Siretiu și Suceava), proprietar însă Giurgiu din Volovăț (nu Volhovațchi). Așa și boierul din Tudora: Șandru,

www.dacoromanica.ro

cel din Molniţa, Micu, la pagina 42. Romanul are un Vornic: Vlad. Ce poate fi „Hodco *Ciacinschi*"? Cf. un „Tucianschi". Bîrgău pare greu de admis. Sinovschi e fiul lui Sân, deci nepotul lui Bârlea. Ravas *Litovoiu* mai dă odată numele vechiului Voevod jiian (p. 47). Primele acte ale lui Alexandru-cel-Bun sânt interesante şi prin compunerea capricioasă a Sfatului domnesc. V şi echivalenţele Tăvădar-Tivadár, Andreiaş-Andrász, Tóth-Tăutul (Totoiu; p. 113).

Nou şi no. 17 (1404) (notă despre cele două neamuri Şăndrea-Sándor, cum Miclăuş-Miklós, Ianăş-János, Paul-Pál, Gherghel-Gergély, Giura-Györy, Dămăcuş-Domokos, Laslău-Laszló, Tămaş-Tamás, Blaj-Balázs). La no. 27 se vede că Domocuş şi fraţii (nu fratele) Blaj şi Iacob erau fii lui „Ghelebi" (Gereby) Miklós. Erau de pe Caşin şi Oituz (Octuz, Ohtuz), unde Stânişoara şi satul lui Grozea, lui Stoe sânt lângă al lui Laszló. Erau Maramureşeni, de unde numele fiilor lui Dămăcuş, Tador şi Steţco (p. 80, no. 28). În *Uricariul,* XXIII, p. 12, e alt Dămăcuş. La no. 20, abia în 1467, apare starostele districtului luat de la Poloni în Nord (p. 56). La no. 21 nu e „Leucusăuţii lui Bratianu", ci Leucuseştii (de la Leucuţă) al urmaşilor lui Bratul (Brăteştii); v. şi ceva mai departe. În general, formele cu *-ovici,* de simplă cancelarie, sânt a se traduce cu *-escul.*

La p. 64 (no. 22), unde satul e Neag şi judele Neagăş, sufixul de derivaţie unguresc (apoi Negăşeşti). La p. 66: „Grâncă" e Hrînco. Nu Suhodol traduce Valea Seacă, ci diacul a slavisat numele românesc. P. 70: Hetce nu e decât Heciu de lângă Lespezi.

Inedit e no. 24 (1409). Forma, prescurtată, e rară. Inedit în slavoneşte e no. 25: şi aici resumat, dar cu lista boierilor. „Spenea" e de fapt Spînul. Inedit şi no. 26. „Banco" îmi pare suspect. Nu trebuie „Rusaii", ci „Rusei" (forma veche pentru: Rusoaică). Remarcabil: Jireapăn, rotacism din Jineapăn, jneapăn. A semnala satul Brăşăuţii, asămănat de editor cu Braşăul-Braşov la p. 80, no. 28.

La no. 29, se vede diacul străin în forma „Ceteţei" (Четецелокъ), poate şi în „Fromosul", în Preotescul. La 1411 apare Vistierul Vâlcea.

La no. 30 Plotun e Platon (nu „cerb"). Numele de Baliţă reapare la fiul lui Bârlea. Pentru întâia oară un pârcălab de Ţeţina, Hodco. Giurgiu „Volherschi", e: de Volovăţ. Documentul nu-mi pare falş.

www.dacoromanica.ro

La no. 31, e vorba de Tatari. Șoldan Petru e *Sultanul* Petru, botezat și căsătorit cu fata Maramurășeanului Julea. Fratele „Sultanului" devenise Miclăuș. Ei căpătaseră satul urmașilor lui Timurtaș (Tamîrtășăuții; v. și no. 99). Se pomenesc „cele cinci curți (nu sălașe) de Tatari" date Pobratei. V. și no. 32. Faptul că Tun Pîntece a fost boierul locului unde apar Folticenii arată dubla poreclă: Pîntece și Folticiu, de la Foltea (Mîncăciosul).

Inedit e și no. 34 (1412). Și aici se constată paralelismul româno-slavon, căruia-i corespunde în Ardeal cel româno-ungar: Volodovți-Vlădeni (se pune alături: Toporăuți-Toporăști). V. și la no. 36 Cobâla-Iapa.

Foarte interesant no. 35 (1413), și el inedit. De sigur e vorba de mama, nu soacra (cum credea Wickenhauser) Domnului, Anastasia.

La no. 36, Veariș Stanislav e alt Ungur maramurășean din vremea cuceririi: Veress. De aici vin Ioan Vereș și satul Verișani, Verișăști (p. 106), în același Ținut băcăuan sau nemțean. Un Levet Micloș, în Neamț (1414), p. 111. Siliștea lui Dieniș amintește pe un Denes, p. 117. Numele maramurășean de Lațcu („Boț") și în 1421, p. 143. Fratele lui se chiamă Miclăuș *(ibid.)*. Tot așa Stan. Urmează la p. 169 (1425). De la Lațco vin Lățcanii (p. 186). Tot așa Bătăr-Báthory, de unde satul Bătărăști (p. 181). In original se spune numai că satele Lie și Țigănești sânt „cnezești", judecii, alături de satul lui Tămaș și Ivan.

Cneji: Litu (din Litovoiu; d. Costăchescu amintește Litenii) și Șerban și la no. 108. Aici se vede că ei sânt șefi de colonisare, „cnejii", satul fiind Muntenii Scutași (scutelnici).

Acum, la 1414, apare Jurj Fratovschi. Neobișnuit e boierul de Valea-Albă, Vlad. La p. 108 și „Pîrâul Alb". Grîdovici e fiul lui Gîrdea. Porecla lui Toader Pitic corespunde cu a lui Purice din vremea lui Ștefan-cel-Mare. De la Mesehnă vine familia Misihănești, din Botoșani (v. p. 107). Pentru Hlăpești, satul lui Hlap, Hlapea (v. p. 115) cf. Chlapen din Balcani, în luptă cu Bizantinii. O Șcheie în Neamț, *ibid.* La n-l 39 apare *zavesca*, herîia, p. 116. V. și p. 127. Drăgoiu de la Tulova e pomenit aici întâiu; *ibid.* Un fiu de popă, Stan Popovici, intră în rândul boierilor, *ibid.*

La no. 40 (1415) Alexandru pomenește Vaculeștii (Vaculinții) și „seliștea lui Zîrnă", deci Zîrneștii, dată de Doamna Ana, „ade-

www.dacoromanica.ro

vărata sa soție", la moarte, Moldoviței. Din nenorocire e numai un regest german al lui Wickenhauser.

La no. 41 *s'au mai pomenit zugravii* (зографѣи) *Nichita și Dobre, cărora li se dau satele Crainicești și Leucușești (v. și mai sus), „dar ei ni vor scrie pentru aceste două biserici: una la Târgul-de-Jos, iar alta care ni va fi voia, afară de biserica din Rădăuți"* — pentru care deci se învoiseră — „ori vre-o casă ori нрѣ" (nu poate fi: pridvor). Nichita pare a fi Grec, Dobre Sârb. Legătura cu Doamna Ryngalla ar face să se creadă că ea i-a adus. Un al treilea pictor (зѣрцаф) al lui Alexandru e Ștefan, căruia i se dăruiesc, la 30 Ianuar 1425, patru sate pe Miletin: Berchișești, Ieremiești, Popești și Păscani (n-l 56). Ștefan și-a făcut și o moară acolo. Dar la 1443 el nu mai stăpânia aceste locuri (v. p. 171). Însă amintirea lui a rămas în satul Zugravii de lângă Hârlău (p. 171). A se mai însemna pârâul lui *Dobrotici* (deci numele era la noi, contra aserțiunii unui Mutafciev). La traducere „Dolh Dragomir" e Dragomir Lungul. Drăsliviția e Drăslăuțul de la Huși (v. și inscripția bisericii de acolo); aproape e și Movila Ràbâii, nu Răbânei, cu numele enigmatic; lângă ea a Rusului.

La 1418, 15 Ianuar, Alexandru, căsătorit cu Râng'ala, e la Baia, оу Баии; no. 42. (Despărțirea de dânsa în 1421; n-l 46.) La 17 Mart în Roman, de a cărui biserică se îngrijește la n-l 41, care e deci de *atunci,* nu din „c. 1415". Aici darul lui Sîn al Bârlii către Moldoviția.

La n-l 44 (1419), „Câmpul lui Dragoș, la Nechid". Se enumeră satele din el: Netedul, Parcinești, Blăgeștii, Bolăceștii, Bețeștii, Ștefăneștii, Bolcești, Marișeștii, Ceretenii, Poiana Lungă, Poiana Râului, Runcenosul, judeciile lui Draganici, lui Dâmba, Urseștii, Giurcanii, Bărbășanii, Rediul, Muncelul, Lăzeștii, Cîndeștii, Petreștii, Stăneștii. D. Costăchescu preferă pe Dragoș cel vechiu lui Dragoș Viteazul din 1428 (p. 134). Dar acesta e și Dragoș *de la Neamț* (v. pp. 87, 165). Era „locul între Tazlău și Bistrița".

La n-l 45 (1420) „mănăstirea lui Vărzar". Și un *Tigomir* (Tugomir, Tihomir). Aici și starostele Giurgiu. În note se pomenește și mănăstirea lui Chiprian (de unde: Căpriana) „la Vișneveț" (p. 140). Ea a fost supusă Doamnei Marina.

La n-l 46, Oprișa și Bob Oprișa nu era de complectat în „Oprișac", imposibil. Aici, toți boierii (și Porcul, și Uncleat, și Ciurbă, și Budul, și Dutcă, și Horaeță — nu „Goraeță" — cu fra-

www.dacoromanica.ro

tele Stanislav, și Dragomir al lui Vrană, și Leon fratele lui Hodco, și Boris *Golovat*, și Stroișor Druj, și Stanislav al lui Miliș, —de unde Milișăuții — și Dumitru al lui Bode, și Corlat și Ioachim fiul lui Caliani, bogatul Grec din Cetatea-Albă). Ingenioasă ideia d-lui Costăchescu că Maria din 1455, stăpână la Siretiu și Olhovăț (Volovățul din părțile Rădăuțului? Sau cel din Dorohoiu, pe Prut?), „mamă" a lui Petru-Vodă și mătușă a lui Vladislav al II-lea, e Ryngalla. Aceasta, ca și prinții sîrbi, ca și Muntenii Tihomir și Băsărabă, trebuia să aibă un nume creștin.

E foarte curios actul din 1422, prin care Alexandru, făcând un dar mănăstirii Neamțului, se intitulează, pentru această singură dată, până atunci, dar ca pe patrahirul cunoscut: „Domn a toată țara Moldovalahiei" (p. 147). Între acei cari delimitează e grămaticul Neagoe, care a fost Logofătul trimes la sinodul din Florența *(ibid.)*. Actul fiind scris la Neamț, și de un Logofăt muntean, deprins cu „Ungrovlahia", explicația acestei forme neobișnuite trebuie căutată în practicele altei cancelarii. Numai la 1428 (no. 71) se întâlnește exact aceiași intitulare, dar *din nou Domnul e la o mănăstire, Bistrița, și logofătul e tot Neagoe.*

La n-l 49 danie a Cuciurului în teritoriile nordice, dobândite de la Poloni; se pomenește vătămanul Gherman. E ciudat că dania se face fiului, Buhuș (în formă rusească: Boguș), și *prin el* tatălui, un boier bine cunoscut, Nesteac. Aici **wпришака** nu presupune un nominativ **wпришак**, ci se intercalează între finalul numelui și forma de flexiune un **к** supletiv. Satul lui Oprișa e doar Oprișenii. De altfel v. p. 202: **wпришѣк**. Tot Oprișa e la n-l 67.

La n-l 51, în 1423, apare și un Șerbea de la Vasluiu, *aceasta pentru că dania se face în vecinătatea lui, pe râul Răbricea.* Aici era un sat Sârbii, *deci o slobozie de Sârbi,* de unde vine mai târziu un Nicoară Sârbescul sau Ciocârlie (v. pp. 158-9). Lângă acest sat e „satul lui Moișă Filosoful" (v. și satul Moișinți, în Neamț; p. 274).

Ce înseamnă acest predicat, o putem stabili. În acest timp Sârbii au ca reformator al ortografiei și ca scriitor al vieții Suveranului lor, Despotul Ștefan, pe Constantin Filosoful (v. opera lui în *Glasnicul* din Belgrad, XLII). Moișă, cu numele slavisat, cum o observă și d. Costăchescu, a avut de sigur o asemenea misiune. *El poate să fi fost însuși învățătorul uricarilor moldoveni.*

www.dacoromanica.ro

Acest Sârb, al cărui nume se păstrează şi azi în „Dealul Filósoful", era frate cu Vană, adecă Ivan, Popşa şi, de sigur, rudă cu boierul Mihail Popşa: privilegiul din 31 Mart 1423 li întăreşte această stăpânire. Moişă Filosoful are doi copii, ambii cu nume balcanice: Danciul (din Daniil) şi Maruşca, iar fata lui Popşa are un nume şi mai sârbesc, Ilca (p. 159). În familia lor se întâlnesc şi mai târziu nume sârbeşti, ca al lui *Sima* Gureş.

Urmaşii lui Rotâmpan (Stanislav şi Giurgiu, numele fiilor, trimet la Maramureş), de la Rotâmpăneşti, Rotopăneşti, lângă Baia, apar în nr. 52, la 15 April 1423. Movilele bătrânului servesc la hotărnicie. Menţiune, în note, a satului Jideşti, al lui Jid, ori al Jidului, al Evreului. Piticii e satul neamului boieresc Pitic.

N-l 53 priveşte pe fraţii popa Iuga (nume maramureşean) şi Nan, tot din aceste părţi lângă Baia. „Stan" pare a fi Stanislav Rotămpan. Rădăşenii de azi, atunci: Radeşani, e satul lui Radeş (numele în -eş, sufix unguresc, sânt dese acolo: Lateş). Драшева e îndreptat în Драгошева; d. Costăchescu observă că aproape sânt Drăguşenii. Aici din nou apare Neagoe Logofătul.

La n-l 55, un globnic. Acest Giurgiu va intra în lista boierilor de Divan (v. p. 170).

La n-l 57, satele date lui Stravici, de fapt Stroici (aici Строичь) (v. şi n-l 59), amintesc ca întemeietor pe Lev (Levoşăuţi, Leuşeni), pe Nepoloca (Nespălatul), pe Deren (şi Dereneu), toţi Ruşi, pe Zubră (Zubrăuţi, dar şi Zubreşti). E vorba şi de Ravas, care e Litovoiu (admisibil ca eponim al Reusenilor). Menţiune de Tatari.

La n-l 61 un boier Hrăman (1427).

La n-l 62, dania Neamţului, şi pentru sufletul Doamnei, al cării nume e scris de Logofăt: Marena.

La n-l 63 neobişnuitul nume de sat Trămedeci. Apare un *protopop Simion* (a se pune în legătură cu protopopul trimes de Alexandru la sinodul din Florenţa, Constantin). El are un fiu preot, Andrei, şi doi mireni, Filip şi Mihul, poate marele negustor de mai târziu. Satul Călugării la Vâlcov (nu „Vulhova"), care se dă. la 1428, popei Zaharia (n-l 69), e şi el pe locul unei mănăstiri,

La n-l 64, în note Şuşman e bulgărescul Şişman.

La n-l 66 Mihodrea e rău cetit pentru Mihordea. Apare ca martur Hodco „Mamurinschi", frate cu Lev. Se poate să fie, cum propune editorul, din Mamorniţa, dar acest nume a trecut printr'o formă prealabilă: Marmurinţi, de la Marmure, nume pe care-l

www.dacoromanica.ro

poartă mai târziu un uricar (cf. p. 203). Билавы se traduce nu „Bilav", ci Bilăi, care e și numele unui uricariu. Ivașco e *al lui* Brăteiu.

La n-l 70 încă un nume din familia cu sufixul -otă: Negotă.

La n-l 71 хнжь pentru Tatari nu poate fi „poieți", ci *bordeie.* La numele de Țigani: Hrăman, nu Herman; la Tatari numele păgân de Ciabalai li arată originea.

La n-l 74: Iuginții sânt Iugeștii. Multe din aceste acte sânt inedite.

La n-l 75 „Fundeanii на Ялб[инѣ]" e Fundenii pe apa Albâca (v. și p. 226, nota 6). Movila wт нѣдѣи înseamnă, de sigur, „Movila Nedeii", „bâlciului".

La n-l 76 apare în Sfat boierul Știbor.

N-l 78 arată originea mănăstirii Humorului, pomenind pe Lazăr, Stanciul și Costea, fiii lui Ivan Vornicul; cari au „săliștea lui Dobrin, la Humor, unde este mănăstirea lor". V. și n-l 86.

Foarte important n-l 81, dania către Doamna Marina: mănăstirea de la Vișnevăț, a lui Chiprian — deci Căpriana —, satul Călinești și prisaca pe Botna (nu „la Botna"), apoi Brăneștii, Șendreștii, Prijoltenii, Glăvășanii. *Se vede de aici că Petru-Vodă a fost fiul Marinei, și nu un bastard.* Fiica a fost Cneajna (Bogdan, *Doc. lui Ștefan-cel-Mare,* I, pp. 147-9). Țiganul Tolpan, de la pagina 250, trebuie să fie Ciolpan.

La n-l 82 „Glod Ciorbă" trebuie rectificat: „glodul lui Ciurbă".

La n-l 83 danie pentru Radul Grămăticul, de origine probabil muntean.

La n-l 86 satele sânt, firește, în ciuda finalei slave, Stroeștii, Zahareștii, Litenii (nu Litanouții; de altfel și d. Costăchescu, pp. 272-3, o știe. Gâdinții, de la Gâdea, are sufixul sud-slav: -inți, ca și Mamurinți), iar „la Orbic seliștea", e „siliștea Orbicului". Acolo era „curtea" lor. Deci Ștefan-cel-Mare va da lupta pe moșia fiilor lui Ivan Vornicul, cari, Lazăr, Stanciul și Costea, l-au și servit apoi. Лычюмь рогь să nu fie Cornul *Luncii?* „Suboverh" e Vârful Sec, și cel ce stă acolo e Ioan al Falei. Cei dăruiți au voie a-și face *douăzeci* de sate peste Prut.

Și n-l 87 privește o danie, ca pentru șase sate, pentru Dan „Uncleata" (Unchiat), „în pustie". *Astfel Alexandru-cel-Bun apare ca marele colonisator al părților de peste Prut.* În același an el dă

www.dacoromanica.ro

un iezer şi o prisacă Nemţenilor (n-l 88; v. şi n-l 94). Şi n-l 89. Dar *acolo erau drumuri şi fântâni* (p. 280).

Pe la 1429 lângă fiul domnesc asociat, Iliaş, apar anume Steţcu, Petru şi Alexandru (în Decembre 1428 numai Steţcu şi Petru; p. 228, no. 76), dar Iliaş e deosebit, în calitate de co-regent. În 1430, între Februar şi Decembre, dispare Alexandru (v. p. 308). Extrem de importantă menţiunea, la 4 Decembre 1428, a lui „Bratul, fratele Doamnei" (книгинина брата) (pp. 228, 267, 280); ar părea deci al Marinei, „fiica lui Marin", după letopiseţ. Originea ei străină, la care mă gândisem, trebuie deci părăsită.

La n-l 92, Târnavca e de sigur Târnauca bucovineană.

În n-l 93 (1430) împărţirea satelor lui Ion Jumătate. În moştenire şi Tatari. Fiii sânt: Giurgiu, Ştefu şi Mândrul. Lectura greşită nu e a mea, ci a traducătorului din secolul al al XVIII-lea.

La n-l 95 mănăstirea Sfântului Nicolae unde a fost Huba, cu satul şi cu moara şi cu siliştea de la Nichid şi cu vechile hotare", e la „Hubeşti", poate Hudeşti.

La n-l 96, sate arătate prin numele singur al „moşului": Miclea-Micleşti şi Bălan-Bălăneşti. Marturii sânt presintaţi în acest document, redactat în grabă, la Văscăuţi (greşit васкаковцѣ; v. no. 97), pe scurt, fără înşirarea boierilor.

La no. 97 Henţăuţii sânt Hânţeştii, Grigorăuţii Grigoreştii, Tominţii, Tomeştii, Cătămăreuţii (de la Catamară), Cătămăreştii, Neagşinţii, Necşeştii. „Hacişce Leşul" nu pare a corespunde la оу хачишчоу лѣшк). Interesantă menţiunea unui „cetar", „ciatariu", Durnea. O Verbia basarabeană, p. 325, no. 97.

La 1431, 31 Iulie, Alexandru dă un act din Bistriţa (no. 98). „Casa lui *Crăciun din Piatra*" arată că târgul abia se formă pe atunci ca Piatra lui Crăciun.

N-l 99 presintă răscumpărarea de la moarte prin dania unui sat.

În n-l 100 se poate vedea cum scriitorii lucrau cu finalele de nume ale satelor: Hodoreasinţii—Hădărăuţii de mai târziu.

Încă la 20 Decembre 1431 (an de la Septembre) Alexandru dă un act (no. 99) scris de Ghedeon, „diacul Doamnei". La 4 Ianuar apare acum Ilie (no. 102). Deci *pentru moartea lui Alexandru e a se lua tot 14 Ianuar 1432.* V. notele la pp. 332-3 şi memoriul mieu la Academie, an. 1931.

În primul document de la Ilie apare fiul Roman şi fratele Bogdan. Nimic nu se schimbă în Sfatul domnesc; la 13 Ianuar, Nea-

www.dacoromanica.ro

goe e tot Logofătul. Peste cîteva zile el introduce pe fraţii Steţco şi Petru, pe Bogdan nu (no. 103). Deci un act ar fi din 1432, celalt din 1433, sistemul cronologic fiind într'un cas de la 1-iu Ianuar, în altul de la 1-iu Mart. D. Costăchescu a simţit-o (p. 337). Atunci acelaşi e casul cu n-l 104 (din causa fraţilor domneşti). *Aceste două din urmă (17 Ianuar), sânt singure din 1432;* primul e din 1433, cum se vede din comparaţia cu n-l 109, ca marturi dinastici. *Ruptura cu fraţii mai mari se face deci imediat, în 1432, Bogdan fiind atras în locul lor.*

Actul din 29 Iunie 1432 e în adevăr ciudat, aproape neexplicabil. De şi scris la Suceava, se dau ca marturi numai starostele Gheorghe, un *Fârău* (Forró), un Petru Brătescul, un Oana Viriş (Roşul), Stanciul lui David, diacul Bogdan, One şi Filip, iar în locul Logofătului e numai diacul Pascu.

În tot acest timp multe danii ale noului Domn la credincioşii lui. Astfel la n-l 108 pentru Isaia, care capătă şi Bosancea şi Borolea (nu Borâle); cf., de altfel, p. 346. Interesant numele satului Selajani, Sălăgeni. *Deci cu Maramureşenii au venit şi oameni din Sălagiu.* „Bojii lui Petru" e un loc cu boji (de la boz, arbust). O danie către Onea Clucerul (no. 112). La n-l 110 „Ionu" cu *u* întreg.

La n-l 112 se vede că Docolina e „satul lui Docolin".

La 15 Iunie 1433 se făcuse iar împăcarea cu Steţcu, care figurează ca martur (n-l 112). Imediat numărul boierilor creşte, cu Dan Vornicul, cu Uncleat, cu Cozma al lui Şandru, Costea al lui Dragoş, Petru Hudici şi vornicelul Toma. *În Novembre,* după bătălia decisivă, *Domn e Ştefan, cu puţini credincioşi.* Dintre cei vechi Mihail de Dorohoiu, starostele Jurj din Frătăuţii-Noi, pe lângă Stan al Bârlii, Negrilă Vornicul, Ciurbă, Baciu, Duma (cel Negru), Halmaj (v. p. 387, satul Hălmăjeşti), Albu Ceaşnicul, oameni noi, cei patru din urmă (n-l 114). Şi Neagoe e raliat la schimbare, şi diacul Marinei, Ghedeon, va scrie cărţi domneşti.

Ştefan gonise pe Ilie încă de la 8 Octombre, după un document care a scăpat d-lui Costăchescu (v. Iorga, *Chilia şi Cetatea-Albă,* p. 92).

Vedem pe Ştefan răsplătind, la 9 Novembre, pe *Danco fiul Frătăuţeanului* (n-le 115-6. Alt frate Mihul). Acuma şi Vâlcea e lângă dânsul, Dan Cupcici, Uncleat, Stan Vistierul; e şi un Vistier Mircea, care ar părea că vine de la Munteni. Apoi vine

www.dacoromanica.ro

rândul lui Hodco, fiul lui Costea (no. 117). Petru Hudici a revenit şi el. Banciul şi-a adus fratele, Ştefu. Apare şi un Clucînic. Urmează un Miclea (no. 118), apoi cei trei Unguri, Blaj, Domoncuş şi Iacob. Aici şi boierul Criste. Numele de Blăgariul e rar. Gruban e dăruit în Ianuar 1434 (n-l 120), Groza şi Mihail în Februar (no. 121). Alt boier nou: Bogdan Stolnicul. În actul din 24 April 1434 pentru Popa Iuga (n'o fi el călugărul de la Cetatea-Albă? v. Iorga, loc. cit., p. 93), apare şi satul Podraga, unde se va da lupta cu Ilie, şi „siliştea lui Oţel" (n-le 123-4). La Curte e şi Isaia şi spătarul Dieniş. Popa Ioil capătă o pustie „la Cârligătură (no. 125), pentru „a-şi face o mănăstire".

La 25 Maiu 1435, Ştefan e la Iaşi *(ibid.)*. Dar în Iunie se întoarce la Suceava (no. 126). În Iulie e la Dorohoiu (no. 127).

Face necontenit danii la mănăstiri. E în atitudinea lui o nelinişte. La 8 Octombre, când dăruieşte ceva lui Costea Varnuţai *(sic)*, care e de sigur Voruntar, şi lui Jurj, se ştia că el era în Suceava (v. n-le 128-9). Nu se observă vre-o deserţiune din jurul lui (boierii de la n-l 131; 3 Ianuar 1435, sânt rău cetiţi).

Nu e de mirare să-l vedem pe Ilie momentan la Suceava în ziua de 17 Februar 1435. El are lângă dânsul pe Jurj de Frătăuţi, care a părăsit pe Ştefan, pe Dan, pe Ştefu, pe Mândrul, pe Lazor, pe Stanciul şi Cozma al lui Şandru, pe Duma şi pe Mircea, pe Banciul, pe vechiul Fărău, pe un Vitold şi un Misa, pe un Cârste Negrul (Ciornohuz), pe un Vlaşin Mogoşescul, pe un Baloş şi un Berinde (no. 136).

Tot din Suceava însă Ştefan face o danie, lui Petru Hudici, la 14 April 1435 (n-l 132). Se vede stăpânirea până la Milcov, unde satul Lumiriani e de la Lumină, Lumiră (v. şi p. 406). Costea lui Dragoş, Giurgiu Piatra *(sic)*, Vană Ureche, Gancea Potelnicul sânt boieri noi, în locul celor fugiţi. La 12 Maiu, de acolo, Ivaşco Podobitul capătă întărirea unui sat (n-l 133).

La 8 Octombre Ilie apare, dăruind pe Liciul şi Simon, în tovărăşia boierilor Jurj Frătăuţeanul, Vâlcea, Dan, cei doi fii ai lui Jumătate, Lazor şi Stanciu, Duma Limbădulce cu Mircea, care se vede a-i fi frate, cu un Tăutu, un Dumitraşco Coşulă, cu Baloş, Berindeiu, Mişea (nu cel viclean; n-l 138, ca şi Mihail Coşcievici), Cârstea, Dieneş fiind Logofăt, şi câţiva indescifrabili (n-l 137). Stan al Babei e răsplătit, la 18 Octombre, şi la Ţeţina (n-l 138).

www.dacoromanica.ro

Actele de la Ilie și Ștefan, acum co-regenți, încep la 22 April 1436 (no. 140). Se răsplătesc credincioșii ambilor Domni, n-le 140-1. La pagina 437 spița neamului lui Jurj de Fratăuți. La n-l 145 mențiunea Chigheciului, în margenea pustiei. Și un popă Mircea. La n-l 147 pomenirea unui sat Bulgarii, lângă Crasna, de fapt, cum observă editorul: Șcheia. La n-l 148 să nu fie Crâs-tocea (și nu „Crotolci")? „*Cheșenăul* lui Albaș" e o cădere de apă (cf. încercările etimologice de la pagina 465). La n-l 150 *Maliat* e Majláth. La n-l 152 Balasin și Balasinovici de la Bala-sinești. La n-l 153 de sigur că Dohtana (Doftana) e în legătură cu puțuri de dohot. La Temișeștii Neamțului, cu zece bordeie de Tatari, un nume caracteristic mongolic ca Mamai (n-l 155). La 156 lista moșiilor lui Iuga preotul și fiului lui, Mihul Grămăticul, pp. 505-6. Și tabla neamului la pagina 506. La n-l 157 Steţcu Coșilă (= Coșula). Actul cu n-l 158 e în adevăr fals. La n-l 165 un Ion Ureche păhărnicel. La n-l 166 satele Ugrinăuți și al lui Itovoiu și satul viitoarei lupte a lui Ștefan-cel-Mare cu Tatarii, Lipnic pe Nistru. *O colonisare cu Caragunici din Balcani* în ace-lași act din 1437.

Despre Verbia pe Jijie, locul luptei lui Despot, p. 547.

---

www.dacoromanica.ro

N. IORGA

Documente privitoare la Ioan Norocea Logofătul și la Velica Norocea, prietena lui Mihai Viteazul[1]

[1] După o Condică din secolul al XVIII-lea, proprietate a Institutului pentru Studiul Sud-Estului european.

www.dacoromanica.ro

Documente privitoare la Ioan Norocea Logofătul și la Velica Norocea, prietena lui Mihai Viteazul

1.

Întru Hr. Dumnezeu bine credincos și de Hr. iubitor blagocestivul și însuș stăpănitorul Io Radu Vvod. și Domn, fiiul marelui Vlad Vvd., cu mila lui Dumnezeu și cu darul lui Dumnezeu stăpănindu și domnindu toată Țara-Rumănească, încă și laturile plaiurilor, Almașului și Fagarașului herțeg, bine am voit Domniia Mea cu bună voirea Domnii Mele, cu curată și luminată inima Domnii Mele ca să proslăvesc pre cel ce m'au proslăvit pre mine, pre Dumnezeu, pre Scaunul întru sfinții ei *(sic)* răpoosaților părinților Domnii Mele cu mărire înnălțându-mă, iată mi am adus aminte Domniia Mea că mulți Înpărați întru Înpărățiia sa s'au veselit, ci puțin[i] cerească Înpărăție au moștenit, nevoit-am și eu nu numai Înpărățiia a îndrepta, ci și cei ce sănt pururea ai noștri a socoti, care sănt totdeauna adevărați și drepte slugi, care trupul său foarte l-au trudit călătoriilor Domnii Mele și nici întru una nu s'au îndoit cu firea sa: ca rădăcină bună a cinstitei grădini, au adus rodu. Drept am dăruit Domniia Mea acest în totul cinstit și bun închipuit și mai întăi cinstit decăt toate darurile ceste dă acum acest hrisov al Domnii Mele jupănești Stanii cu fecorii ei. Pentru că au venit jupăneasa Stana înnaintea Domnii Mele de au înfrățit pă soru-sa, jupăneasa Mariia cu fecori sau fetele ei, preste toți Tătari și preste partea ei dă la Răzvad, care o au cumpărat dă la Stan și dă la Ivancea, și viile dă la Târgoviște toate și doaoă sălașă dă Țigani, anume Zota cu copii lui, și Colcea cu copii lui, și pentru că s'au înpărțit ca să-i fie în loc dă frate. Însă, pănă căndu va fi jupăneasa Stanca vie, singură să stăpănească bucatele și Țigani, iar după moartea ei să fie bucatele surori-sei jupănesii Marii toate. Iar, dă să va întămpla și ju-

www.dacoromanica.ro

pănesii Marii moarte, după aceia bucatele şi Ţigani ce sănt mai sus scrise să fie acele toate fečorului jupănesii Stani, jupănului Datco, fečor lui Datco Stol., şi cu fečorii lui. Iar, dă să va întâmpla vre o moarte mai nainte jupănesii lui Datco şi fečorilor lui şi nu va rămănea sămănţă din inima sa, bucatele acestea să nu fie vănzătoare, ci iar să fie aceste bucate toate şi Ţigani ce sănt aici într'acest hrisov al Domnii Mele surorilor jupănesei Stani, jupănesii Neacşăi şi jupănesei Voicăi şi fečorilor şi fetelor lor, ori sat ori Ţigani sau vii, toate bucatele ce s'au zis mai sus, şi Domniia Mea le-am ertat lor calul: pentru ori Ţigan sau vii, toate bucatele ce s'au zis mai sus. Pentru aceia am dat şi Domniia Mea lor toate acestea ca să li fie lor întru moştenire stătătoare şi ohabnice, lor şi fečorilor lor, nepoţilor şi strenepoţilor ce vor rămănea dintru dănşii, şi dă nimenea să nu să clătească, după cum s'a dat nimele *(sic!)*, şi să fie în pace de vama oilor şi dă vama porcilor şi dă dijmărit şi dă găleată şi dă cositul fănului şi dă cară şi dă podvoade, şi să fie slobod dă toate slujbele şi dăjdiile căte vor urma întru singura stăpănirea şi oblăduirea Domnii Mele, şi nimenea să nu îndrăznească a-i supăra pre ei, nici judeţi, nici birari, nici podvodnicari, nici armaşi, nici globnici, zic: nici slugile sau boeri Domnii Mele ce să vor trimite după slujbe şi trebi ale Domnii Mele. Pentru că cine s'ar ispiti a-i băntui pre ei măcar dă un păr, unul ca acela om va lua mare pedeapsă şi orgie dă la Domniia Mea. Într'alt chip nu va fi după zisa Domnii Mele.

Blestem am pus Domniia Mea, pre carele va alege Domnul Dumnezeu a fi Domnu Ţări-Rumăneşti, au din fii Domnii Mele sau, după păcatele noastre, dă alt neam, dă va cinsti şi va înnoi şi va întări acest zapis al Domnii Mele, pre acela Domnul Dumnezeu să-l cinstească şi să-l întărească în Domniia lui, iar, de nu va cinsti şi nu va întări, ci va strica şi va călca şi de va defăima, pre acela sufletul lui *(sic)*, şi să aibă parte cu Iuda şi cu Ariia şi Măntuitoriul nostru Is. Hr., ş'au zis: săngele lui asupra lor şi asupra fečorilor lor, care este şi va fi în veci, amin. Iată şi mărturii am pus Domniia Mea: jupăn Barbul Craioveanul i jupăn Cărstiian i jupăn Badea ce au fost Vornic i jupăn Părvul Vel Vornic i jupan Stoica Vel Log. i jupan Theodor Vist. i Dančul Comisul i Radul al lui Vinteloiu Pah. i Stroie Pahr. i Dragomir Stol. i

www.dacoromanica.ro

Raďul i Dragomir Marii Postelnici. Şi eu Sin am scris în Scaunul oraşului Târgovişte, în luna lui Oct. 6.

Acest izvod s'au scris pă limba rumănească după hrisovul cel slavonesc la şcoala domnească în Bucureşti de Lupp dascal.

Az Lupp dasc. slov. ispisah.

2.

Cu mila lui Dumnezeu Io Pătru Vvod. şi Domnu a toată Ţara-Rumănească, fiiul marelui şi prea-bunului Mircii Vvod., dat-am Domniia Mea această poruncă a Domnii Mele cinstitului stăpănitorului şi întăiului sfeatnic al Domnii Mele, jupanului Ivan Vel Logt. şi cu fečori lui căţi Dumnezeu îi va dărui, ca să-i fie lui la sat la Răzvad partea Badii vatf. şi a fraţilor lui, Dumitru şi Gherghina, şi a lui Cărstiian şi a lui Lăudat şi a nepotă-său Negre şi Radului dă la Cĭumeşti, toată oricătă s'ar alege şi din cămpu şi din silişte şi din dealul cu viile şi cu vinăriču dupătutindinea, pentru că părţile lor dă la satul Răzvadul au fost a lor dă baştină, ce au venit însuş Badea vătf. şi fraţii pre acest mai sus zis cinstitul boiariul Domnii Mele jupan Ivan Vet Logt., preste părţile lor din sat din Răzvad, preste a treia parte, iar doaoă părţi le-au cumpărat cinstitul boiariul Domnii Mele jupan Ivan Vel Logt. de la Badea vătf. şi dă la fraţi lui, Dumitru şi Gherghina şi Cărstiian şi Lăudat, şi dă la nepoţi lui, Negre şi Radul dă la Cĭumeşti, drept 18.000 aspri gata. Şi aşa au vândut ei dă a lor bună voie şi cu ştirea tuturor boiarilor şi a megiiaşilor d'innaintea Domnii Mele. Şi încă şi mărturii au pus atuncea când le-au preţuit, şi aldămaş au luat 100 aspri gata. Şi aşa mărturiile să să ştie, anume: Ion Logt. dă la Muţi, şi Vălcul cel bătrăn logt. de la Pogăneşti, şi Stoica logt. Tataraş şi fii-său cel mic Tataraş şi Dragomir logt. dă la Bălaciu şi Dragomir logt. dă la Miroşi şi Micul logt. dă la Fundeni şi Liica de la Zembreşti şi Neagoe dă la Dălăbăneşti *(sic)* şi încă mulţi megiiaş. Pentru aceia am dat şi Domniia Mea cinstitului stăpănitorului şi întăiului sfetnec mai mare de casa Domnii Mele jupăn Ivan Vl. Logt. ca să-i fie lui la sat la Răzvad părţile ce s'au zis mai sus de moşteníre şi ohabnice, lui şi fečorilor lui, nepoţilor şi strenepoţilor lui, şi dă nimenea să nu să clătească Domnii Mele *(sic)*. Iată dar şi mărturii am pus Domniia Mea pă jupan Neagoie biv Vel Ban dă la Craiova i jupăn Nedelco Vel Vorc., i jupăn Burtea Vel Vorc., i jupăn Iane

www.dacoromanica.ro

Vl. Vist., i jupăn Brăcan Vl. Comisu, i jupăn Stan Vl. Spat., i jupan Pană Vl. Stol., i jupăn Manea Vel Peh., i jupăn Ghiorma Vel Post. şi ispravnic Nedelco Vl. Vor. Şi am scris eu, Dragomir dă la Balač, în Scaunul Bucureştilor, în luna lui Aprilie 22, lt. 7075.

(Traducere de Lupp, de la şcoala domnească.)

3.

Cu mila lui Dumnezeu Simeon Moghila Vvod. şi Domn a toată Ţara-Rumănească. Dat-am Domniia Mea această poruncă a Domnii Mele sfintei, dumnezeeşti mănăstiri Golgota, unde hramul sfănta preobrajănie a Domnului, ca să-i fie ei partea răposatului Ivan Vornicului dă la Răzvad toată, oricătă să va alege, şi cu rumăni căţi vor fi toţi şi la dealul cu viile şi du preste tot hotarul. Pentru că ačastă moşie ce s'au zis mai sus la Răzvad au fost cumpărată dă răposatul Ivan Vorc., iar fetele lui Ivan Vornic, anume Samfira şi Velica şi Ştefan, fečor lui Petru, ei au fost dat şi au miluit cu partea tatălui lor Ivan Vorc. dă la Răzvad pre sfănta mănăstire Golgota pentru sufletul răposatului părintelui lor Ivan Vornic şi pentru sufletul lor, ca să le fie lor pomană în veci. Şi am văzut singur Domniia Mea şi cartea lor cu blestem şi cartea lui Mihail Voevodu cum că au dat şi au miluit pre sfănta dumnezeiasca mănăstire Golgota. Şi aşijderea şi Domniia Mea am întărit cartea lui Mihail Vvod. cu această carte a Domnii Meale. Pentru aceiia am dat şi Domniia Mea sfintei şi dumnezeeşti mănăstiri ce să numeşte Golgota, ca să-i fie ei satul Răzvadul, partea lui Ivan Vornic toată, şi cu rumăni, ohamnică şi stătătoare şi dă întărire, iar călugărilor spre hrană, şi dă nimenea să nu să clătească, după zisa Domnii Mele. Iată dar şi mărturia am pus Domniia Mea pe jupan Dumitru Vel Vornic, i jupan Dan Vel Logt., i Ianache Spat., i Pană Vistieriul, i Ştefan Comisul, i Preda Stolnic, i Gherghina Peh., i jupan Dumitrache Vel Post. Şi ispravnic Dan Vel Logf. Şi am scris eu Vălcul în Scaunul oraşul Târgovişti, în luna Ghen. 26, lt. 7109.

(Tradus de Lupp.)

4.

Târgovişte, 30 Iulie 7115.

Radu-Vodă, lui Petriman Cojocariu şi „nepoţilor lui dă frate Vasilie şi Neacşul", pentru moşie la Răzvadul-de-sus. Contra lor

www.dacoromanica.ro

se ridică Drăghiciu și ceata lui, arătând „cum ei au multe vii ale lor și va să le ia și vinăriciu din deal". Li se dau șase boieri pentru cercetare „și încă mulți bătrâni orășani, anume Ivan județul și Petriman județul și chir Fote și popa Dumitru și popa Petriman și încă mulți oameni". Ei decid ca viile să fie ale lui Petriman „nedajnice, iar cu vinăriciul din deal amestec să nu aibă... Și de acum înnainte, câte vii să vor face și să vor înnălța de acum înnainte, să fie toți frați, care cum va avea moșiia, iar dintru acești mai sus zișii boeri Drăghici Vorc. și Balea Spătr. și Nedelco Post. și Petriman Cojocar și nepoți lui dă frate, câți dintru ei vor vrea sau a-ș înmulți viile lui, să aibă voie. Că așa au tocmit acești mai sus zișii boieri." Marturi: „jupan Radul Clucer Buzescu, i jupan Cernica Vel Vornic, i jupan Lupul Vel Log., i Nica Vistier, i Mărzea Spăt., i Bărcan Stolc., i Grigorie Comisul, Stanciul Peh., i jupăn Leca Vel Post". (Tradus de Lupp.)

5.

10 Octombre 7115.

Radu-Vodă, pentru Petriman Cojocar, întărindu-i moșia la Răzvad, „însă partea ce să chiamă Cumeasca", foastă a lui Lamotă Clucer, fiul lui Harvat de la Ciumești. Lamotă înfrățește pe Petriman, „când însumi Domniia Mea am venit d'intâi", la 7111. „Iar apoi sluga Domnii Mele ce am zis mai sus, Petriman Cojocar, și nepotu-său ei au dat pentru frățiia lui Lomotă Clucr. moșie pentru moșie la Izvorani, rumâni și cu toate delnițile lor și cu tot vinăriciul, și aspri gata au dat lui 28.006 și un cojoc de vulpe și un covor. Și apoi au fost atuncea la tocmeala lor oare-[care] boer anume Ionașcu Spatar, și l-au dăruit Petriman Cojocariu cu o mahramă, prețul aspri 1.000, și cu altă măhramă pă nepotul lui anume Ivașco Pah., și au fost atuncea adălmășari buni opt oameni, anume Petriman județul și popa Istrate și Dumitran diiacon și Andrei Drăguniță și Gherghe vameșul și Efteni Pușcariul și Bărghiul armaș și Grozav armaș și popa Gheorghie i Dumitru i Chirfotă județu și Ivan județul și popa Petriman și Preda Pah. și din Bănești Radul logt., cum s'au înfrățit ei de a lor bună voie, a fi frați nedespărțiți în veci". Acum „ridică pâră" „Drăghiciu Vorc. dă la Cornățeanul și cu Balea Spatr. și cu Nedelco Post.", oferind să „întoarcă banii". Nu se primește de Domn. „Și încă, atuncea când s'au înfrățitu sluga Domnii Mele Petriman

www.dacoromanica.ro

Cojocar şi cu boeriul Domnii Mele Lomotă Clučr., eu am fost dat ştire tuturor boierilor ce am zis mai sus, lui Drăghiciu Vorc. şi Bali Spatr. şi lui Nedelco, şi atuncea foarte au fost multă frică în ţara Domnii Mele pentru Tătari, şi atuncea niciunul dintru acei boeri nu au căutat dă aceste moşii şi moşteniri."

Marturi: „jupăn Radu Clucer Buzescu şi frate-său jupan Preda Vel Ban de la Craiova i jupan Cernica Vel Vorc. i jupan Stoica Vel Logf. i Nica Vist. i Mărzea Spatr. i Bărcan Stolc. i Grigorie Comisul i Stančul Peh. i jupan Nica Vel Post., Ispravnic Oancea vt. log. Şi eu Neagoie logt. am scris la Târgovişte."

(Tradus de Lupp.)

6.

Târgovişte, 8 Iulie 7127. Gavrilă Voevod, pentru „sfănta mănăstire ce să numeşte Blaj, unde este hramul sfăntului arhistratig Mihail, şi părintelui Agapie şi tuturor călugărilor căţi vor lăcui întru acest lăcaş", pentru moşie la Răzvad, partea lui Vintilă Clucer, fiul lui Drăghici Vornic din Cornăţeni. Vintilă o dase „la vreme dă moarte, pentru sufletul lui şi pentru a fii-sei Ancuţei, şi s'au îngropat în sfănta mănăstire, ca să fie večnică pomenire, iar sfintei mănăstiri de întărire şi de hrană... Iar după aceia şi jupăneasa Vlădaia, jupăneasa lui Vintilă Clucer, ia încă au lăsat, după moartea lui cum au dat Vintilă Clučr. această moşie mănăstirii, să-i fie dată şi neclătită de nimenea pentru sufletele lor. Şi au lăsat Vintilă Clucer cu mare blestem la vreme dă moarte cine din rudeniile lui va vrea să calce şi va vrea să strice această pomană a ei, oricarele om va fi, sau va vrea să scoaţă pă egumenul Agapie din egumenie şi din sfănta mănăstire, acela să fie proclet şi anathema şi afurisit de 318 sfinţi părinţi dă la Nicheia şi să aibă parte cu Iuda şi cu Arie. Şi au fost la vreme de moarte mulţi boieri mărturii, anume: dă la Răzvad Preda cel bătrăn peh., şi Necula peh. dă la Cornăţeni şi din Bărbăteşti Nan post. şi Hrizan şi Socol peh. şi Ianache Cornea (?) şi din Balomireşti Radul post., şi din Săteni Vintilă post. şi Grama, şi din oraş din Târgovişte popa Tanasie. Marturi: „jupan Ianache Vel Ban dă la Craiova, i jupan Ivaşco Vel Vornic, i jupan Papa Vel Logofăt, i Stoica Vel Vist., i Miho Vel Spătar, i Mihalache Vel Stolc., i Grigorie Comisul, i Vladul Peh. i jupan Nicolaie Vel Post. Scrie Lepădat logofătul.

(Tradus de Lupp.)

www.dacoromanica.ro

7.

3 Septembre 7128.

Gavril Moghilă Voevod, pentru Nedelco Post. din Mărăcineani și soția Maria, nepoata lui Ivan Norocea Dvornic, întărindu-li Răzvadul-de-sus, a treia parte, Ciumeasca, „și din apa Ialomiții, și cu vinăriĉul din deal și cu rumăni, anume Tudor Răspopul și Radul al Iiinei și fečorul Ancăi și Bratul și Oprea Căpriță și Cărstiian". „Pentru că ačastă mai sus zisa moșie ia au fost dă baștină a Negrii și a Radului de la Ciumești, dă la moși, dă la strămoși. Apoi, când au fost în zilele lui Pătru Voevod, fečorul Mircii Voevod, iar Ivan Norocea Vornic, unchiul jupăneasii Marii, el au cumpărat ačastă mai sus zisă moșie dă la Răzvad dă la Badea văt. și dă la frați lui, Dumitru și Ghergina și Cărstiian, și dă la nepoți lor, Negrea și Radul, tatăl lui Lomotă Clučr. din Ciumești, drept 18.000 dă aspri dă argint gata, și de atuncea tot au ținut ačastă cu bună pace. Iar, când au fost în zilele Radului-Vodă Șărban, după moartea lui Ivan Norocea Vorc., iar Nedelco Post. și jupăneasa lui, Mariia, ei au avut pără cu Lomotă ...cum n'au fost vândut Negrea și tată-său Radul ačastă mai sus zisă moșie de la Răzvadu lui Ivan Vornic Norocea. Iar Nedelco Post. și jupăneasa lui Mariia ei s'au plânsu înnaintea Domnii Mele la Divan cum că au cumpărat. Întru aceia Radul Voevod Șărban Domniia Sa au silit pă Nedelco Post. și pă jupăneasa Mariia, soțiia lui, ca să-ș scoață cărțile dă cumpărătoare, iar Nedelco Post. și jupăneasa lui Mariia ei n'au avut dă unde scoate cărțile dă cumpărătoare, pentru că au fost cărțile lor în Țara Ungurească, la fata lui Ivan Norocea Vorc., nu au fost aicea în țară; ci nu avut cu ce să părască.

Apoi au luat Lomotă Clucer ačastă moșie dă la Răzvad fără dreptate dă la mâna lui Nedelco post. și dă la jupăneasa lui Mariia. După aceia Lomotă Clucer, fečorul Radului, ei au vândut moșiia dă la Răzvad cu tot venitul lui Petriman Cojocar din orașul Târgoviști, al doilea rându. Iar apoi, când au fost acum, în zilele Domnii Mele, cu Petriman Cojocar... *(sic)* pentru moșiia dă la Răzvad, și așa pără pe Petriman Cojocar cum au cumpărat dă la Lomotă Clucer și au scos și cărți dă cumpărătoare, iar Norocea Vornic n'au cumpărat nimica. Într'aceia Domniia Mea însumi am căutat și am judecat după dreptate și după lege cu toți cinstiții Domnii Mele boieri, și amu văzut Domniia

www.dacoromanica.ro

Mea şi am citit şi cartea răpoosatului Pătru Voevod, fečorul Mirci Voevod, dă cumpărătoare când au fost curgerea anilor 7075, cum au cumpărat Ivan Norocea Vorc. această moşie dă la aceşti mai sus zişi boieri. Apoi Domniia Mea încă n'am crezut bine, ci am dat Domniia Mea lui Petriman Cojocar şi lui Nedelco Post. şi jupănesii Marii între dănşi 6 boieri pă răvaşe domneşti, anume Fiera Clucer şi Neagul Vornic şi Tatul Postelnic dă la Lăzuri şi Badea Pah. şi Preda Peh. de la Răzvad şi Buta Logofătu dă la Ţigăneşti, ca să caute şi ca să adevereze cu sufletele lor: fost-au cumpărat Ivan Norocea Vornic această moşie dă la Răzvadu dă la aceşti mai sus zişi boieri din Čumeşti au n'au fost cumpărat. Apoi aceşti 6 boieri ei au venit toţi înnaintea Domnii Mele în Divan dă au mărturisit cu sufletele lor cum au fost cumpărat Ivan Norocea Vorc. această moşie dă la Răzvad dă la aceşti mai sus zişi boieri din Čumeşti, cum am citit şi cartea lui Pătru-Vodă pentru ačastă moşie dă la Răzvadu. Şi au rămas Petriman Cojocar de lege şi dă judecată d'innaintea Domnii Mele, şi am luat Domniia Mea cărţile lui Petriman Cojocar din Divan şi răvaşale celor 6 boieri, dă le-am dat Domniia Mea toate în mâna lui Nedelco post. şi în mâna jupânesi Marii, ca să ţie moşiia dă la Răzvad, cum o au fost cumpărat dă la Ivan Norocea Vorc., şi să fie în pace dă către Petriman Cojocar... Iar Petriman Cojocar el să-ş ia bani dă unde i-au dat."

Marturi: „jupan Ianache Vel Ban dă la Craiova, i jupan Ivaşco Vel Vornic, i jupăn Papa Vel Log., i Stoica Vist., i Mihalache Stolc., i Grigorie Comisul, i Vladul Peh., i jupan Necula Vel Post.". Scrie Lepădat log. la Târgovişte.

(Tradus de Lupp.)

---

www.dacoromanica.ro

N. IORGA

DOCUMENTE DE PE VALEA TELEAJENULUI ȘI A SLĂNICULUI*

* Originalele în colecții private.

www.dacoromanica.ro

Documente de pe Valea Teleajenului și a Slănicului.

1.

† Adecă noi megiiașii Ţinteni dat-am credincos zapisul nostru la mâna dum. jup. Enache Gheorghiu precum să să ştie că, avându noi uh sătian birnicu al nostru, anume Ghiorma sin Stanču Călugăru Lipănescu, i cu Coman, frate-său, întâmplându-să de au fugit din satu, şi rămăindu biru lui pe noi, şi tot luându bani de la Turcî cu dobândă, de-l plătiam de bir[ul] Visterii, n'am mai pututŭ birui dobânzile a-i mai plăti pe la neguţători şi, înpresurându-ne cu atâţa bani, ni-au miratu la ce să rămâe la atâta datorie, ni-am sfătuit cu toţi de ni-am dus la dumnialui ispravnicu judeţului, luîndu şi pe un frate al lui Ghiormei mai mare, de l-am dus înnainta ispravnicului, şi, spuindu-i pricina fugirii lor, şi cu atâţia bani care au rămas de i-am plătit noi, ni-au orânduit cu frate-său înpreună că să găsim pă cinevaş să-i vindem cinci cesvărţi de vie č-au avutŭ aiča în dialu Ţintei pe moşiia sfn. mănăstirii Mărgineni. Şi, aşa umblându, am găsit pe acestu neguţător care să numeşte mai sus, avându şi altă vie cumpărată alăturia, şi ni-am tocmitŭ cu dum. de î-am vândut acestu petecu de vie cu obrăţile ei i din sus i din jos, den drumu din sus păn la drumu din jos, i cu o crămşoară i cu o tocitoare i cu o coritâ *(sic)*, drept tl. doozeč şi şapte. Şi i-am vândut eu, Ştefan, frate-său, înpreună cu toţ săteni care mai jos anume să vor iscăli, ca să-i fie dum. de statornicie, moşie ohamnică, dum. şi jupânesi dum. şi coconilor căţ Dumnezeu i-ar dărui, să aibă a o stăpâni în več, de către mine *(sic)* nesupărată. Iar, întâmplându-să şi venindu Ghiorma cu frate-său Coman şi ar avia ceva a răspunde pentru acest petecu de vie, să avem

www.dacoromanica.ro

noi săteni cu frate-său Ştefan a-ş căuta cu noi, iar nu cu jupăn Enache, pentru că dum. au cumpăratŭ cu buni bani şi drepţi făr de niče pricină alta. Şi pentru adevărata credinţă ni-am iscălit mai jos, puindu-ne şi degitile mai jos, ca să să criază în tot locu şi ori la fieşte judecată. 1762, Av. 10 dni.

(Degete:)

Eu, Ştefan, fratele lor, înpreună cu săteni, am vândutŭ de bună voe.

Eu, Niagu Arič părcălab am vândut, cu săteni.

Eu, Vladu Roşca părcălabu, cu săteni, am vândut.

Crăčun Răpianu, vănzător. Dumitru Nan vănzător.

Drăghičan părcălabu, cu săteni, am vândutŭ.

Eu Coman Gură Dulce, vănzător. Costandin Dănescu, vănzător.

Bucur Troacă, vănzător.

Eu, Stan Bondocu, vănzător.

Radu Sorescu, vănzător.

Diiaconu Grigorie, vănzător.

Radu Comni *(sic)*, vănzător.

Şi cu ştirea tuturor sătenilor, şi care n'au fost faţă.

Şi am scris eu, Ion Braşovianu, cu zisa tuturor sătenilor, şi săntu martur.

(V-o:) Zapisul sătenilor din Ţintia pentru vănzaria vii lui Ghiormei i lui Coman sin Stanču Călugăru Lipănescu:

2.

Adecă eu Ştefan, brat Ghiorma Lipănescul ot Ţintea, dinpreună cu săteni de la sat Ţintii, dat-am zapis[ul] nostru la măna dum-[nea]lui jup[ănu]lui Ianache Gheorghiu ot Cămpina precum să să ştie că, având frate-meu Ghiorma 5 cezvărţi de vie părintească în dealul Ţintei, pe moşia sfintei mănăstiri Mărgineni, care să răzoreşte cu pop[a] Vlad Pătros şi cu Costandin Pleş, şi din drumul de jos până în drumul de sus, însă şi o crămşoară, o tocitoare, şi am tocmit cu dumnealui drept tl. 26, aceste 5 cez[vărţi] care mai sus scrie, şi ne-au dat dum[nea]lui toţ bani deplin, şi i-am luat în măinele noastre. Deci dumnealui să aibă a stăpâni cu bună pace, şi dum[nea]lui şi coconi dum[nea]lui, şi tot neamu cine s'ar trage den dumnealui, atăta de cătră noi, cât şi de cătră toţ săteni; iar, de să va scula cineva, atăta din săteni, cât şi de cătră Ghiorma, noi, săteni, să avem a răspunde la orice judecată.

www.dacoromanica.ro

Şi pentru credinţă ne-am iscălit şi ne-am pus şi degitele în locu de peceţ, mai jos, ca s[ă] să crează.

Iul. 29 dn., 1762.

† Eu Ştefan brat Ghiorma, vănzătoru.
† Eu Drăghicean părc[ălab] adeverez.
† Eu Gligore diiacon „
† Eu Neagul părcă[lab] „
† Eu Vladu părcă[lab] „
† Eu Costandin Dănescu „
† Eu Coman Gură Dulce „
† Eu Vasile Coj[ocariul] „
† Eu Stan Guşat „
† Eu Crăčun Răppanul „
† Eu Dumitru sin Nan „
† Eu Radu Florescul „
† Eu Gheorghe Dănăscul „
† Eu Vladu Calestru „
† Eu Stoica Pisică „
† Eu Radu, fii-său „
† Eu Tudose Băndaru „
† Eu Şărban Dănescu „
† Eu Bucur Troacă „

Şi noi cu toţ săteani care am fost de faţă.

(Pe dos:) Ἡ ὁμολογία τοῦ ἀμπελίου τοῦ Γιώργκα.

3.

† Adeverezu cu zapisul mieu la măna dum. naşului Andreiu Dimitriu precum să să ştie că am luoat denu măna dume zapisele, adecă cin[ci] zapise de vie ale răposatului cumnată-mieu Ianache cel Negru, ce le avè pentru viia ce are la dealul Ţinte, care zapisele acestea le-au fostu lăsat răposatul la dum. zălog pentru o datorie. Ce, fiindu zapisile acum de trebuinţă cumnată-mi Caliţi, m'am rugatŭ eu de dum. de mi le-au dat în măna mea, ca să le trimiţu cumnată-mè, ca să-şi isprăvască o treabă cu niste oameni ce s'au sculat ca să ia din vie îndărat, apoi, isprăvindu-şi, să aibu eu a-i dare dum. aceste zapise. Iar încă dăndu-le (?) naşului And[r]ei, ca să le aibă dum. Iar, până să va plăti cumnată-mea de datoria răposatului, s'au mai găsit un zapisu de vie, care s'au făcutu zapise şase; iar, întămplăndu-să ca să nu dau

www.dacoromanica.ro

zapisile iar în mâna dum., dum[1] să fie bunu stăpânu pă vie, şi cu scrisorea aceasta a mea, şi cu zapisul răposatului, ce-l are dum. la mână, că, fiindu-că au fost forte trebuinčoase zapisile, şi de aceia mi le-au dat dum. în mâna mea. Şi pentru credinţă m'am iscălit mai jos ca să se crează.

Eu Iordachi Cod[i]ţă adeverezu. Mart 21, leatu 1772.

Însemnarea ce zapise au fost şi de la cine.

1768, Fevruare 20, zapisul lui Radu Sorescul i cu fraţi lui Niţul, pogoane 2.

Un zapisu ce au vândut săteni Ţinti 5 čozvărţi de vie la un om, anume Ghiorma.

Un zapisu al Ghiormi Lipănescul, iar de 5 čozvărţi.

Un zapisu Andrei Pleşăscul, de pogoane 2.

Un zapisu care scrie pe numele popi lui Vlad, vânzător.

Un răvaşu al setenilor care s'au scris alt zapisu în zapisul acesta în faţă.

1785, Feur. 15, Cămpina. Aceste mai în sus şase zapise le-am priimitu eu de la mâna dumneaei jupăneş[i] Dospini, soţiia răposatului Iordache, şi nu mai am nemic cu dumneaei de acum înainte.

'Απόστολος...

B... la vătf. mart. când ş'au luat zapisele.

'Ι ὁμολογία τοῦ βατάφου Γιοργάκη διὰ τῆς ὁμολογίας τοῦ Γιανάκη Νύγκρουλα *(sic)* διὰ τὰ ἀμπέλια.

4.

Adică eu Costandin sin Pană Bocioagă ot Vălenii-de-Munte, dinpreună cu soţia mea, anume Ecaterina şi cu muma mea Neacşa i cu fraţii mei, anume Enache i Istrate, dat-am credincios zapisul nostru în mâna Sfinţii Sale părintelui egumenul Văleanul chir Chiril, precum să se ştie că i-am vândut eu Sf. Sale un loc de casă aicea, la Târgul Vălenilor, pă ocina noastră vălenească, care o avem şi noi de la moşi, de la strămoşi, de la moşul nostru Ion Drăgan. Carè acest loc mi s'au venit mie de către fraţii mei, partea mea părintească, care pe acest loc au fost cumpărat părintele mai nainte vreme o casă de la Dumitrana, soţia lui Dumitru Pârlică, casa şi cu pomi după casă, i altă casă de la un

www.dacoromanica.ro

Tudorache Pîčoruș, casa și cu pomi după casă, care se află pă acel loc, cumpărând Sf. Sa casele și cu pomi după acel loc. Deci, având și eu păs și trebuință pentru bani, am mers la Sf. Sa și am căzut cu mare rugăčune de i-am vândut locu de sub pomi și de sub case, care să coprinde cu zapis, drept talere 40, adică patruzeci tocmai. Care loc este în mahalaoa Bercenilor, pă mal, lângă sf. biserică din Berceni, între unchiaș Ion Bezdedeanul și între Negoiță zet Pană Bočoagă; care și semnile locului să se știe de unde să începe: din drumu de la biserică merge până la apă, în gârlă vălinească; lungul este de treizeci de prăjâni, dar curmezișul locului la cap în drum, unde sânt pietre puse de la poteca apei, de la unchiaș Ion Bezdideanul pîn gardul lui Negoiță zet Pană Bocioagă sânt prăjâni 15; la mijlocul locului altă trăsură, tot din poteca apei, de lângă Bezdideanul, iar până în gardul lui Negoiță Păghinuc *(sic)*, unde sânt pietre puse, prăjâni 17; la al treilea trăsură, pă lângă apă, în dreptul potecii, pă apă în sus, până în râpă, în dreptul gardului lui Negoiță, unde sânt puse pietre prăjâni 17. Care acest loc l-am vândut cu știrea fraților mei de moșie i cu a vecinilor și din sus și din jos, și bani i-am luat noi deplin în mâna mea. Și eu i-am dat locul să-l stăpânească Sf. Sa cu bună pace ohabnic în veci, de către noi și de către tot neamul nostru, neam de neamul Sf. Sale, și ce va fi voia Sf. Sale să facă pe dânsul. Și pentru mai adevărată credință am dat adevărat zapisul nostru la mâna Sf. Sale, întărit cu iscăliturile noastre, puindu-ne și degitele în loc de pecetie, ca să se crează.

Leat 1782, Oct. 30.

(Iscălit:) Eu Costandin sin Pană Bocioagă, dinpreună cu soția mea Catrina, am vândut.

Eu Enache brat Costandin am învoit.

Eu baba Neacșa, soția lui Pană, muma lui Costandin, am voit.

Popa Iane, moș. ot Văleni, am învoit.

Mihalcea Voichița Stoichi sin Iorghi moș. am învoit.

Nediscifat *(sic)*, fiind grecește.

Mareș zet Miclea Voichi, moșneanŭ, am învoit.

Și am scris eu, diaconu Stancu dascălu, cu zisa lui Costandin i a moșnenilor, și sânt martor.

Acest schimb ce s'au făcut este făcut cu voia amândurora

www.dacoromanica.ro

părţilor celor mai jos arătaţi. Deci are şi Stama Braşoveanca a stăpâni locul ei după acest zapis ce-l are la mână. Acesta.

1803, Iunie 1.

(Iscălit:) Eu Istrate Bocioagă adeverez.

Eu Pană adeverez.

Nediscifrat *(sic)*, fiind scris grecește.

Eu unchiaș Stan Petrescu adeverez, și martor.

Acest schimb s'au făcut inaintea mea, cu voia amândurora părţilor, nesiliţi de către nimeni. Deci, fiind dupe voia lor, am iscălit. 803, Iunie 1.

(Iscălit:) George Iacob.

(Copie iscălită de Primărie, 1878; primar: I. Boeroianu, secretar: C. Dimitrescu. Pecete cu „Judecătoria Pl. Teleajănului, târgu Văleni", şi un cerb.)

5.

Adică eu, dascăl Cărstea, fecorul lui pop[a] Paraschivi ot Slănicu, dinpreună cu soţia mea, Maria, cu copii mei, dat-amu credinčosu zapisul meu la măna lui Petre zetu Dumitru Săpunaru precumu să să ştie că i-amu vândutu o funie de moşie de stănjăni şase în latu, iar în lungu din apa Slănicului până în apa Teleajănului, însă din cinu până în cinu, care moşie pă din sus să răzoraşte cu Crăčun al Popi şi pă din josu cu Stanu Turcu ot Teişanii, însă cu tocmeală bună, dreptu tl. 12, adică doisprezece stănjeni. Care acești bani i-amu priimit toţi deplinu în măna mea. Şi i-amu vândutu dumnealui de a mea bună voe, nesilitu de niminea, şi să aibă a stăpânii dumnealui i copii dumnealui i nepoţii căţi Dumnezeu i va dărui, atâtă de către mine, cătu şi de către tot neamul meu, şi să-i fie dumnealui moşiia ohamnică în veču. Iar care cinevaşi de către mine sau de către neamurile mele să voru scula cu vre un protimisu ca să răscumpere moşiia, atoncia să fiiu eu răspunzătoru la orice judecată mă va trage, fiindu-că ne-au fostu cu ştirea şi voaia tuturoru. Şi, căndu s'au făcutu acestu zapisu, au fostu şi alte obraze faţă, care mai josu să voru iscăli pe anume. Şi pentru încredinţare m'am iscălit mai josu, pu[i]ndu-mi şi degetul în locu de pecete, ca să s[ă] crează.

1814, Mart 16.

Eu, dascăl Cărstea, dinpreună vănzătoru, cu soţiia mea Mariia, i cu copii mei, vănzători.

www.dacoromanica.ro

Eu Stan croitoru, cumnatul Cârsti, dipreună cu soţia mea i cu copii mei adeverezu.

Eu Ivan, cumnatul Cărsti, dinpreună cu soţia mea i cu copii mei, adeverezu.

Eu Mărzea măcelaru, cumnatul Cărsti, dinpreună cu soţia mea i cu copii mei, adeverezu.

Eu Gligore Mitrea, văru Cărsti, adeverezu.

Eu Aghelu Băcanu, martur.

Şi amu scrisu eu singuru cu mănа mea.

6.

Din luminata porunca Mării Sale Domnului nostru Io Ioan Gheorghiu Carageà Vvd. fiind orănduit să aleg şi să deosibesc sin. fieşcăruia moşnean dintr'acest hotar Teişani, ales-am, şi lui Petre Post[elni]cul zet Mitrea ot Slănic sin. ce mai jos să arată.

1814, Dechm. 4.

sin.	cir.	l.	...trăsuri
13			1 la apa Slănicului
13		2	
13		3	
17		4	
15		5	
14		6	
13	2	7	
12	1	8	
12		9	
„		10	

Drept aceia am dat această ţidulă la mâna numitului ca să stăpânească cu pace suma s[tân]ji[e]nilor ce mai sus să arată, la fieşcare trăsură după cum sănt aleş şi în foaia cea mare.

Tudorache Homorâcian....

7.

Adică eu cel mai jos iscălitu încredinţezu cu zapisu mieu la mâna părintelui popi Marcu sin popa Tudor precum să să ştie că, fiindu eu clăcaşu al răposatului tată al numitului preotu şi după moartea tată-său am rămas la Sfinţia Sa clăcaşu şi, la prefacerea casi neavându mijlocŭ de bani, m'am rugatu de părintele

www.dacoromanica.ro

de m'au înprumutat cu lei 600, şi acum, socotindu-ne pentru dobânda banilor şi claca casi, făcându-se o sumă de ani şi neavând mijlocu ca să-i răspunzu bani, m'am învoitu cu Sfinţiea Sa şi le-am vândut casa cu tot coprinsu cât să află, i pomi cu bună tocmeală, dreptu lei 1.200, adică una mie doou sute; pă care bani e-am şi priimitu toţi deplinu în mâna mea. Deci să aibă Sfinţiia Sa i urmaşi Sfinţii Sale a o stăpâni ohavnecă în veci, fiindu-că e-am vândut-o de voea mea. Şi, ca să fi acestu zapisu al mieu temeinicu, am rugat pă cinstita supt-ocărmuire acestui plaiu Teleajinu de l-au adeveritu cu iscălitura, iar eu me-am iscălit cu mâna mea. 1841, Noemvrie 17.

Cosd. Cărpenişanu Post. am vândut de bună voia mea (bună scrisoare).

Gh. Negulescu, mart.
Panca polcov., mart.
Ioniţă Ţenia, mart.
Nică Filipu, martoru."

Scrie I. Negulescu, supt-ocărmuitor plaiului Teleajăn.

„Iscălitura de mai sus fiind adevărată a Postelnicului Costandin Cărpeneşan, spre creditu să adeverază şi de supt-ocărmuire.

841, Dechvr. 10.

(Pecete ştearsă cu „Supt-ocărmuirea pl. Teleajănului" şi trei brazi.)

8.

Supt-iscăliţi lăcuitori ai târgului Slănicu printr'aceasta încredinţămŭ pe oricine că d-lui Stefan Marcu, seminarist din Sf. Episcopie a Buzăului, orânduit fiind de învăţător în şcoala comunală a acestui târg, supt derecţia d-lui dd. David Almaşanu, profesor naţional alŭ despărţiri plaiului Teleajăn, numitul învăţător ş'a împlinit cu destulă scumpătate îndatoririle puse asuprâ-şi, ţiind şcoala deşchisă până la Iunie, luminând mintea tinerilor încredinţaţi îngrijirilor d-lui, dictându-le lecţii peste îndatorirea d-lui, cum: Gramatica limbii româneşti, Gheografia celor 5 continente ale pământului, cum şi a ţări noastre româneşti, Aritmetica prescurtată, Istoria Sf., asemenea prescurtată, scrierea caligrafică, cântări bisericeşti, dintre care unii din şcolari au trecut şi Anastasimatarul şi alte cântări pe musichia bisericească, încredinţându-ne de aceasta prîn chiar a noastră auzire şi privire la ecsamenile din anul 1844 şi 1845, cu care prilej d-lui dd. Sr.

www.dacoromanica.ro

Costandin Duca, cămărașul, cunoscând mai mult şi prețuind aceasta, împreună şi cu ceilalți amploiați, au binevoit a încoraja această silință a d-lui şi a școlarilor, cărora le-a şi dăruit gratis cărți, coroane şi altele.

Drept acèa, spre dovadă pentru a noastră mulțămire i-am dat aceste supt chiar ale noastre iscăliturí.

1846, Ghenarie 1, Slănicŭ.

Dimitrie Stamatopol, Popa Theohar duhovnicu, Anastase (?) Popazoglu, Andrei Post., Ioan Ghica ot Ocne, Duță Cantaragiu, Neculai Duță, Alecu Dimitriu. Eu Tudosă Oancea, ales. Eu Mitrică Veselu, ales. Eu Mirica Dorobanțu, ales. Eu Dinu Voicu. Eu Gorcă *(sic)* Stase. Theohari Anghelescu. Stănachi Brașoveanu. Dragomirŭ Sârbu. Eu Dinu Băcanu, starostea. Eu Drăghiĉu Băcanu.

Cărmuirea județ. Prah[o]v[a].

Dela mai sus arătat, fiind recomatata şi de supt-iscălitul, să adeverează după cererea înfățășătorului. 846, Iunie 2.

Cîrmuitor: N. Gh. Filipescu (?).

9.

Copie întocmai după foaia de zestre ce mi s'au dat de la socrul mieu preotul Marcu, precum mai sus arată; 1848, Inuoarie 21.

No.

1. Casele ce am într'acest târgŭ, mahalao Costeni, cu tot coprinsu lor, porumbaru i livadea d'inprejur, cu câți pomi se află într'însa, închise cu gard cu striașină.
2. Livedia din căminul *(sic)* părintelui ce este alături cu frate-mieu Ilie prin pruni înfierați.
3. Coprinsul de la odae sau de la ogradă din vârfŭ cu patru rânduri de pruni mari, din cap până în cap, şi unu de spre pruni mici până la nucu din pruni, la prunu înferat, şi locul cât să află de spre gard spre pruni popi Radului; însă cu gard; asemenia şi grajdul ce să află în grădină, de vârci, şindrilit, pe pământul sfintei mănăstiri Cotroceni.
4. Lazul de fân din Tâmpa pe jumătate până la tufele înferate din jos de ulmi şi în piatra din drept[ul] ulmului şi pe culmia muchi pe pământ ohavnic.
5. Optsprezece, No. 18, stinjini moşie în curmezişi, pădure în hotarul Vărbilăului, însă la capu de spre Valea Bisericii

www.dacoromanica.ro

să scade cu doă trăsuri după ţădula hotărnicii: să încep din drumu pocni Carpenului şi merge în lung până în Valia Bisericii, pământ ohavnic, alături cu dum[nea]lui văru-mieu, Nică Filip.

6. Lei doo mii, No. 2.000 de lei, bani în naht, cu cei de la salba de gât.
7. Doi boi de jugŭ.
8. Una căruţă de boi legată cu fier, cu lănţicuri la locurile unde trebue şi lanţŭ după supt ia.
9. Una vacă cu viţel.
10. Una iapă noatină de doi ani.
11. Un palton.
12. Trei rochii, însă una de musulin, una de tulpan şi una de stambă şi o băsmăluţă de mătase.
13. Una famenă *(sic)* de postav blănită cu samur.
14. Patru boccialâcuri, unu de ginere, de nun, de socru şi de soacră.
15. Doo fuste de madipolon.
16. Şiase cămăşi fămeeşti.
17. Una masă de borangic pă masă.
18. Patru prosoape lu[n]gi.
19. Doosprezece şervete de masă.
20. Dosprezece tacâmuri de masă, însă patru talere de cositori şi şiase farfurii.
21. Un tacâm de dulciaţă, tavă, doo chisele, doo păhare, doo linguriţe şi o farfurioară, câte trele bucăţi de argint.
22. Doo scoarţe alese, o saltia şi un macat de madipolon.
23. Patru perne de tiancŭ şi şiase de perete.
24. Una ladă noo mare.
25. Una căldare de casă şi o tingire cu capac de aramă.
26. Un topor.
27. Una tigae, una frigare şi un vătrari.
28. Una păr. pirostrii.
29. Doo buţi vechi.
30. Una oglindă de perete.
31. Doo sfeşnice noo de alamă.
32. Un lighean cu ibricu de alamă.

32 adecă treizeci şi doo bucăţi şi de la Dumnezeu milă şi har şi de la mine blagoslovenie.

www.dacoromanica.ro

Aceştia condee arătate toate le-am priimit eu supt-iscălitul, fiindu şi alte persoane faţă la această facere (?), cari să va da iscăliţi.

Opria Popescu.
Ion Braşoveanu (?).
I. Mihăescu faţă. E. Ionescu faţă.

10.

Zapis prin care încredinţăm noi, fii răposatului Andrei treti logofăt, că, lăsând în pământ alături cu curtea sfintei biserici Berceni şi în urmă făcând binà noi pe pe acel pământ, tot pentru folosul sf. biserici, şi acum, de când s'au făcut acele case, neavând sf. biserică niciun folos de la dânsâle, ci văzând că s'au dărăpănat, s'au găsit dumnealui logofătu State sin popa Marcu muşteriu de a le cumpăra. Şi, văzând că iaste un folos mai bun pentru sf. biserică, le-au vândut d-lui în drept lei doă mii, no. 2.000, care bani i-am şi primit noi, clironomi, şi aceşti bani îi lăsăm capital sf. biserci, ca să să dea cu dobândă unde va cere trebuinţa, la oameni siguri, cu dobândă de lei zece la sută pă an, ca şi acei neguţători să să mulţumească cu această dobîndă, iar, făcând trebuinţă, bani clironomilor, ca să-i poarte cu dobândă, să fie dumnealor cu protimisis, această dobândă să să depuie la cutiia sf. biserici, pentru trebuinţa biserci pă fieştecare an, iar capitalu să să întrebuinţeze numai atuncea când să va face biserca din temelie. Aceste case cu pământu lor ohamnic are semnile următoare: în faţă spre drum din zidu curţi sf. biserci până în chiotoari casi cei vechi din dos, iar în celelalte părţi după cum s'au stăpânit din vechime. Şi d-lui să aibă a le stăpâni ohamnice în veci, d-lui, copii d-lui, nepoţi, strenepoţi, câţi Dumnezeu le va dărui. Şi spre sigoranţiia d-lui am poftit şi pă cinstita comisie a acestui oraş de l-au adeverit, ca să-ş aibă temeiu, iscălindu-l şi noi cu ale noastre iscăliturі.

1849, Martie 1,
Văleni-de-Munte.

Ieu Uţa, soţiia răposatului Zamfirache Andriţu, dinpreună cu toţi fii miei.

Ionică Andriţu treti logft., dinpreună cu fii mei, să fiu dator să şi urmeze în datoriile... şi adeyerezu.

www.dacoromanica.ro

Ioan Andriču.
Pop Mihailu, duh. Berevoesc.
Ioniță Ținia, martoru.
D. Andreescu, mart.
Ioniță (?) Brașoveanu, martor.
M. Pasculescu, martor.
Scriitor: Praporgic Ioan Zamfirescu.

Comisia târgului Văleni.

Iscăliți din față viind la comisia și mărturisind prin viiu graiu că de bună voe au făcut ačastă vănzare, după rugăciunia făcută să adeverează și de Comisie.

1849, Fev. 28.
No. 29.

Șt. Saroșan (?).
X. Niculescu.

(Pecetea cu țapul și inscripția orașului.)

11.

Pentru lei una mie ce are a răspunde d-lui State popa Marcu din capitalul sf. biserici Berceni, care capital s'a lăsat drept zestre a sf. biserici de răposatul ctitor Ioan Andreescu, acum la prefacerea sf. biserici, cerând trebuință pentru săvârșirea lucrului zidării și zugrăvitului, pentru care n'a rămas mijloc de a mai face altă contribuție ctitori și inoriași, printr'aceasta asigurăm pe d-lui State P. Marcu ca să răspunză în priimirea epitropilor acei lei una mie ce este d-lui dator, ca și epitropi să-i răspunză în priimirea d-lui Hristache zugravu spre răfuirea tocmeli.

Și, fiindcă zapisul d-lui se află în mâna d. Panca Andreescu, supt-iscăliți îi dăm aceasta spre a fi apărat de acel înscris în toată vremea, ca unu ce au răspuns bani, iar dobânda acestor bani rămâne a-i da când își va priimi zapisul. 1851, Oct. 1, Văleni.

Popa Marcu, duhovnic sfintei besărici Berceni. A. Sorescu. M. Puntulescu. M. Caplescu. Ioan Costandin. Ion Niță Țenia. Anghelu Țenescu. Uța Zamfireasca; am voit.

Gheorghe... Necolae prot. Popescu.

12.

Cămărășia ocnii Slănicul.

Acest bilet cunoscându-se de adevărat al dumnealui îngrijitor

www.dacoromanica.ro

al aceştii moşii Slănicul şi după cererea ce prin reclamaţie face să adeverează de Cămărăşie după orânduială.

Cămăraş D. Jumătate (?). 1857, Apr. 27.

(Pecete cu vulturul şi „Cămăraşia ocni Slănicu".)

13.

16 Mart 1859.

Nae Anghelache vinde „ohavnicu" lui State Mărculescu în Văleni „una bucată pămîntu din grădina mea ce am moştenire părintească şi care cade în dosu biserici Berceni... Din colţu zidului biserici... Pă uliţoară spre Teliajănu... Măsuratu .cu stănjinu lui Şerbanu-Vodă... Dreptu galbeni împărăteşti cinsprezece."

14.

Diiată.

Suptu-scrisul preotul şi duvovnicul la biserica Berceni dintr'acestu tărg Văleni, ajunsu la vărsta bătrăneţilor, peste 66 ani, dorind a servi lui Dumnezeu mai în linişte, am hotărătu a mă retrage la viiaţa monahică în schitul Izvorăle diintr'acest plaiu Teleajăn, unde, după ce mi-am făcut chiliile trebui[n]ţose ina[in]te de a-mi lua cinul monahicescu, am făcut această diiată, prin care am hotărătu şi am regulatu cum să urmeze moştenitori miei, fii State şi Ilie, cu care am împărţit toată averea mea, multă, puţină ce îmi mai rămăsese, deosebitu din zestrea ce am dat celor 5 fete şi, din cele ce mi-au rămas, toată averea mea mişcătoare şi nemişcătoare pă trei părţi, din care o parte oprescu eu pentru suptuţinerea mea cât voiu mai trăi eu şi pentru căutarea sufletului meu dupe trecerea mea din viiaţă şi pentru căutarea sufletelor celorlalţi răposaţi mai înnainte din familiia mea, şi doo părţi vor lua fii mai sus-numiţi într'acesta chip cum aicea urmează:

Intăi. A trèa parte din viia ce am în delul Scăenilor, valea Orăţi, comuna Seču, plaiu Potgoria, atătu din vie lucrătoare, precum şi din obraţie, cum şi pivniţa, casa, cum şi edecurile, vasile, totu ce să află în fiinţă.

2-le. A treiia parte din moşiia ce s'ar alege în hotarul Coţofăneşte, zestrea de la răposata soţiia mea, Ana.

3. A treia parte dă făneaţe den Tămpa şi din stănj[ă]nii dă

www.dacoromanica.ro

pădure, de la poiana Carpenului, hotarul Vărbilău, precum şi din cei doozecii stănjănei, totu acolo, daţi mie de vărul meu d. Nică Filip, cu înscrisul dumnealui din leatu 1845, dosebitu de zestrea ce am datu fetelor mele, cum asemenea din pogoanele în siliştea satului Vărbilău analogul la suma stănjănilor, dupe hotărire lui Ştefan Dudescu sau care s'o mai face.

4. A trèa parte din levedea de pruni cei bătrăni dupe Predeal, din acest târg Vălenii, propietarea *(sic)* mănăstiri.

5. Casa cu coprinsul ei dupe Văleanca, cu loc moştenitor, făcută cu cheltuiala mea, rămâne pe sama fi-meu Ilie, înpotriva căreea am ajutatu pe fi-meu State cu lei şase sute la cumpărătorea caselor din Bercenii ale fi-meu State; şi pentru aceste părţi ale lor vorbite la acestu articol oprescu şi eu pe sama mea cazanul de rachiu, cu capacul lui şi ţevile lui, cu totu tacâmul lui.

6. Ačastă a treia partea mea arătată la articolele de mai sus, oprite pă sama mea şi ale sufletelor morţilor de familie mea, dupe trecerea mea din viaţă vor rămânea fiului meu State, în care am totă încrederea, carele m'au ascultatu şi m'au respectatu şi m'au căutat la trebui[n]ţile mele şi la neputinţile mele, atât elu, cătu şi soţia sa Elisaveta. Iar zestrea fetelor celor cinci măritate după foile a fieşcare l'am răspu[n]s totă pă deplin fieşcăruia ginere.

7. Fiul meu State pentru partea mea ce o las lui îl datorez suptu răspundere înnai[n]tea lui Dumnezeu şi a omenilor ca după trecerea din viaţă să mă înmormânteze depre cuvii[n]tă şi să vadă de sufletul meu, şi să dea zece sărindare la zece sf. bisereci, pe la preoţi cei mai de consideraţie, şi să mă pomenească, atâta pe mine, cătu şi pe răposaţi cei din familie mea dupe datoria sfintii noastre Bisericii ortodocse.

8-lea. Acest al meu testamentu sau, să zic, diată, am făcut-o cu voinţa mea, am scris-o şi am iscălit-o cu însuş mâna mea şi cu iscălitura mea, faţă şi cu persoanele aicea iscălite ca martori, şi am încredinţat-o fiului meu State, dându-i şi toate zapisile atingătore de moşie ce avem în mai multe hotare. Aceste le las cu bună voi[n]ţa mea.

1860, Maiu 8.

Preotu Marcu referendarie.
G... R. Pitiş am fost faţă.
P. Mihăescu faţă.

www.dacoromanica.ro

N. IORGA

DOCUMENTE MEHEDINȚENE[1]

[1] După o colecție, încredințată mie, a d-nei Izvoranu.

www.dacoromanica.ro

Documente mehedințene

1.

Cu ajutoriul celui prea-înnalt Înpărat ceresc dau aciastă foe dă zăstre fie-mea Mandei, precum voi arăta la vale.

A treia parte din partea mea de moșie din Sălătruc, care după săvărșirea nunți să fie stăpănitori.

A treia parte den Tămna, după săvărșirea nunți să fie stăpănitori, iar păn atunci are dumnealui voe a-și face agonisala pă moșie, căt îi va fi voia.

Și o fată de Țigan.

Și copilu cel mic de Țigan, anume Dumitrașcu, pentru haine.

O telichevie de atlaz cu flori de fir.

O rochie de șamalagià cu antereu și televechiia ei de purtare.

4 boi mari.

2 vaci fătătore.

1 iapă.

[O] pe[re]că paftale de argint cu colanu lor.

4 cămăși femeești, însă una cu fir.

2 cămăși voinicești.

1 cămașă dă socră.

1 masă de pănză.

3 șervete.

2 peșchere.

4 bazmale.

1 cămarat cusut.

2 scorță, însă una aleasă.

O velență.

3 perechi dă lănă.

6 șiruri de mărgian.

www.dacoromanica.ro

2 măci de stup.

Şi am iscălit. Ghen. 21, 1753.

Costandin i... Măriia, soţiia mea.

Şi am scris eu, popa Tanasie ot Tămna, cu zisa şi învăţătura mai susilor numiţi, şi sănt şi mart.

2.

Cu plecăciune mă închin dumitale.

Cinstit pitacul dumitale priimii şi cele de către dumneata scrisă văzui, ca să viu pentru pricina unui zapis al mieu ce-mi scrii că-ţi sănt datori dumitale din giudecata Poroineanului cu moşiia Albul. Care acest zapis este luat de la mine făr de orănduială, fiindcă atunci la facerea acestui zapis mă aflam foarte amestecat de boală, precum dumneata ştii, şi vechil am avut pe alţi, iar nu pe dumneata, căruia i-am plătit şi toată partea de cheltuială cătă m'au agiuns, până dă m'am lăpădat eu de judecată după zapisul şi ecsoflisis ce le am de la dănsul.

Cu toate că prea bine este ştiut dumitale că eu de judecată sănt lăpădat înnaintea Divanului de sănt acum la Marte zece ani trecuţi, dar mă rog cetește anafuraoa dumitale, să-i iai sama bine de vezi ce cuprindere are, că mi să pare că vorbeşte aşa că, judecăndu-te dumneata cu Poroineanu la Domn şi căştigănd dumneata şi Tămnencele judecata, să rămăie zapisul Teianului neţănut în samă, cum şi de cheltuelile din urmă să nu fiu supărat, şi orice folos veţi dobăndi, cum şi din cheltuelile luând de la Poroineanu, să rămăe pe sama cetaşilor Temneni, că eu m'am lăpădat de judecată şi mai mult nu mă mai amestec cu dănşi. Apoi dumnv. la Domn v'aţi judecat dreptatea, şi moşiia aţi căştigat-o, cum şi, din cheltueli, am văzut că dumneata apucai pe Poroineanu să-ţi răspundă. Apoi eu ce sănt vinovat să mă mai apuci dumneata pe mine acum de altă cheltuială, căndd Divanul hotăreşte în anafuraoa dumitale, precum mai sus arăt, să rămăi eu nesupărat, în vreme că dumv. aţi căştigat dreptate de la Domn? Zece ani sănt la mijloc trecuţi cu dumneata; adese ori m'am întălnit prin Craiova şi într'aceşti zece ani nimic nu mi-ei pomenit până acum ca să-mi faci vre o cerere. Ci eu aşa mă rog, boeriule, să nu mă mai superi, că nu mă supune dreptatea mea să mai plătesc dumitale şi alte cheltueli, precum vorbeşte chear Divanu în anafuraoa dumitale, depe ce au rămas anafurao mea

www.dacoromanica.ro

gios după neadevărată dovadă ce a arătatu cumnată-mieu Odrobonea în Divan a treia oră, care în anafurao mea anirisà zapisul ce-l ai dumneata de la mine. Şi acum că, dupe ce aţi căştigat şi aţi dobândit dreptatea de la Domn şi a să ştii *(sic)*, nu ar fi cu cuviinţă să mă mai superi dumneata, ca unu ce eu sânt lăpădat de judecată şi de acea moşie care aţi luat-o de la Poroineanu, precum ştii c'am dat zapis de lăpădare înpreună cu nevasta mea chear în Divan, ca o zestre ce erea a ei, nemulţumindu-vă dumv., cum şi judecata, numai pe iscălitura mea. Pentru care mă rog ca să am iar şi cinst. răspunsul dumitale ca să ştiu, fiindcă eu sânt al dumitale

slugă

Ioniţă Teanu.

Dumnealui biv Vel Medelnicer Petre Portărescu cu plecăciune la Craiova.

3.

Prea-cinstite dum. biv Vel Vornice,

Cu prea-plecată răvaşă jăluesc dumitale pentru un căpt. Gheorghe Izvoranu din sud Mehţ. că, eu fiind rezaşŭ cu numitu pă o moşioară ce să cheamă Sălătrucu, unde, după protimisul ci-am avut, am cumpărat amândoi 500 de stănjini de moşiie de la un Matei Iupceanu i dumnealui Petrache (?) Ipceanu, şi, acum, mai vănzând 500 de stănjăni o Ilinca Iupceanca, nepotă numitului, eu, aflându-mă în slujbă domnească şi neştind de-acè vănzare, acum loai ştire că săngur numitu au cumpărat-o. Pentru care mă rog dumitale să fie cinst. porunca către numitu ca să priimească bani pe giumătate, partea mea ce am prothimis de-a o lua, căci nu-l poci îngădui a stăpăni numai numitu săngur. Iar, avănd cevaş a răspunde, să viie la judecata cinst. Divan.

Şi cum va fi mila dumitale.

Prea plecat dumitale

Mihai Izvoranu, polc. din sud Mehţ.

(Chemare la judecată,
21 Novembre 1809).

4.

14 Iunie 1815.

Plângere, pentru Tâmna şi Pavăţul, contra Tâmnenilor, cari-i

www.dacoromanica.ro

ţin „în silnicie“ locul biv vt. Vist. Ioniţă Puroineanu. Se judecase înaintea lui Antim arhimandritul de la Episcopie, a Pitarului Lambru Vilară şi a Medelnicerului Gheorghe Jiianu. Tămnenii se tem şi se adresează şi la biv Vel Clucerul Costandin Brăiloiu. Se face cercetare *eretocrisie* (şi „erectocret“), în lipsa lui Gheorghe Jiianu. Brăiloiu refusă iscălirea raportului, „hotărărea tutulor“, cu privire la „acel codru de pământ, Albu“. „Se alunecă“ şi Divanul; după el, ar fi numai o „vale“. Petiţionarul crede că „să va dovedi că s'au stăpănit şi Albu înpreună cu Pavăţul şi cu celelalte numiri şi se vor numi tot Tămna“. Tâmnenii opun „că aceste trei numiri dă moşii, Tămna, Pavăţul şi Albu, dăn veichime au fost trei hotară..., cu semne dăspărţitoare unul dă altul, şi, căte trele fiind tot la un loc, au pomenit ei şi părinţii lor stăpănindu-să jumătate de dănşii şi jumătate dă Cilibii, dăn care să trag Puroineni, iar, dă la o vreme încoace, sculându-să tatăl jăluitorului cu judecata asupra lor, cum şi jăluitorul fii-său după moarte-i, căutând el să-i lipsască dă'ntr'ăcastă stăpănire, cu cuvânt că ei au a ţinea numai a opta parte dăn Pavăţ, la căte judecăţi i-au tras, dă la toate ş'au dobândit dreptate prin cărţi dă judecată, rămâind a le fi stăpânirea tot pă în doaă, precum dăn vechime s'au urmat, iar, jăluitorul tot neodihnindu-să, după jalba ce au dat la Divan orânduindu-li-să ceruţi cercetători, adecă cuviosul arhimandrit Anthim, dumnealui Cluĕr. Costandin Brăiloiu şi răpt. Pitr. Lambru Vilară, au dat înscris amândoaă părţile că vor rămânea mulţumiţi pă ceia ce vor găsi cu cale. Şi, aşa, întrând în cercetare, văzind sineturile ce au şi o parte şi alta, au găsit cu cale să stăpânească ei a patra parte dăn Tămna şi a opta parte dăn Pavăţ, iar hotarul Albu să să stăpânească numai dă dănşii singuri, arătându-ne spre ajutorul lor ača alegere a dumlui Clucerului Brăiloiu, scrisă dăn trecutul lt. 813, Septv. 30... Iar Puroineanul cu cetaşii lui să ţie în hotarul Pavăţul şăpte părţi şi în Tămna trei părţi, însă după ce să va dovedi curat hotarul căt este al Tămnii, fără a amesteca într'ănsul vre o altă curea de moşie, dăn alt hotar, nici dăn hotarul Albului, care, învecinat fiind cu Tămna i Pavăţul, având Tămnenii şi într'acel hotar stăpânire, l-au fost alăturat cu aceste doaă hotare şi o stăpăniia de-avalma.“

S'au cerut de ambele părţi hotarnici. Se vede că pe hotarnicul vechiu „însuş Puroineanu ar fi venit dă l-au rugat să nu pome-

www.dacoromanica.ro

neascâ nimic dă dânsul (Albul), căci au gând să-l bage în hotarul Tămnii". Nu recunoaște cele spuse. Tâmnenii n'au dovezi pentru pretenția lor, „dăcât numai un zapis vechi dă ani 203 al unui Stoica logt., moșul Pureceștilor, scris la mâna vară-sa Neagăi Tămneanca, coprinzător că i-au vândut dăn parte a treia a opta dăn Tămna și dăn Albu, dăn câmp, dăn pădure și dăn vaduri dă mori și dăn rumâni drept 5.000 dă bani, și în prețul banilor au dat doi boi și o vacă cu lapte. Care zapis, măcar că nu să știe dă este adăvărat sau nu, fiindcă, după ce dă nimeni nu este adeverit, ci numai cel ce au scris, au și iscălit, puindu-ș degetul în loc de pecete, sau să pomenească dă dânsul hrisovele Puroineanului, care sânt mai dă curând, apoi nici stăpânire osebită în Albu nu au avut, nici semnele nu i să știe de unde și până unde; dar, ca să nu pricinuiască părății Tâmneni că nu li s'au cercetat pricina cu dă amăruntul, după ce am văzut că ei nu pot să apodicsască nici cu sineturi, nici cu marturii, nici cu stăpânire pentru Albu, că este hotar osebit, am trimes dă am adus la Divan și dăn vecinii ce să hotărâsc cu moșiia Tâmna i Pavățul, cu scrisori ce au avut, adecă cu hrisoave vechi și hotârnicii, și, cetindu-să toate acele sineturi cu luoare aminte, nicăeri nu am văzut hotărându-să cu hotarul Albu, ci numai cu Tâmna, după care sineturi ale rezașilor îndestulându-să judecata că alt hotar într'aceste doaă hotară Tâmna și Pavățul nu este, li s'au zis să aducă aici la Divan mărturii vrednice de crezut, carii știu semnele hotarului Albu, pă unde s'au urmat, ca, după compromesu ce au făcut amândoaă părțile și după eretocresie, să li se aleagă dă o parte hotarul Albul, și celelalte hotară să să înparță precum s'au găsit cu cale dă orânduiți eretocriți și deteră răspuns că nici semnele acelui hotar Albul dă nimeni nu să știu pă unde sânt, nici alte mărturii nu au decât numai acel zapis al Stoicăi logt., dă vânzarea ce scrie că face la vară-sa Neaga Tâmneanca; care zapis fiind, precum mai sus zicem, vechi dă atâta sumă dă ani înnaintea hrisoavelor ce are Puroineanul, cu 16 ani, și nici într'acele hrisoave este trecut sau în alte sineturi pomenit ori el sau hotarul Albul, judecata numai la dânsul nu poate pune temei, mai vârtos că părății Tâmneni, la nicio înfățișare, dă câte ori s'au judecat în Divan mai naînte, niciodată nu au pomenit nimic pentru hotarul Albu". Totuși li „se face musaadea" de „cercetare la fața locului". Să iea „carte de blestem asupra tutulor

www.dacoromanica.ro

9.

19 Octombre 1825.

Ioan Poroineanu răspunde la afirmarea lui Portărescu cu privire la averea lui. Are la Craiova „într'o îngrădire doo departamenturi cu grajdiu şi şoproane". Are locuri şi la Beloţ şi Sărsca, nu şi la Bolboşi, la munte la Bratilov. Făgăduieşte, la Izvorul, şi Dumbrăviţa: de se află, să fie „pă seama capitalurilor". La o vie are „şi bordeiu dă vase şi casă dă viar". Aiurea, la altă vie, „o pivniţă dă bărne şi şopru dă gard şi odae dă vier dă lemne". N'are „deosibit pometu mare dă rachiu". Are „o viişoară dă măncat struguri", o cârciumă cu „grajdiu dă stobori, învălit în blane". Nu e adevărat că are o „erghelie mare dă cai": „eu nici cai, nici altă felurime dă vite n'am trecut dincoaci dă Olt... Am vre o căţiva cai dă prăseală". N'are „văcărie dă boi, vaci şi bivoli". „Bivoli niciodată n'am avut, dar ştiu că dumneai Logofeteasa Cornitoaia au dăruit dooă bivoliţă dă sănt acum trei ani trecuţi fii-mei". N'are „dooă turme rămători, una dă tămăzlac şi alta dă mascuri mari, dă neguţitorie. ...Nici căţiva stupini am undevaş decăt la viia ot Şipote. Ştiu că era vre-o cinci şase mătci". Are doar „căteva oi ce rămăsase neluate de răzvrătitori... Fiindcă să strica lunca moşii cu tăiatul la capre, m'au înştiinţat omul mieu că le-au vândut". N'are cele „dooă calesci", una „nepoleită". „Caleaşcă poleită niciodată n'am avut, iar dă sănt opt ani trecuţi am cumpărat o caleaşcă sadè, pă care o am aici în Bucureşti veche, şi am mai prefăcut, când eram la Craiova, o butcă veche, făcându-o caleaşcă la Nemţii din Craiova, pă care o am tot aici veche şi aceia, şi stricată". N'are „telegari şi cai dă călăriie cu tacămurile lor". N'are cele „patru cazane mari dă aramă date prin plaiuri cu închiriiere, dă face rachiu...: numai dooă cazane aveam la vii pentru hertul tescovini... Un cazan mic dă prefăcut rachiu aveam acasă la Craiova". Spusese că a „agonisit inele în vremea apostasii. Eu cu apostaţii nu am fost, ca să agonisesc diiamenturi". N'are case pe Podul Mogoşoaii, „făcute în tovărăşiie cu Sluğr. Pană... În casa mea tăvi de argint nu am avut nici am, deosibit iarăş tacăm dă dulceaţă şi al cafelii dă argintăriie nu am avut, pă cum nici argintăriie dă masă nu am, fără numai am avut 12 zarfuri dă argint, dooă farfurioare cu şase linguriţi de argint... Eu haine scumpe nici

www.dacoromanica.ro

am purtat, nici port... Zice că am patru lăzi cu mărunțișuri dă ale casii. Răspunz la ačasta că, pă mine trimițindu-mă la Vidin (adaus sus neînțeles) dumnealor boeri din Craiova, ca să iau o sumă dă Turci pentru prinderea lui Tudor răzvrătitorul, me-au rămas soțiia acasă săngură și, ce am avut, puindu-le într'o ladă mare, le-am trimis la moșiia Beloți, ca să o ascunză isprăvnicelu în groapă, și, fugind numai cu trupul, când s'au spart Craiova dă frica răzvrătirii, și, așa, răzvrătitori mergând pă acolè pă la moșiie, au căznit pă isprăvnicel, carele mărturisînd lucrurile mele, le-au luat toate, și este de față acolò în loc și isprăvnicelu și sătenii cari știu ačasta, precum și la celelalte moșioare me-au făcut mari stricăčuni și pagubi, dăndu-mi și foc pă la pătule cu zaharele, și vinuri și rachiuri vărsăndu-le în cămp, luând și vite căte am avut, în pizmă, căci mă aflam trimis la Vidin, dă unde n'am putut să es păn ce au trecut oștirile înpărătești în țară spre curățirea locului". „Căte bucăți dă aramă am avut mai înnainte, niciuna me-au scăpat dă răzvrătitori, și acum nu am altă aramă făr numai șase tingiri în care gătim bucate, care le-am cumpărat pă urmă aici în București... Pă cumnată-mea (Roxandra), am trimis-o eu la Craiova, fiindcă čarea duml. Caimacamul casăle mele să șază într'ănsele, și am trimis-o pă dumneaei ca să le facă teslim, fiind casăle închise dă dumnei la plecare-i dă acolo, și acum îmi scrie că duml. Caimacamul au luat alte case să șază, și cumnată-mea să întoarce aici, și o aștept să vie... Pă lt. 822, luându-să viile (!) din cinci județe de duml. Dvornic Bibescu, me-au făcut și mie o puțină parte, precum au făcut la mulți alți boeri și neguțători, și, dând parte și la Pitarul Iene, l-au orănduit tovărășiia, dă au căutat treaba cu alt neguțător, anume Busa, și socoteala, au paradosit-o la dumnealui Dvornic Bibescu; în casa duml. s'au dăsfăcut, dă unde niciun căștig n'au eșit. „N'are nici cei 3.000 de galbeni" la casa lui Costandin Pop din Sibii, cu dobăndă, după înțelegerea ce i-au dat cei ce vin din năuntru". N'are nici cei 3.000 de la „un neguțător ce-i zice Șapte Bani ot Sibii".

10.

20 Ianuar 1827.

„Bălașa Degerățanca, ce-mi zice și Corlănoaia, de Tîmna sud. Mehț.", către Divan, pentru procesul cu Medelnicerul Ion Poroi-

www.dacoromanica.ro

neanu, „pentru părţile noastre de moşie ce ni le răpise, stăpînire peste sute de ani". Ciştigase cu sentinţă de a se plăti „urmatele cheltuieli, pagubile ce avem i tăerea pădurii din pricina Poroineanului, i venitu părţilor noastre de moşie, i tăerea pădurii după moşiia Albu de la erotocrisie încoace, şi, Poroineanu nevrînd să plătească, avînd şi mare căpital dă bani şi stare", se dă „mumbaşir cercetători" „dumnealui Costache, omu Mării Sale bizadè, şi înpreună cu vechilu nostru, dumnealui Medelnicerul Petre Portărescu", pentru „ca să-i facă mezat". Dar mumbaşirul stă două luni în Craiova şi Poroineanu vinde „toate lucrurile mişcătoare de mult preţ, fără mezat, apoi au plecat de au venit în satul nostru Tîmna şi, în loc să iscodească averea Poroineanului, din pricină că n'am avut bani să-i dăm, s'au făcut mumbaşirul cu Poroineanu tot una, ne-am pomenit în mare catratismos şi necinste..., şi vechilu nostru au fost în mare pază, să nu vorbească cu nimini din lăcuitori... Şi noi ticăloasele înjurate şi necistite, şi oameni care eşiia să dea mărturie să punea mumbaşirul de-i bătea, încă au trimes catană cu treapăd dă am plătit tl. 18, pr. 30: neputând merge, fiind bolnavă, şi neavând bani, mi i-am pus haina din spinare amanet de am luat bani, cum şi altă mărturie iar atîţa bani au plătit treapăd, şi l-au ţinut închis multe săptămâni, de ce să dea nooă mărturie, să defaime pă Poroineanu, cum şi alte dooă mărturii ce au mai venit mai la urmă iarăşi i-au închis, cu care i-au speriiat pă toţi să nu mai ese nimini mărturie nooă, apoi la satul nostru Tâmna ne-am pomenit fără ştirea noastră şi a vechilului nostru cu doi prietini ai Poroineanului, Medelnicerul Scarlat sin Radu Căptn. i dumnealui Gheorghe Argitoianu, viind cu porunca dumnealui Caimacanului să facă cercetare pagubilor noastre i tăere pădurii şi venitu părţilor noastre de moşie din lt. 813 până acum. Vechilu nostru aflându-să foarte rău bolnav, am zis şi noi şi vechilu că până să va isprăvi cercetarea Poroineanului cu care au venit mumbaşirul domnesc, nu putem să lăsăm baltă cercetarea şi mezatu Poroineanului şi să ne apucăm de altă cercetare. Cunoscând şi dumnealor că aşa urmează, au plecat, zicând că vor veni după ce să va isprăvi cercetarea Poroineanului. După ce au venit la Craiova, ce ajungere au făcut, eu, Poroineanu, nu ştiu, şi dintr'a cui povăţuire, că ar fi făcut alegere fără a face cercetare la faţa locului, după arătarea Poroineanului, şi între altele ce ar fi dat

www.dacoromanica.ro

în scris, lucru cu totul neadevărat, apoi ar fi dat în scris şi pentru bagceaoa mea dă pruni din grădina casi, că ar fi pus Poroineanu de au tăiat numai 2 pruni, când cu hotărniciia Greceanului. Proastă le-au fost arătarea, că, din 30 pruni ce sânt tăiaţi, cinci mai mici i-am lăsat jos, iar 25 pruni mai mari, groşi, sânt dă faţă şi acum rădăcina lor, care sânt văzuţi de toţi, cum şi livadiia mea cea mare din Hutchişŭ, ce este rămasă de la moşi şi părinţi, totdeauna fac în ia câte 12 clăi de fîn, care clăi şi pă acest următor au tot 12 clăi fân s'au făcut, care s'au văzut şi de orânduiţi cercetători, că au mers cu vechilu nostru de le-au numărat, şi cu alţi mulţi, cum şi în leat 815 şi în leat 816, când au mers dumnealui Medelnicerul Portărescu hotarnicu, din porunca Domnului Carageà, de au cercetat faţă cu Poroineanu şi cu alţi, iar atâta fân au dovedit că s'au făcut... Deşartă este arătarea şi de mirare lucru este, nişte cercetători ce să numesc de credinčoşi, să arete la toate minčuni, când acest fân şi pruni sânt de faţă, văzuţi dă lume. Poate socoti orice judecată şi la celelalte condee ce au dat înscris fără cercetare, că sânt neadăvărate. (Pretind că ea nu-şi cere paguba.) Şi ačasta este mare minčună şi netremnică arătare..., că pentru aceste pagube şi cheltueli ce am făcut mă judec de 17 ani, până când mi s'au stins casa şi am întrat datoare ca roabele. Apoi, când de la Domnie am câştigat dreptate, cum poci tocmai acum să zic că nu caut nimic la Poroineanu din arătatele pagubi?... Iar nu să scrie dumnealor bazne, să încurce lumea, care după dreptate şi după pravilă cu drept cuvânt s'ar cuveni să li să facă răsplătire de către stăpânire şi să plătească şi cheltuială, căci eu dă dreaptă ştiinţa mea arăt în frica lui Dumnezău, şi, de nu va fi crezut ori pă taină ori dă faţă, să trimiţă stăpânirea un credinčos, să vază atât suma clăilor ce sânt în fiinţă, cât şi tăierea prunilor ce sânt dă faţă, şi atunci va cunoaşte judecata vicleşugurile ce au urmat mai sus numiţi boeri ce s'au numit cercetători... Au trimis Poroineanu mumbaşir .... Căimăcămi de au adus în Craiova pă toţi cetaşi săi şi pă toate rudele cetaşilor, au adus şi pă cetaşele mele, fiind vechilu în Craiova, au trimis mumbaşir cu treapăd să mă aducă şi pă mine, şi eu, aflându-mă bolnavă, n'am putut merge, şi mi i-au luat treapăd tl. 18, prl. 30, şi, aşa, fiind orânduiţi dă dumnealui Caimacamul în cercetarea părintelui episcopu, s'au înfăţişat Poroineanu cu cetaşăle mele şi cu toţi

www.dacoromanica.ro

aduşi de Poroineanu şi ş'au dat cuvânt, arătând că cele ce au dat mai sus numiţi cercetători în scris sânt lucruri neadevărate, cerând cercetare la faţa locului după hotărârea domnească. Şi ascultare nu s'au dat, iar, după ce m'am mai îndreptat din boală, am făcut şi eu înştiinţare Preasfinţi Sale părintelui episcopu, cu arătare că nicio cercetare n'au făcut acei boeri la faţă locului, nici m'am lăpădat eu de pagubele ce caut la Poroineanu, cum şi pentru pruni am arătat suma ce este toată, cum şi pentru făn am arătat suma clăilor dă mai sus... Apoi ce urmare va fi făcut, nu ştiu, ci, fiindcă pentru toată năpăstuirea noastră şi neurmarea mezatului ce au vândut Poroineanu fără a fi faţă, şi pentru despăgubirea noastră plecară cetaşile mele, să meargă la luminatul Divan cu vechilu nostru, să facă plângere pentru toate vicleşugurile ce s'au urmat şi neastâmpărarea Poroineanului de amestecăturile ce ne face până ne-am prăpădit din faţa pământului, şi eu, aflându-mă tot în neputinţă şi neavând eu ban de cheltuială să merg şi eu la Bucureşti, dau înscris către luminatu Divan drept şi în frica lui Dumnezău că arătarea mea este adevărată. Şi pentru credinţă mi i-am iscălit numele şi porecla, rugând şi alte obraze ce să văd de au iscălit marturi.

11.

15 Novembre 1827.

Raport al lui Vel Logofăt către Domn, care aprobă. Proces între Medelnicerul Petre Portărescu şi „Zmaranda polcovniceasa, soţiia unui polcv. Dimitrache Zaroiane, ce au murit", pentru o sumă de bani.

12.

1831.

Noi, patru fraţi, fiie răposatŭ lui Dumitraşco Cilibiu, ce ne zăce şi Corcăneştii", dau zapis lui Portărescu. Au „părticele de moşie în hotaru Tămni", ca şi „răposatul Medelnicerul Ionŭ Poroineanu". Aminteşte că hotarul Albu s'a ales la 1813. Se judecă „la trei luminaţi Domni". A treia hotărnicie o face „Crucelul" Costache Ştefănescu, „suptŭ carte de blestem". Ca vechil, Portărescu se judecă şi el cu Poroineanu între 1815 şi 1828. Tâmnenii se amanetaseră la Portărescu între 1816 şi 1819 („jălozăre"). La 1830 ei vând Albu acestuia.

www.dacoromanica.ro

13.

7 April 1840.

Vistieria anunţă „cârmuirea“ de Mehedinţi că Răducanu Mihai Izvoranu din satul Tâmna e şters de la „fii de boer de neam“ şi, pentru slujbele făcute, trecut la „cei cu deosebit caracter“, de cari are a se ocupa Adunarea.

14.

Pântr'aceasta dăm mărturie că d[umnea]lui Răducan Izvoranu de la Tămna este în adevăr fiu al răposatului Postelnicului Mihai Izvoranu şi, din întâmplarea răzvlătirilor trecute jăfui[n]du-să casa dumnealor de Turci, s'au lot acel docoment părintescŭ împreună şi cu alte hărtii trebui[n]cose. Drept aceia, pentru adevărată ştiinţă ce avem, i-am dat aceasta supt ale noste *(sic)* iscăliturĭ.

844, Iulie 10.

Patru iscălituri neînţelese.

15.

Pintr'aceasta dăm mărturie că d-lui Răducan Izvoranu de la Tămna este în adevăr fiu al răposatului Postelniculŭ Leţai Izvoranu şi, din întimplarea răsvlătirilor trecute jăfuindu-să casa dumnealor de Turci, i s'aŭ lot acel docoment părintesc, împreună şi cu alte hărtii trebuinciosi. Drept aceia, pentru adevărata ştiinţă ce avem, i-am dat aceasta supt ale noste iscălituri.

1844, Iulie 10.

(Patru iscălituri.)

16.

12 Februar 1848.

Pentru împrumut la Portărescu î se arendează Tâmna de „Maioreasa Dumitrana Čupeğoae, Răducan Izvoranul, Stana Tâmničanca, Floare Tâmničanca, Joiţa Tâmničanca, Bălaşa Degerăţanca ce-i zice şi Corlănoaia, Costandin Hârgotescul, Nicolae Hârgotescul, Ioan Isăcescul, soţul Zoiţ[i]“.

17.

1848.

Menţiunea procesului, cu Portărescu şi fiul Dimitrie, al Tâmnencelor.

La 1850 „Tâmnencele“ cereau sechestru pe averea lui Poroineanu.

www.dacoromanica.ro

18.

Înştiinţare.

Să dă în cunoştinţa obştii că după hotărârea înaltei Stăpâniri are să se facă catagrafie de toate stările în tot coprinsul acestui Prinţipat, ca după aceasta pentru cei ce vor fi supt răspundere de dajdie să se orânduiască strângerea birului cu a lor uşurare şi în soroace hotărîte peste an, iar cei ce vor fi privelegheaţi să se osibească dintre birnici.

Pe acest temeiu să orânduiesc comisii prin toate judeţele, cu îndatoririle următoare:

1-iu. Să se corespondarisească cu toţi propietarii, cerând de la aceştiia foi anume de toţi lăcuitorii ce vor sălăşlui pe moşiile lor, întocmai după forma ce le va trimite sau în lipsa numiţilor de la ai lor epistaţi sau arendaşi.

2-lea. Pentru lăcuitorii ce vor sălăşlui pe moşii de moşneni, pe lângă foile ce să vor cere de la cei mai însemnaţi dintr'aceştiia, vor cere osebit şi de la preoţii satelor acelor moşii.

3-lea. La toţi lucrătorii acestor comisii să dau bani de masă i lefi secretarilor şi scriitorilor lor, precum şi cai de poştie până la locul de căpetenie al fieşicăriia judeţi. Numai la preumblarea ce vor face prin sate au să întrebuinţeze din loc în loc cai de sat, însă şi aceştiia în cel mai puţin număr ce va fi prin putinţă. De aceia dar nu au să pricinuiască, pe veriunde vor trece sau veriunde vor sta, niciun fel de supărare, cu cheltuială din oraşe sau sate, ci orice le va trebui are să cumpere cu bani pe şân. Afară numai din cai de sate, precum s'au zis, întru a lor preumblare.

4-lea. Asemenea, întru prilejul aceştii catagrafii, nici comisarii, nici scriitorii, nici slujbaşii isprăvniceşti şi cu un cuvânt niciunu dintr'acei ce vor avea şi cea mai mică parte în lucrarea aceştii catagrafii nu are să ceară sau să primească niciun ban măcar, supt niciun fel de cuvânt, precum asemenea să îndatorează şi cei de supt catagrafie să nu dea nimenea nimului nimic, căci unele ca acestea sânt poprite cu toată străşniciia, şi să va socoti de o potrivă vinovat şi cel ce va îndrăzni să dea ca şi cel ce va cere sau va lua.

5-lea. Aceste comisii tot de odată să îndatorează să facă şi ca-

www.dacoromanica.ro

tagrafia orășanilor pe temeiul instrucțiilor ce li să dă, care vor sluji de temeiu într'a lor lucrare.

Către acestea toate este legiuit ca pentru cei ce să vor tăinui în catagrafii, de vor fi din oroșani, răspunderea să cază pe isnaful din care va fi tăinuitul, iar, de va fi din seteni, pe tot satul sălășluirii acelui tăinuit, și această răspundere va fi ca pentru unu ca acela să se ceară dajdie îndoit de la cetașii săi.

Cunoscându-să dar această obștire către tot publicul, orice proprietar aflându-să pe a sa moșie să îndestuleze cererea comisii cu trimiterea foilor de toți clăcașii săi, fără câtuși de puțină zăbavă, și întocmai după forma ce i să va trimite de către comisie, precum și într'a sa lipsă să îndatorează al său epistat sau arendaș într'asemenea săvârșire. Drept aceia și tot propietarul numai de cât va da în știre pentru aceasta epistaților și arendașilor săi, ca să nu cerce Comisia niciun fel de înpiedecare."

Iscăliți „ăleni Divanului: Maior Nojin, Vel Vist. Barbu Știrbeiu".

19.

Supt-însemnații printr'aceasta arătăm că dumnealui Răducan Izvoranul, propietarul din satul Tămna, atât în vreme de pace, cum și în cele mai crunte, a ocupat slujbe publice cu cinste, credință și dăstoinicie, fără niciun fel de pată, până în trecuta reorganizație, iar de atunci și până acum petrece numai cu ale dumisale propietăți, pentru a cărora clăcași pă fiecare an plătește Statului câte șapte sute lei, păstrându-ș caracterul și opiniia ce are în soțietate, i este și căsătorit cu din familie nobilă, precum și însuș să trage din familiia boerilor Izvorani: tatul dumisale a fost răposatul Mihai Izvoranul, carele până la încetarea vieții a fost ocupat de slujbă publică în vremi pacnice și în cele mai crunte din acele vremi, fără niciun fel de pată, carele, de au și avut privileghi de postelnicel cu sinetul răposatului Domn Alecsandru Ipsilant Voevod (însă acel sinet înpreună cu alte hârtii și toată mișcătoarea stare a casii sale i s'a luat de către panduri adalâeni în acea cruntă vreme, care aceasta ieste cunoscută de toate vecinele sate), dreapta noastră știință fiind precum mai sus să coprinde, ca concetățenii ai județului, vecini cu propietățile și lăcuința dumnelui sus arătatului, ne cunoaștem datori a-i recomanda al său merit cu respect la mila prè-înnălțatului nostru scump Domn și cinstita Visterie spre a-l înpărtăși cu cuviincosul

www.dacoromanica.ro

privileghiu, şi, ca să fie crezută şi considerată această dovadă, rugarăm pe č. supt-cîrmuire a o formà.

852, Septvr.

Gh. C. Poroineanu, căpitan. Pitr. Vas. Degerăţeanul. Dimitrache Protopopescu, Mihalache Butoi.

19.

18 Iulie 1860.

Contractu.

M'am tocmit cu domnu Răducan Izvoranu ca se-i fac o case cu încăperi doaă şi o cuhnie, toate subt un acoperişi, şi o pimniţe de patru stânjeni lungu cu zid cu tot şi largu de doi stânjeni şi doi mus *(sic)* cu zid cu tot; lungimea caselor, hodaia mare de trei stânjeni lungu şi de doi largŭ, iar a mică de doi stânjeni cvadrat, cuhnia de un stânjen şi jumătate cvadrat.

Înălţimea casselor de la pardosală pănă la tăvan de un stânjen şi jumătate. Tot materialu d-lui este dator se mi-l aducă aci, numai apă mă îndatorezi eu se aduc, iar salahori meşteri asemenea mă îndatorezi se-i dau cheile. Mă îndatorezi se-i fac doaă sobe muscăleşti şi patru paturi cu cutie şi obloanele la ferestri sadea, gergevelele, pardosala, tavanu, lipitu de de jos tot eu mă îndatorezi cu materialu meu, trei uşi cu tăblii şi una la cuhnie sadea, patru ferestri la doaă hodăi şi la cuhnie una, care peste tot sunt cinci. Şi eu se fiu dator a-i da cheile casselor la Sfântu Dimitrie. Toată tocmeala acestor case este de şaizeci galbini, h. 60 galbeni, din care am primit acum zece galbini, h. 10 galbeni, cari restu se mi se răspunze dupe înaintarea lucrului.

Anul 1860, Iulie 18.

Todorŭ Georgevici.
P. Hristu, chizeş.
(Chitanţă sârbească.)

20.

Contract.

M'am mai tocmit cu d-lui domnu Răducanŭ Izvoranŭ deosibit de contractu ce-l avem întâi se-i mai lucrezi lucrurile cele mai jos însemnate; adecă: o odae de ficeori, de doi stinjeni largă,

www.dacoromanica.ro

o cuhnie alăturea, de un stânjen și jumătate, lângă șopru, un grajdi iarăși de doi stânjeni, lângă grajdi o umbrătoare zidită peste tot cu cărămidă de un genunche din fața pământului, o cămară lîngă ușa pivniți, care această cămară, odaia de ficeori cu soba ei, cuhnia cu vatra ei și cu coșu va veni toată tencuită și pe din năuntru și pe din afar, iar grajdiu numai pe din afar. La acestea toate se fac și patru uși mai ordinare. Voi face și învelișu cât lipsește cu șindila și cuele care sînt scoase de la casă, și ce nu va ajunge va cumpăra d-lui. Înse materialu d-lui, cât este de trebuință la aceste încăperi, l-amŭ priimit, iară salahori, apa și celelalte toate câte sunt de trebuință priivesc pe socoteala mea. Înse tocma[la] noastră este de treizeci galbini înpărătești (N. 30 galbeni), din care am primit înainte 10 (sau zece) și zece ii voi primi când se va înființa lucrarea jumătate, și restu ce mai rămâne când se va săvârși toată lucrarea, când toate acestea i le voi da toate pregătite, în ziua de Sfântu Dumitrie, când îi voi da cheile casi ce o am cu deosibit contract. De care mă îndatorezi a lucra cu grăbnicie și a face lucru plătit, cum și izidă la cărămidă și la celelalte materialuri a nu se izidi; iar, nefăcând la soroc, se mă privească răspunderea ce ar trebui se trag.

Anul 1860, Aprîl 6.

Todorŭ Gheorghevici.
Ꝑ Hristu, martur.
(Alte semnături.)

---

www.dacoromanica.ro

CUPRINSUL

Pagina

Documentele moşiilor cantacuzineşti din Bucovina, de *Constantin* şi *Marcela Karadja* 5

O culegere de acte moldoveneşti — până la 1437 —, de *N. Iorga* . 81

Documente privitoare la Ioan Norocea Logofătul şi la Velica Norocea, prietena lui Mihai Viteazul, de *N. Iorga* 95

Documente de pe Valea Teleajenului şi a Slănicului, de *N. Iorga* . 105

Documente mehedinţene, de *N. Iorga* 121

www.dacoromanica.ro